

“...ประโยชน์อันพึงประสงค์ของการพัฒนานั้น ก็คือ
ความผาสุกสงบ ความเจริญมั่นคงของประเทศชาติและประชาชน
แต่การที่จะพัฒนาให้บรรลุผลเป็นประโยชน์ดังกล่าวได้ จำเป็นต้อง
พัฒนาฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนให้อยู่ดีกินดีเป็นเบื้องต้นก่อน
เพราะฐานะความเป็นอยู่ของประชานั้น คือรากฐานอย่างสำคัญของความสงบ
และความเจริญมั่นคง ถ้าประชาชนทุกคนมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีแล้ว
ความสงบและความเจริญ ย่อมจะเป็นผลก่อให้เกิดตามมาอย่างแน่นอน
จึงอาจพูดได้ว่า การพัฒนาก็คือการทำให้สังคมกับความยากจน เพื่อความอยู่ดีกินดี
ของประชาชนโดยตรง เมื่อใดก็ตามที่ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี
และประเทศชาติมีความสงบมีความเจริญ เมื่อนั้นการพัฒนาจึงจะถือได้ว่า
ประสบความสำเร็จเป็นชัยชนะของการพัฒนาอย่างแท้จริง...”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ณ อาคารจักรพันธ์เพ็ญศิริ 26 กรกฎาคม 2539

“... ถ้าเราปราบความจน ความเดือดร้อนของประชาชน เหตุก่อการร้ายอะไรต่างๆ ก็บรรเทา ไม่มี ถึงว่าจะต้องพยายามปราบความจน
ในการปราบความจนนั้น ก็มี เรียกว่าต้องพัฒนาอาชีพ ความเป็นอยู่ของประชาชน คือ อาชีพไม่ใช่เพียงแค่ปลูกผัก ถั่ว ปลูกงา ให้หลานเฝ้า
แต่ว่าเป็นเรื่องของการให้ความอยู่ดี กินดี ความรู้ การศึกษา...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต 4 ธันวาคม 2546

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาและ
ความเดือดร้อนของประชาชนอย่างมากมายทั้งในด้านสาธารณสุข การศึกษา สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การเกษตร การฟื้นฟู
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทรงเน้นการพัฒนาค้นพบตัวตั้ง และยึดหลักผลประโยชน์ของปวงชน และการมีส่วนร่วม
ตัดสินใจของประชาชน ตลอดจนภูมิสังคมที่คำนึงถึงความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และการพึ่งตนเอง โดยรู้จักประมาณตน
ดำเนินการด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และทำตามขั้นตอนอย่างบูรณาการ ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติได้น้อมนำแนวพระราชดำริและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางการกำหนดทิศทางการ
แนวทางการพัฒนาประเทศนับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ต่อเนื่องมาถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12
(พ.ศ. 2560-2564) พร้อมทั้งน้อมนำหลักการทรงงานมาประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
ของประชาชนให้ดีขึ้นนำสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

ความเคลื่อนไหวทางสังคมในไตรมาสสามปี 2559 พบว่า รายได้และผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้น ความยากจนและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ สถานการณ์โรคไข้เลือดออก และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ต้องติดตามและเฝ้าระวัง ได้แก่ สถานการณ์การจ้างงาน การว่างงาน การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวัง การดูแลสุขภาพจิตของคนไทย การบริโภคบุหรี่ยุคใหม่ในกลุ่มเด็กและเยาวชน การเกิดอุบัติเหตุจราจร และการจัดการปัญหายาเสพติดที่ใช้การสาธารณสุขในการป้องกันและปราบปราม

- อัตราการว่างงานทรงตัวเท่ากับร้อยละ 0.94 และมีสัญญาณการปรับตัวทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นจากชั่วโมงการทำงานที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.1 เนื่องจากการฟื้นตัวของภาคส่งออกและความต้องการสินค้าภายในประเทศ การจ้างงานโดยรวมลดลงร้อยละ 0.2 เป็นการจ้างงานภาคเกษตรลดลงร้อยละ 2.3 เนื่องจากกิจกรรมทางการเกษตรที่ลดลง พื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหายจากอุทกภัยและต้องเลื่อนการเพาะปลูกออกไป ขณะที่ภาคนอกเกษตรมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.9 ในสาขาก่อสร้าง ค่าปลีก/ค้าส่ง โรงแรมและภัตตาคาร ค่าจ้างแรงงานภาคเอกชนแท้จริงยังคงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.2 ผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.4
- การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมเพิ่มขึ้น ขณะที่สถานการณ์โรคไข้เลือดออกดีขึ้น ผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกลดลงถึงร้อยละ 58.4 แต่ต้องเฝ้าระวังโรคที่แพร่ระบาดในช่วงปลายฝนต้นหนาวซึ่งพบผู้ป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่เพิ่มขึ้นมากกว่า 3 เท่า และโรคมือ เท้า ปากเพิ่มขึ้นมากกว่า 2 เท่า รวมทั้งการดูแลสุขภาพจิตของคนไทย
- การสูบบุหรี่ของประชากรไทยโดยรวมลดลงจากร้อยละ 20.7 ในปี 2557 เป็นร้อยละ 19.9 ในปี 2558 แต่อัตราการสูบบุหรี่ในกลุ่มเด็กและเยาวชนอายุ 15-24 ปีที่สูบบุหรี่เป็นประจำทุกวันเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.5 ในปี 2557 เป็นร้อยละ 12.2 ในปี 2558 ส่วนหนึ่งเป็นผลจากอุตสาหกรรมยาสูบมีกลยุทธ์การตลาดรูปแบบใหม่ๆ ที่กระตุ้นให้เกิดนักสูบหน้าใหม่และทำให้ผู้ที่สูบบุหรี่อยู่แล้วสูบมากขึ้นกว่าเดิม ภาครัฐจึงได้พิจารณาปรับปรุงกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ และแก้ไขให้สอดคล้องกับกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก
- ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินดีขึ้น ด้วยการจัดระเบียบสังคมและควบคุมการกระทำผิดกฎหมาย โดยคดีอาญาโดยรวมในไตรมาสสามปี 2559 ลดลงร้อยละ 0.9 คดีชีวิตร่างกายและเพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน รับแจ้งลดลงร้อยละ 18.7 และ 23.2 ตามลำดับ ขณะที่คดียาเสพติดเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.1 ภาครัฐจึงได้ให้ความสำคัญกับการจัดการปัญหา ยาเสพติดโดยใช้การสาธารณสุขในการป้องกันและปราบปรามเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางของที่ประชุมแห่งสหประชาชาติ
- การเกิดอุบัติเหตุจราจรเพิ่มขึ้น ไตรมาสสามปี 2559 อุบัติเหตุจราจรทางบกและผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.8 และ 13.4 มูลค่าความเสียหายลดลงร้อยละ 50.9 การเกิดอุบัติเหตุจราจรทางน้ำเฉลี่ยปีละไม่ต่ำกว่า 20 ครั้ง ภาครัฐจึงได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันเพื่อลดความเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืน ตั้งแต่การรณรงค์ควบคุมปัจจัยเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุทั้งทางบกและทางน้ำ การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย การสร้างจิตสำนึกและวัฒนธรรมความปลอดภัย รวมทั้งการยกระดับความปลอดภัยการสัญจรทางน้ำอย่างเข้มข้น
- การมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถจัดการน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างชุมชนตลาดน้ำคลองลัดมะยม และบ้านศาลาดิน ได้น้อมนำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชในการจัดการน้ำเสียด้วยวิธีการทางชีวภาพด้วยการใช้น้ำดีไล่น้ำเสีย การนำผักตบชวามาเป็นส่วนช่วยในการบำบัดน้ำเสีย การบำบัดน้ำเสียด้วยระบบบ่อบำบัดและวัชพืชบำบัด รวมทั้งการใช้หลักกลศาสตร์หรือกังหันชัยพัฒนา

บทความเรื่อง “การลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย”

สถานการณ์ความยากจนดีขึ้น โดยสัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 7.2 ในปี 2558 จากร้อยละ 10.5 ในปี 2557 ขณะที่ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้มีแนวโน้มดีขึ้น โดยค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ด้านรายได้ลดลงเหลือ 0.445 ในปี 2558 จาก 0.465 ในปี 2556 อย่างไรก็ตาม ยังมีเงื่อนไข/ปัจจัยเสี่ยงหลายประการที่อาจจะส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยรุนแรงขึ้นได้ อาทิ การเป็นสังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเด็นการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม จึงยังเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญและถูกกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ที่มุ่งเน้นการยกระดับรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด การเพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคม ทั้งในเรื่องการศึกษา การมีอาชีพ รายได้ที่มั่นคง การช่วยเหลืออุดหนุนและลดภาระค่าใช้จ่าย การปรับปรุงกฎหมายด้านภาษี การเพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง รวมทั้งการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต

ส่วนแรก: ความเคลื่อนไหวทางสังคมที่สำคัญ

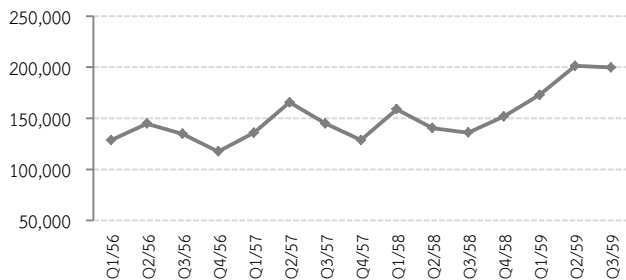
ตาราง 1 ผลสำรวจภาวะการทำงานของประชากรไตรมาสสาม ปี 2559

	จำนวน (หน่วย: ล้านคน)						การเปลี่ยนแปลง (%YOY)					
	2558			2559			2558			2559		
	Q2	Q3	Q4	ทั้งปี	Q1	Q2	Q2	Q3	Q4	ทั้งปี	Q1	Q2
กำลังแรงงานรวม	38.4	38.8	38.7	38.5	38.3	38.2	38.7	-0.1	-0.1	0.4	-0.1	0.1
1. ผู้มีงานทำ	37.8	38.3	38.4	38.0	37.7	37.4	38.3	-0.2	-0.2	0.3	-0.2	0.19
(การทำงานตามระดับ)*	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.4	0.2	7.4	2.4	15.0	6.33	4
1.1 ภาคเกษตร	11.7	13.0	12.9	12.3	11.2	11.0	12.7	-5.8	-3.8	-0.7	-3.6	-2.7
1.2 นอกภาคเกษตร	26.1	25.3	25.4	25.7	26.5	26.4	25.6	2.6	1.7	0.8	1.6	1.5
- อุตสาหกรรมการผลิต	6.5	6.4	6.4	6.5	6.4	6.4	6.2	3.0	0.6	-1.0	0.9	-2.2
- ก่อสร้าง	2.4	2.2	2.0	2.3	2.6	2.6	2.2	2	2.4	-4.9	0.6	5.8
- ค้าส่ง/ค้าปลีก	6.3	6.1	6.1	6.2	6.4	6.4	6.3	2.0	-0.2	0.3	-0.1	2.9
- โรงแรม ภัตตาคาร	2.7	2.6	2.7	2.6	2.7	2.8	2.7	3.6	1.9	4.0	3.0	2.9
- การขนส่ง/เก็บสินค้า	1.2	1.2	1.2	1.2	1.3	1.2	1.1	2.5	5.6	-0.2	2.0	3.9
- การศึกษา	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	1.1	0.3	3.9	2.5	2.5	3.2
- อื่นๆ	5.8	5.7	5.8	5.8	5.9	6.0	5.8	2.8	3.4	4.1	3.7	0.7
2. จำนวนผู้ว่างงาน	0.3	0.4	0.3	0.3	0.4	0.4	0.4	-12.9	9.0	30.2	5.5	2.4
อัตราว่างงาน (%)	0.88	0.92	0.8	0.88	0.97	1.08	0.94					
3. แรงงานฤดูกาล	0.3	0.1	0.1	0.2	0.3	0.4	0.1	30.7	26.1	-35.2	8.7	-15.8
สัดส่วนต่อกำลังแรงงาน (%)	0.8	0.2	0.2	0.5	0.7	0.9	0.2					
4. ชั่วโมงทำงานเฉลี่ย/สัปดาห์ (เอกชน)	46.8	46.8	47.1	46.1	44.0	46.5	47.1	-1.6	-2	-0.9	-1.7	0.8
5. ชั่วโมงทำงานเฉลี่ย/สัปดาห์ (ทุกสถานภาพ)	43.6	43.6	43.9	43.2	41.8	43.1	44.1	-1.5	-3.0	-1.4	-2.0	0.0
5.1 ผู้ทำงานน้อยกว่า 10 ชม.**	0.8	0.4	0.5	0.7	1.0	1.0	0.3	22.3	-0.8	21.8	18.7	-12.2
- ต้องการทำงานเพิ่ม	0.1	0.05	0.08	0.08	0.08	0.1	0.0	23.0	14.1	66.9	36.7	-18.9
- ไม่ต้องการทำงานเพิ่ม	0.7	0.3	0.4	0.6	0.9	0.8	0.3	22.2	-2.5	16.0	16.8	-11.6
5.2 ผู้ทำงาน 10-34 ชม.**	6.5	6.3	5.9	6.8	8.5	6.4	5.5	13.0	22.2	5.5	12.4	-2.0
- ต้องการทำงานเพิ่ม	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.4	0.2	7.4	2.4	15.0	6.3	4.2
- ไม่ต้องการทำงานเพิ่ม	6.2	6.1	5.6	6.6	8.2	6.1	5.2	13.2	23.1	5.1	12.6	-2.2
5.3 ผู้ทำงาน 35-49 ชม. ขึ้นไป	27.5	27.7	28.3	27.1	25.1	26.8	28.2	-2.3	-4.4	-0.9	-2.8	0.2
5.4 ผู้ทำงาน 50 ชม. ขึ้นไป	8.9	8.5	8.8	8.6	7.5	8.0	8.5	-8.2	-17.3	-9.9	-11.0	-10.7
6. จำนวนผู้ว่างงานแฝง (%)	0.4	0.1	0.1	0.3	0.3	0.5	0.1	29.0	21.5	-0.9	15.5	-16.5
อัตราการว่างงานแฝง (%)	1.0	0	0.4	0.7	0.9	1.2	0.3					

หมายเหตุ: * ทำงานต่ำกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และต้องการทำงานเพิ่ม (นับรวมผู้ที่ทำงาน 0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์) ผู้ว่างงานแฝง คือ ผู้ที่ทำงานน้อยกว่า 10 ชม./สัปดาห์** และต้องการทำงานเพิ่ม และผู้รอฤดูกาล อัตราการว่างงานแฝง = ผู้ว่างงานแฝง/กำลังแรงงาน ** นับรวมผู้ที่ทำงาน 0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

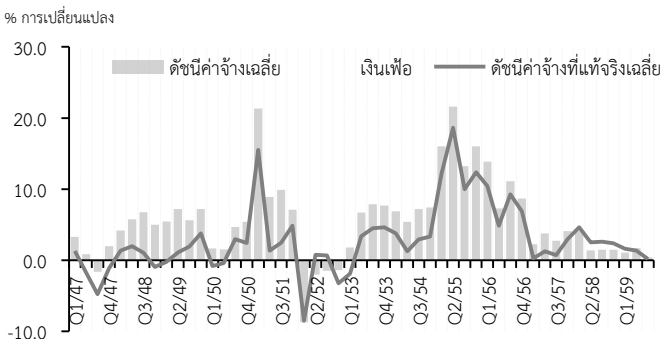
ที่มา: ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภาพ 1 ผู้ประกันตนที่ขึ้นทะเบียนขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน

ที่มา: กรมการจัดหางาน

แผนภาพ 2 การเปลี่ยนแปลงค่าจ้าง และเงินเพื่อ

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อัตราการว่างงานทรงตัว ชั่วโมงการทำงาน รายได้ และผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้น

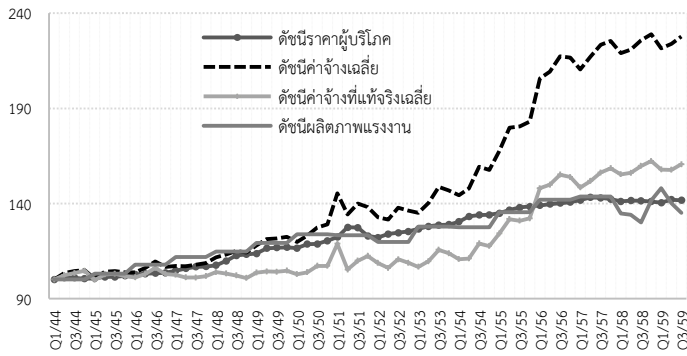
ไตรมาสสามปี 2559 มีการจ้างงาน 38,263,172 คน ลดลงร้อยละ 0.2 จากช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว โดยการจ้างงานภาคเกษตรลดลงร้อยละ 2.3 เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกได้รับความเสียหายจากอุทกภัยและเกษตรกรต้องเลื่อนการเพาะปลูกออกไป ทำให้การจ้างงานในภาคเกษตรยังคงลดลงแม้จะเป็นช่วงเวลาของการเพาะปลูกตามฤดูกาลปกติ ส่วนภาคนอกเกษตรมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.9 ในสาขาการก่อสร้าง การค้าส่ง/ค้าปลีก และการโรงแรม ภัตตาคาร เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.1 3.9 และ 6.1 ตามลำดับ และจากการส่งออกที่ฟื้นตัวอย่างไม่ชัดเจนทำให้สาขาอุตสาหกรรมและการขนส่ง/การเก็บสินค้ามีการจ้างงานลดลงร้อยละ 1.9 และ 7.1 ตามลำดับ

แม้การจ้างงานยังคงลดลงต่อเนื่อง แต่มีการเพิ่มชั่วโมงทำงาน โดยชั่วโมงการทำงานรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.1 หรือเฉลี่ยเท่ากับ 44.1 ชั่วโมง/สัปดาห์ และชั่วโมงการทำงานของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.6 หรือเฉลี่ยเท่ากับ 47.1 ชั่วโมง/สัปดาห์ ผู้ที่ทำงานมากกว่า 40 ชั่วโมง/สัปดาห์ และ 50 ชั่วโมง/สัปดาห์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.9 และ 0.2 ตามลำดับ ขณะที่ผู้ทำงานต่ำกว่า 35 ชั่วโมง/สัปดาห์ ลดลงถึงร้อยละ 13.5 สะท้อนกิจกรรมในสาขาการผลิตต่างๆ เริ่มมีการปรับตัวในทางที่ดีขึ้น อาทิ สาขาอุตสาหกรรม และการขนส่ง/การเก็บสินค้า ชั่วโมงการทำงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.9 และ 2.7 ตามลำดับ ส่วนหนึ่งคาดว่าเป็นการผลิตเพื่อสะสมสต็อกสำหรับเทศกาลในช่วงปลายปี

การว่างงานยังคงทรงตัว ในไตรมาสสามมีผู้ว่างงาน 362,513 คน คิดเป็นอัตราการว่างงานเท่ากับร้อยละ 0.94 เทียบกับร้อยละ 0.92 ในไตรมาสเดียวกันของปี 2558 โดยทั้งผู้ที่เคยและที่ไม่เคยทำงานมาก่อนมีการว่างงานเพิ่มขึ้นเล็กน้อยร้อยละ 0.2 และ 3.4 ตามลำดับ สอดคล้องกับจำนวนผู้ที่ขึ้นทะเบียนขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 21.2 ส่วนจำนวนผู้ว่างงานแฝงลดลงถึงร้อยละ 20.3 จากจำนวนผู้รอฤดูกาลลดลงมาร้อยละ 28.4 และผู้ที่ทำงานน้อยกว่า 10 ชั่วโมง/สัปดาห์และต้องการทำงานเพิ่มลดลงร้อยละ 6 โดยผู้ที่ทำงานต่ำระดับก็ลดลงเช่นกัน โดยลดลงถึงร้อยละ 13.4

แผนภาพ 3 ดัชนีค่าจ้างเฉลี่ย และดัชนีราคาผู้บริโภค

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์, สศช., สำนักงานสถิติแห่งชาติ

มาตรการช่วยเหลือเกษตรกรและรักษาเสถียรภาพราคาข้าวปีการผลิต 2559/60 ด้านการผลิต

1. การส่งเสริมสนับสนุนการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิคุณภาพดี (มดี กรม. 31 พ.ค. 2559) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมมะลิในเขตพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพ เพื่อการแข่งขันในตลาดโลก เป้าหมาย 20 จังหวัด พื้นที่ 64,000 ไร่ 1,280 ชุมชน เกษตรกร 64,000 ราย วงเงิน 206 ล้านบาท
2. โครงการตามมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรปี 2559/60 ด้านการผลิต (เพิ่มเติม) (มติ กรม. 18 ต.ค. 2559) เป็นการขยายพื้นที่ดำเนินการเพิ่มเติม โดยโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำนาไม่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการปลูกสัตว์ (กระบือ โคเนื้อ แพะ นากุ้ง) เพิ่มพื้นที่ดำเนินการจากเดิม 40 จังหวัด เป็น 55 จังหวัด และโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวไม่เหมาะสมเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น ให้เพิ่มพื้นที่ดำเนินการจากเดิม 30 จังหวัด เป็นทุกจังหวัด (ยกเว้น 14 จังหวัดภาคใต้) ขยายพื้นที่ดำเนินการครอบคลุมไปถึงพื้นที่ที่เหมาะสมน้อย และขยายระยะเวลาการรับสมัครและจ่ายเงินออกไปจากเดิมสิ้นสุดเดือนกันยายน 2559 เป็นสิ้นสุดเดือนพฤศจิกายน 2559
3. แผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร ปีการผลิต 2559/60 (งบปกติ) เป็นการวางแผนการผลิตโดยใช้ข้อมูลการตลาดนำ โดยกำหนดปริมาณการปลูกตามความต้องการใช้ที่ 27 ล้านตันข้าวเปลือก ประกอบด้วยแผนการดำเนินงาน 5 ด้าน คือ กำหนดอุปสงค์และอุปทาน การผลิต การเก็บเกี่ยว การตลาดในประเทศ และการตลาดต่างประเทศ

ด้านการตลาด

1. โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวมข้าวและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยสถาบันเกษตรกร ปีการผลิต 2559/60 (มติ กรม. 14 มิ.ย. 2559) ให้สินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สถาบันเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อรวบรวมข้าวเปลือกเพื่อจำหน่าย/แปรรูป ประมาณ 2.5 ล้านตัน วงเงินสินเชื่อประมาณ 12,500 ล้านบาท ระยะเวลาโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2559 ถึง 30 กันยายน 2560
2. โครงการสินเชื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2559/60 (มติ กรม. 14 มิ.ย. 11 ต.ค. และ 1 พ.ย. 2559) วงเงิน 3,978.22 ล้านบาท โดยให้สินเชื่อเกษตรกรในอัตราร้อยละ 90 ของราคาตลาดในปีที่ผ่านมา เพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกหอมมะลิและข้าวเปลือกเหนียวในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป้าหมาย 2 ล้านตัน
3. โครงการลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2559/60 (มติ กรม. 14 มิ.ย. 2559) วงเงิน 1,440 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนสินเชื่อแก่เกษตรกร 1.2 ล้านราย โดยลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกรในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี จากต้นทุนกู้ยืมไม่เกิน 80,000 บาท
4. โครงการชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการค้าข้าวในการเก็บสต็อก ปีการผลิต 2559/60 (มติ กรม. 14 มิ.ย. 2559) วงเงิน 940 ล้านบาท โดยชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการเก็บสต็อกในรูปข้าวเปลือกและข้าวสาร ปริมาณ 8 ล้านตัน เพื่อจูงใจให้เก็บสต็อกข้าวเป็นเวลานานขึ้น อันจะเป็นประโยชน์กับเกษตรกรโดยตรง
5. โครงการจัดตลาดนัดข้าวเปลือก (งบปกติ) เพื่อให้มีช่องทางให้ผู้ซื้อและผู้ขายข้าวเปลือกมาซื้อขายกันโดยตรง ซึ่งจะทำให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรมีช่องทางการจำหน่ายข้าวเปลือกได้ในราคาที่พึงปรารถนา

รายได้ของแรงงาน พบว่าค่าจ้างแรงงานและเงินเดือนที่ยังไม่รวมค่าล่วงเวลาและผลประโยชน์ตอบแทนอื่นของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่แล้วร้อยละ 0.4 เมื่อหักเงินเฟ้อร้อยละ 0.3 ทำให้ค่าจ้างเงินเดือนแท้จริงที่ยังไม่รวมค่าล่วงเวลาและผลประโยชน์ตอบแทนอื่นของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.2

ผลิตภาพแรงงานโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.4 จากไตรมาสสามปี 2558 เพิ่มขึ้นทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.3 ภาคนอกเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.3 โดยเพิ่มขึ้นในทุกสาขาที่สำคัญ ได้แก่ การผลิต ก่อสร้าง โรงแรมและภัตตาคาร การขนส่ง ค้าส่งค้าปลีก

ปัจจัยที่ต้องติดตามและให้ความสำคัญในระยะต่อไป ได้แก่

1. การบริหารจัดการน้ำเพื่อไม่ให้กระทบพื้นที่เพาะปลูก จากปริมาณน้ำในเขื่อน ณ วันที่ 9 พฤศจิกายน 2559 พบปริมาณน้ำในเขื่อนสำคัญๆ มีมาก (ระดับน้ำ 80-100 ของระดับกับเก็บน้ำของอ่าง) อาทิ เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนสิรินธร เขื่อนอุบลรัตน์ และบางเขื่อนมีปริมาณน้ำเกินความจุกักเก็บ (ระดับน้ำเกิน 100 ของระดับกับเก็บน้ำของอ่าง) อาทิ เขื่อนป่าสัก เขื่อนทับเสลา เขื่อนก๊วยคองหมา และเขื่อนแควน้อย ซึ่งจะต้องมีการบริหารจัดการอย่างระมัดระวังเพื่อให้เกิดสมดุลน้ำในเขื่อน และไม่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรที่จะมีการเก็บเกี่ยวในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี

2. การฟื้นตัวของภาคส่งออกที่มีผลต่อการจ้างงานในสาขาอุตสาหกรรม การส่งออกที่เริ่มมีอัตราการขยายตัวในไตรมาสที่สาม ประกอบกับดัชนีความเชื่อมั่นภาวะธุรกิจ (3 เดือนข้างหน้า) ในด้านคำสั่งซื้อสินค้าในต่างประเทศ และการส่งออกปรับตัวดีขึ้นหลังจากติดลบต่อเนื่องอย่างน้อย 4 ไตรมาสที่ผ่านมา ชั่วแฉวนโน้มการผลิตเพื่อส่งออกจะค่อยๆ กลับมาเพิ่มขึ้น โดยสัญญาณในช่วงแรกจะเป็นการเพิ่มชั่วโมงการทำงาน และหากสถานการณ์ดีขึ้นต่อเนื่องผู้ประกอบการจึงจะเริ่มจ้างงานเพิ่มขึ้น ซึ่งในไตรมาสที่สามมีสัญญาณการเพิ่มชั่วโมงการทำงานภาคเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 สาขาการผลิตมีชั่วโมงการทำงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.9 ซึ่งต้องติดตามการฟื้นตัวของความต้องการสินค้าทั้งภายในและจากต่างประเทศในระยะต่อไป รวมทั้งการใช้กำลังการผลิต และการจ้างงานควบคู่กัน

ด้านการเงิน

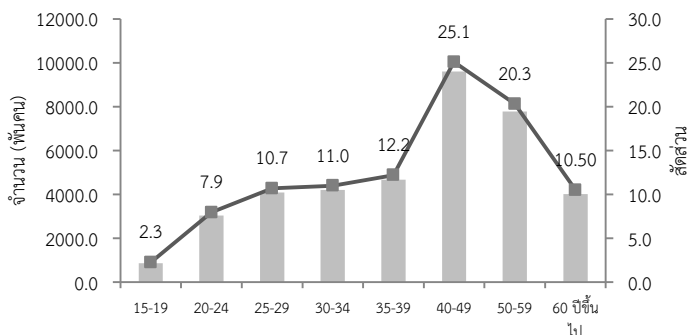
1. โครงการสนับสนุนเงินช่วยเหลือต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2559/60 (มติ ครม. 12 ก.ค. 17 ส.ค. และ 1 พ.ย. 2559) เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 3.7 ล้านราย โดยสนับสนุนเงินช่วยเหลือต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวไร่ละ 1,000 บาท ไร่ละไม่เกิน 10 ไร่
2. โครงการพักชำระหนี้เงินและลดดอกเบี้ยเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2559/60 (มติ ครม. 21 มิ.ย. 2559) เพื่อให้เกษตรกรที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. ที่มีหนี้เงินกู้เพื่อการผลิตข้าวกับ ธ.ก.ส. ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2559 ไม่เกิน 500,000 บาท จำนวน 2 ล้านราย ต้นเงินกู้จำนวน 180,000 ล้านบาท
3. โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรรายย่อยที่ต้องการพัฒนาศักยภาพ (มติ ครม. 14 มิ.ย. 2559) เพื่อให้เกษตรกรมีแนวทางในการประกอบอาชีพ มีความรู้ทางการเงิน และแก้ไขปัญหาหนี้สินนอกระบบของเกษตรกรในระยะยาว
4. โครงการประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2559 (มติ ครม. 21 มิ.ย. 2559) เพื่อให้เกษตรกรมีการจัดการความเสี่ยงด้านการผลิตผ่านการประกันภัยและบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ พื้นที่เป้าหมาย 30 ล้านไร่ ครอบคลุมวงเงินรวม 2,071.13 ล้านบาท
5. การช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการผลิต 59/60 (มติ ครม. 1 พ.ย. 2559) ไร่ละ 800 บาท ไม่เกิน 15 ไร่

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตเกษตรกรรายย่อย

1. มาตรการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้มีรายได้น้อย ธ.ก.ส. โอนเงินเข้าบัญชีให้แก่เกษตรกรที่ลงทะเบียนในโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐระหว่างวันที่ 15 กรกฎาคม–15 สิงหาคม 2559 ที่ได้รับการตรวจสอบและรับรองเบื้องต้นจากหน่วยงานราชการแล้วโดยผู้ที่ไม่มียาได้ หรือมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท/ปี จะได้รับเงินโอน 3,000 บาท/คน และผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 30,000 บาท/ปี แต่ไม่เกิน 100,000 บาท/ปี จะได้รับเงินโอน 1,500 บาท/คน
2. มาตรการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย ผ่านระบบ ธ.ก.ส. ประกอบด้วย 3 โครงการดังนี้
 - 2.1 โครงการปลดปล่อยหนี้สินให้เกษตรกรรายย่อยที่มีเหตุผิดปกติ เช่น เสียชีวิต พิการ ทูพพลภาพ เจ็บป่วยเรื้อรัง มีปัญหาสุขภาพจนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ เป็นต้น มีหนี้ค้างชำระหรือเป็นหนี้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้
 - 2.2 โครงการปรับปรุงโครงสร้างหนี้และลดภาระหนี้สินให้เกษตรกร ที่มีหนี้เป็นภาระหนัก มีหนี้ค้างชำระหรือเป็นหนี้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้
 - 2.3 โครงการชำระค่างานแก่เกษตรกรที่ไม่มีปัญหาการชำระหนี้สำหรับเกษตรกรที่ไม่มีปัญหาการชำระหนี้ ธ.ก.ส. จะคืนดอกเบี้ยในส่วนที่ลูกค้าส่งชำระระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2559–31 ตุลาคม 2560 ในอัตราร้อยละ 30 ของจำนวนดอกเบี้ยที่ชำระ โดยตัดเงินต้นหรือคืนให้ลูกค้าเป็นเงินสดแล้วแต่กรณี พร้อมทั้งสนับสนุนสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนกรณีฉุกเฉินจำเป็น รายละไม่เกิน 100,000 บาท

ที่มา: มติคณะรัฐมนตรี

แผนภาพ 4 สัดส่วนอายุของผู้มีงานทำ

ที่มา: ผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรไตรมาส 3 ปี 2559

การสนับสนุนการจ้างงานผู้สูงอายุ

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี 2564 จะทำให้อัตราส่วนการพึ่งพิงวัยทำงานจากผู้สูงอายุ 1 คน ต่อแรงงาน 4.2 คนในปี 2558 กลายเป็นผู้สูงอายุ 1 คน ต่อแรงงาน 3.2 คน ในปี 2564 และในปี 2574 ประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด ซึ่งจะมีอัตราส่วนการพึ่งพิงวัยทำงานเท่ากับ ผู้สูงอายุ 1 คน ต่อแรงงาน 2.1 คน การเข้าสู่สังคมสูงวัยอาจจะนำไปสู่การขาดแคลนแรงงานจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรที่ทำให้วัยแรงงานมีจำนวนลดลง อีกทั้งปัญหาด้านการคลังของประเทศที่จะต้องมีการระดมเงินจากผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น

ปัจจุบันพบว่าสัดส่วนแรงงานผู้ที่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนถึงร้อยละ 31 ส่วนแรงงานที่มีอายุมากกว่า 40 ปี มีสัดส่วนมากกว่าครึ่งหนึ่งของแรงงานทั้งหมด โดยมีจำนวนถึงร้อยละ 56 เมื่อพิจารณาอายุสาขาพบว่าภาคเกษตรมีสัดส่วนแรงงานที่อายุมากกว่า 40 ปี ถึงร้อยละ 70 ส่วนแรงงานนอกภาคเกษตรมีสัดส่วนผู้ที่มีอายุมากกว่า 40 ปี ร้อยละ 49 ซึ่งทั้งภาคเกษตรและภาคนอกเกษตรจะได้รับผลกระทบจากโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลง และในขณะเดียวกันนอกจากความจำเป็นที่ต้องมีการผลักดันการทำงานของผู้สูงอายุจากทางผู้จ้างแล้ว และจากการสำรวจแรงงานเอกชนผู้ที่มีอายุมากกว่า 45 ปีขึ้นไป พบว่าร้อยละ 69¹ ยังมีความต้องการทำงานต่อหลังจากการครบกำหนดอายุการทำงานแล้ว ดังนั้น การเตรียมการทำงานให้กับผู้สูงอายุ จะมีส่วนช่วยส่งเสริมการมีรายได้ของผู้สูงอายุ การใช้ประสบการณ์และเวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การสร้างความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองของผู้สูงอายุ โดยรูปแบบการให้ผู้สูงอายุมีงานทำนั้นอาจจะเป็นการขยายระยะเวลาการเกษียณหรือการจ้างงานใหม่ของผู้สูงอายุที่จะต้องคำนึงถึงศักยภาพทั้งด้านร่างกายและความสามารถที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

เพื่อส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุ กระทรวงแรงงานได้จัดตั้งศูนย์บริการจัดหางานคนพิการและผู้สูงอายุ เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ โดยมีเว็บไซต์ www.doe.go.th/elderly เป็นแหล่งส่งเสริมการจ้างงานของผู้สูงอายุอีกช่องทางหนึ่ง เปิดให้บริการไปแล้วเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2559 โดยมีผู้สูงอายุลงทะเบียนระหว่างวันที่ 10 สิงหาคม–8 พฤศจิกายน 2559 จำนวน

¹ ที่มา: การสำรวจความต้องการจ้างงานผู้สูงอายุและความต้องการทำงานหลังอายุการทำงานในภาคเอกชน 5 สาขา รวบรวมโดย สศช.

มาตรการดูแลผู้สูงอายุ

เพื่อสร้างงานให้แก่ผู้สูงอายุ การสร้างความมั่นคงทางรายได้ และการมีที่อยู่

1. มาตรการจ้างงานผู้สูงอายุ โดยออกพระราชกฤษฎีกาการออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่....) พ.ศ. กำหนดให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หักรายได้ 2 เท่าของรายจ่ายประเภทเงินเดือนและค่าจ้างสำหรับการจ้างบุคลากรผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป) ซึ่งมีอัตราจ้างไม่เกิน 15,000 บาทต่อคนต่อเดือน และหักค่าใช้จ่ายไม่เกินร้อยละ 10 ของลูกจ้างทั้งหมด

2. มาตรการสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Senior Complex) เป็นมาตรการในการส่งเสริมการสร้างที่พักอาศัยที่มีความเหมาะสมและมีสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นการเฉพาะให้กับผู้สูงอายุ โดยมีแนวทางคือการสนับสนุนการสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Senior Complex) บนที่ราชพัสดุ ใน 4 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดชลบุรี นครนายก เชียงใหม่ และเชียงราย โดยกำหนดระยะเวลาเช่า 30 ปี และอนุมัติในหลักการให้บุตรที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูบิดามารดาที่สูงอายุได้รับสิทธิในการจองเป็นลำดับแรกก่อน

3. มาตรการสินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Reverse Mortgage: RM) เป็นการให้เงินกู้แก่ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่มีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภาระหนี้เป็นของตนเอง โดยวัตถุประสงค์ของสินเชื่อประเภทดังกล่าว เพื่อต้องการให้ผู้สูงอายุนำสินทรัพย์ที่ตนมีกรรมสิทธิ์มาเปลี่ยนเป็นรายได้ในการดำรงชีพ ซึ่งมูลค่าเงินที่ได้จะขึ้นอยู่กับอายุของผู้กู้ มูลค่าบ้าน และอัตราดอกเบี้ย

4. เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ พ.ศ. ... โดยจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายบำเหน็จบำนาญแห่งชาติและกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ (กบข.) เพื่อให้เกิดเอกภาพของนโยบายด้านบำเหน็จบำนาญในภาพรวม

ที่มา: มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 8 พฤศจิกายน 2559

825 ราย โดยการลงทะเบียนหางานของผู้สูงอายุมีการแยกประเภทงานเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) งานแบบมีรายได้ ประกอบด้วยงานประจำ งานชั่วคราวหรือทำงานแบบสัญญาระยะสั้น งาน Part-Time งานรับไปทำที่บ้าน และงานที่ปรึกษา (2) งานแบบไม่มีรายได้ ได้แก่ งานอาสาสมัคร งานมูลนิธิ ที่ปรึกษาหน่วยงานการกุศล งานบำเพ็ญประโยชน์ งานที่ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ผ่านมา อาทิ ปรึกษาชาวบ้าน วิทยากร/อาจารย์พิเศษ รวมถึงผู้สูงอายุจะสามารถระบุความเชี่ยวชาญพิเศษของตนเองได้ เช่น ด้านภาษาต่างประเทศ การบริหารจัดการ การเงิน/บัญชี ด้านคอมพิวเตอร์ งานฝีมือ งานศิลปะ/ออกแบบ งานช่าง ฯลฯ นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2559 เห็นชอบมาตรการดูแลผู้สูงอายุเพื่อสร้างงานให้แก่ผู้สูงอายุ การสร้างความมั่นคงทางรายได้ และการมีที่อยู่ผ่าน 4 มาตรการ ได้แก่ (1) มาตรการจ้างงานผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล นำค่าใช้จ่ายสำหรับค่าจ้าง เงินเดือนจ้างผู้สูงอายุทำงาน หักลดหย่อนภาษีได้ 2 เท่า (2) มาตรการสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Senior Complex) บนพื้นที่ราชพัสดุ 4 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดชลบุรี นครนายก เชียงใหม่ และเชียงราย (3) การดำเนินโครงการสินเชื่อบ้านสำหรับผู้สูงอายุ (Reverse Mortgage) โดยให้ธนาคารออมสินและธนาคารสงเคราะห์ปล่อยสินเชื่อสำหรับผู้สูงอายุเกินกว่า 60 ปี และ (4) เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ พ.ศ. ...

หนี้สินครัวเรือนชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงเฝ้าระวังการก่อหนี้ในระบบในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย

ตาราง 2 หนี้สินครัวเรือน (สินเชื่อจากสถาบันการเงิน)

ณ สิ้นระยะเวลา	2554	2555	2556	2557	2558	2559	
						Q1	Q2
หนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	7.48	8.87	9.89	10.54	11.10	11.13	11.24
%YOY	16.8	18.5	11.5	6.6	5.2	4.7	4.3
- สถาบันรับฝากเงิน	16.9	16.9	10.4	6.6	6.1	5.6	5.1
- สถาบันการเงินอื่น	16.1	30.8	18.6	6.6	-0.2	-0.9	-0.6
สัดส่วนต่อ GDP	66.2	71.8	76.6	80.3	82.0	81.5	81.3

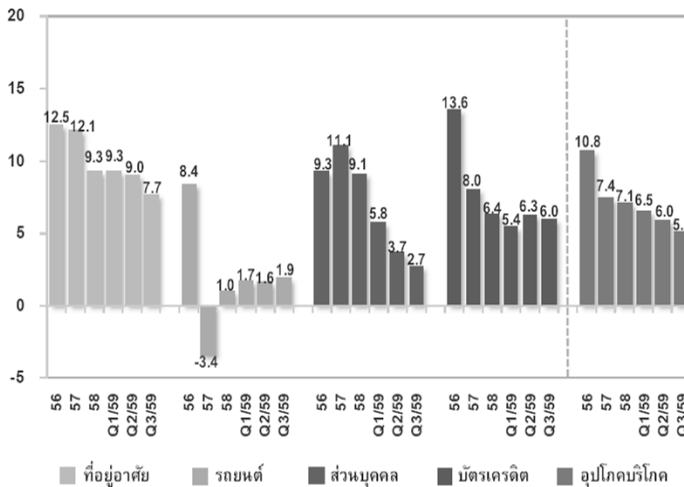
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในไตรมาสสองปี 2559 หนี้สินครัวเรือนมีมูลค่าเท่ากับ 11,239,688 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่แล้วร้อยละ 4.3 ชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 6.6 ในปี 2557 เป็นร้อยละ 5.2 ในปี 2558 และร้อยละ 4.7 ในไตรมาสแรกปี 2559 โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 81.3 ต่อ GDP ลดลงจากร้อยละ 82.0 ในปี 2558 และร้อยละ 81.5 ในไตรมาสแรกปี 2559 ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากยอดคงค้างสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคของธนาคารพาณิชย์ที่ขยายตัวในอัตราที่ชะลอลงจากร้อยละ 7.4 ในปี 2557 เป็นร้อยละ 6.0 ในไตรมาสสองปี 2559

ในไตรมาสสามปี 2559 หนี้สินครัวเรือนยังมีแนวโน้มชะลอตัวต่อเนื่อง สะท้อนจากยอดคงค้างสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคของธนาคารพาณิชย์ที่ขยายตัวชะลอลงเหลือร้อยละ 5.2 โดยเป็นการชะลอลงของสินเชื่อที่อยู่อาศัย

แผนภาพ 5 การขยายตัวของสินเชื่ออุปโภคบริโภคของธนาคารพาณิชย์ %yoy

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

สินเชื่อส่วนบุคคล และสินเชื่อบัตรเครดิต ซึ่งขยายตัวชะลอลงจากร้อยละ 9.0 3.7 และ 6.3 ในไตรมาสสองปี 2559 เป็นร้อยละ 7.7 2.7 และ 6.0 ในไตรมาสนี้ ส่วนหนึ่งเนื่องจากมาตรการกระตุ้นอสังหาริมทรัพย์ของภาครัฐสิ้นสุดลง และธนาคารยังคงเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อ ขณะที่สินเชื่อเพื่อซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.9 ตามยอดขายรถยนต์ในประเทศที่ปรับตัวขึ้น

ความสามารถในการชำระหนี้มีแนวโน้มลดลง
 ดังจะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ต่อสินเชื่อรวม ซึ่งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.60 ในไตรมาสสองปี 2559 เป็นร้อยละ 2.73 ในไตรมาสนี้ รวมทั้งลูกหนี้ที่ค้างชำระเงินต้นหรือดอกเบี้ยเกินกว่า 1 เดือน แต่ไม่ถึง 3 เดือน เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.20 ในไตรมาสสองปี 2559 มาอยู่ที่ร้อยละ 3.26 ในไตรมาสนี้

ขณะที่การผิดนัดชำระหนี้เกิน 3 เดือนขึ้นไปของสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับมีมูลค่า 11,538 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 31.1 และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.5 ของยอดสินเชื่อคงค้าง สำหรับการผิดนัดชำระหนี้เกิน 3 เดือนขึ้นไปของสินเชื่อบัตรเครดิตมีมูลค่า 11,859 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.9 และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.7 ของยอดสินเชื่อคงค้าง ส่วนหนึ่งเป็นผลจากช่วงก่อนหน้ามีธนาคารบางแห่งไม่จัดชั้นให้ลูกหนี้ด้วยคุณภาพเป็นเอ็นพีแอล แต่หลังจากธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปตรวจสอบและดำเนินการอย่างเข้มงวดทำให้เอ็นพีแอลในกลุ่มดังกล่าวสูงขึ้น

เมื่อพิจารณาการก่อหนี้ของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย โดยอาศัยข้อมูลเบื้องต้นของโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งเปิดให้ลงทะเบียนระหว่างวันที่ 15 กรกฎาคม-15 สิงหาคม 2559 พบว่า มีผู้ที่รายได้ไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี และมีอายุเกิน 18 ปี มาลงทะเบียนทั้งสิ้น 8,321,775 คน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ผู้รับจ้างทั่วไป และผู้ว่างงาน ทั้งนี้ผู้ที่มาลงทะเบียนทุกคนล้วนเป็นหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ ส่วนใหญ่เป็นหนี้ในวงเงินไม่เกิน 30,000 บาท แต่หากเป็นการกู้ยืมเงินตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป จะมีสัดส่วนของการกู้ยืมสูงกว่าในระบบมาก สะท้อนถึงการไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อในระบบสถาบันการเงินปกติได้เนื่องจากมีรายได้ไม่แน่นอนหรือไม่มีเอกสารรายได้ประกอบการขอสินเชื่อ ทั้งนี้มีผู้ที่เป็นหนี้ในระบบวงเงินเกิน 100,000 บาท จำนวน 903,619 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 10.9 ของผู้ที่มาลงทะเบียนทั้งหมด และในจำนวนนี้มี 14,484 คน ที่กู้เงินนอกระบบวงเงินเกิน 1 ล้านบาท มี 1,009 คน ที่กู้เงินนอกระบบวงเงิน

ตาราง 3 หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

ณ สิ้นระยะเวลา	2557	2558	2559		
			Q1	Q2	Q3
หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (ล้านบาท)	83,451	95,082	96,203	98,200	104,067
%YOY	16.5	13.9	4.1	4.0	4.0
สัดส่วนต่อ NPLs รวม	30.1	28.2	26.3	26.3	26.44
สัดส่วนต่อสินเชื่อรวม	2.4	2.6	2.6	2.6	2.73

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตาราง 4 สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับและบัตรเครดิต

ณ สิ้นระยะเวลา	2557	2558	2559		
			Q1	Q2	Q3
สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ					
(1) ยอดสินเชื่อคงค้าง (ล้านบาท)	312,851	324,667	321,712	327,186	333,099
%YOY	4.6	3.8	2.8	3.2	3.6
(2) สินเชื่อผิดนัดชำระหนี้ เกิน 3 เดือนขึ้นไป	14,238	16,792	11,274	10,547	11,538
%YOY	30.4	17.9	-27.1	-32.9	-31.1
(2) / (1) (ร้อยละ)	4.6	5.2	3.5	3.2	3.5
สินเชื่อบัตรเครดิต					
(1) ยอดสินเชื่อคงค้าง (ล้านบาท)	318,141	336,641	308,863	315,557	316,621
%YOY	9.5	5.8	5.6	6.2	6.0
(2) ยอดค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไป	8,316	10,452	10,965	9,885	11,859
%YOY	25.3	25.7	22.7	3.0	16.9
(2) / (1) (ร้อยละ)	2.6	3.1	3.6	3.1	3.7

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตาราง 5 จำนวนผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามประเภทของมูลหนี้

วงเงิน (บาท)	กู้นอกระบบ		กู้ในระบบ	
	จำนวน (ราย)	สัดส่วน (%)	จำนวน (ราย)	สัดส่วน (%)
0 – 30,000	6,350,165	76.3	7,655,235	92.0
30,000 – 100,000	1,067,990	12.8	438,410	5.3
100,001 – 500,000	807,921	9.7	203,187	2.4
500,001 – 1,000,000	81,214	1.0	19,085	0.2
1,000,001 – 3,000,000	13,475	0.2	5,298	0.1
มากกว่า 3,000,000	1,009	0.0	559	0.0
รวม	8,321,775	100.0	8,321,775	100.0

ที่มา: www.thaipublica.org

ตาราง 6 ช่องทางการเข้าสู่ระบบของเจ้าหน้าที่ และการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบของประชาชนรายย่อย

	วัตถุประสงค์	หลักเกณฑ์และเงื่อนไข
สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ (Personal Loan) ของ Non-bank	- เป็นการให้สินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภค	- อัตราดอกเบี้ยรวมค่าบริการและค่าธรรมเนียมแล้วไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี - ไม่ต้องใช้หลักประกัน
สินเชื่อสินเชื่อไฟแนนซ์	- เป็นการให้สินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพ	- กู้ได้ไม่เกิน 100,000 บาท/ราย - อัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมรวมกันไม่เกินร้อยละ 36 ต่อปี - ไม่ต้องใช้หลักประกัน
สินเชื่อพิโกไฟแนนซ์	- เป็นสินเชื่อเนกประสงค์เพื่อให้ประชาชนที่มีความจำเป็นต้องใช้จ่ายฉุกเฉินสามารถกู้ยืมเงินในระบบได้ง่ายและรวดเร็ว	- กู้ได้ไม่เกิน 50,000 บาท/ราย - อัตราดอกเบี้ยรวมค่าบริการและค่าธรรมเนียมไม่เกินร้อยละ 36 ต่อปี - ให้กู้ยืมทั้งแบบมีหรือไม่มีหลักประกัน

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

เกิน 3 ล้านบาท ซึ่งนับเป็นการสร้างหนี้ที่เกินตัวและต้องแบกรับภาระการผ่อนชำระดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าที่กฎหมายกำหนดมาก ทำให้มีความเสี่ยงต่อความสามารถในการชำระหนี้ในอนาคตและอาจส่งผลกระทบในด้านอื่นๆ ตามมา

ดังนั้น แนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบจึงต้องมีการบริหารจัดการทั้งด้านเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ควบคู่กันไป ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2559 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการของการบริหารงานเพื่อการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบอย่างบูรณาการและยั่งยืน ดังนี้

1. ดำเนินการอย่างจริงจังกับเจ้าหน้าที่นอกระบบที่ผิดกฎหมาย โดย (1) ประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่นอกระบบเข้าร่วมไกล่เกลี่ยประนอมหนี้กับลูกหนี้ และให้คิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี (2) เปิดช่องทางให้เจ้าหน้าที่นอกระบบจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อย ทั้งสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ (Personal Loan) สินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับ (สินเชื่อสินเชื่อไฟแนนซ์) และสินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัดภายใต้การกำกับ (สินเชื่อพิโกไฟแนนซ์)² และ (3) เร่งรัดการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ซึ่งจะมีการเพิ่มบทลงโทษสำหรับเจ้าหน้าที่นอกระบบที่เรียกเก็บดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดให้สูงขึ้น จากเดิมปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี เป็นปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และจะมีการบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดอย่างเข้มงวด

2. เพิ่มช่องทางการเข้าถึงสินเชื่อในระบบ โดย (1) กำหนดให้มีสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ เพื่อให้ประชาชนรายย่อยที่มีความจำเป็นต้องใช้จ่ายฉุกเฉินสามารถกู้ยืมเงินในระบบได้ง่ายและรวดเร็วในวงเงินไม่เกิน 50,000 บาทต่อราย คิดอัตราดอกเบี้ยรวมค่าบริการและค่าธรรมเนียมไม่เกินร้อยละ 36 ต่อปี โดยให้กู้ยืมทั้งแบบมีหรือไม่มีหลักประกัน และ (2) จัดตั้งหน่วยธุรกิจด้านการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบภายในธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และมีผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่มีเงื่อนไขผ่อนปรนกว่าปกติเพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบแก่ประชาชนโดยเฉพาะ

3. ลดภาระหนี้นอกระบบโดยการไกล่เกลี่ยประนอมหนี้ โดยจัดให้มีจุดให้คำปรึกษาปัญหาหนี้นอกระบบ ณ สาขาของธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและ

² เป็นสินเชื่อรายย่อยประเภทใหม่ภายใต้การกำกับของกระทรวงการคลัง โดยเจ้าหน้าที่นอกระบบที่จะประกอบธุรกิจสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ต้องเป็นนิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ล้านบาท และมีคุณสมบัติอื่นเป็นไปตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขของกระทรวงการคลัง โดยจะเปิดให้มีการยื่นคำขออนุญาตประกอบธุรกิจสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ได้ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2559 เป็นต้นไป

ร่างแผนพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน พ.ศ. 2560-2564

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างรายได้และพัฒนาศักยภาพด้านการเงินของประชาชนระดับฐานราก ประกอบด้วย

- 1.1 กลยุทธ์ด้านการเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนระดับฐานราก โดยมีมาตรการต่างๆ ดังนี้
- (1) สนับสนุนสินเชื่อเพื่อสร้างรายได้
 - (2) ส่งเสริมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อย
 - (3) ส่งเสริมการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ
 - (4) สนับสนุนการออม

- 1.2 กลยุทธ์ด้านการลดภาระหนี้สินครัวเรือนอย่างยั่งยืน มีมาตรการต่างๆ ดังนี้
- (1) แก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร
 - (2) แก้ไขปัญหาหนี้สิน
 - (3) สร้างทักษะให้ประชาชนมีความสามารถบริหารจัดการทางการเงิน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาผู้ให้บริการทางการเงินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการทางการเงินแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ประกอบด้วย

- 2.1 กลยุทธ์ด้านการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรการเงินชุมชนให้สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างยั่งยืน โดยมีมาตรการต่างๆ ดังนี้
- (1) สร้างความเข้มแข็งขององค์กรการเงินชุมชน
 - (2) สร้างเครือข่ายองค์กรการเงินในชุมชนและระหว่างชุมชน
- 2.2 กลยุทธ์ด้านการสนับสนุนให้สถาบันการเงินในระบบขยายบทบาทเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางการเงินได้มากขึ้น โดยมีมาตรการต่างๆ ดังนี้
- (1) สถาบันการเงินเฉพาะกิจขยายการดำเนินงานให้ครอบคลุมประชาชนฐานราก
 - (2) ส่งเสริมให้สถาบันการเงินในระบบให้บริการทางการเงินฐานรากมากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน (Financial Infrastructure) ให้เหมาะสมต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

- 3.1 กลยุทธ์ด้านการพัฒนากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชน โดยมีมาตรการต่างๆ ดังนี้
- (1) พัฒนามาตรฐานและกฎระเบียบในปัจจุบัน
 - (2) ศึกษาและยกยกร่างกฎหมาย
- 3.2 กลยุทธ์ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการให้บริการทางการเงินภาคประชาชน โดยมีมาตรการต่างๆ ดังนี้
- (1) จัดตั้งกลไกในการขับเคลื่อนนโยบายระบบการเงินภาคประชาชน
 - (2) จัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลการเงินภาคประชาชน
 - (3) กำหนดแนวทางการจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลการเงินฐานราก

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

สหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ เพื่อช่วยดูแลให้คำปรึกษาแก่ประชาชนในเบื้องต้น และช่วยนำลูกหนี้ที่นอกระบบเข้าสู่กลไกการไกล่เกลี่ยประนอมหนี้ของคณะอนุกรรมการไกล่เกลี่ยประนอมหนี้ที่นอกระบบใน 77 จังหวัด เพื่อให้เกิดมูลหนี้ที่เป็นธรรม ก่อนที่ธนาคารจะได้พิจารณาไฟแนนซ์สินเชื่อเข้าสู่ในระบบให้ตามศักยภาพของลูกหนี้

4. เพิ่มศักยภาพของลูกหนี้ที่นอกระบบ ที่ไม่มีศักยภาพในการชำระหนี้ หรือมีความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ จะได้รับการสนับสนุนฟื้นฟูอาชีพ ผ่านกลไกของคณะอนุกรรมการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพการหารายได้ของลูกหนี้ที่นอกระบบใน 77 จังหวัด โดยจะได้รับการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมปลูกฝังความรู้และวินัยทางการเงิน รวมถึงฝึกอบรมอาชีพหรือทักษะฝีมือแรงงานอย่างเข้มข้น ตลอดจนมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อไม่ให้กลับไปเป็นหนี้ที่นอกระบบอีก

5. สนับสนุนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาหนี้ที่นอกระบบของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรการเงินชุมชนที่เกี่ยวข้อง โดยจะมีการส่งเสริมการแก้ไขปัญหาหนี้ที่นอกระบบผ่านเครือข่ายองค์กรการเงินชุมชนต่างๆ เผยแพร่ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการทางการเงินส่วนบุคคลแก่ประชาชนฐานราก ประชาสัมพันธ์ช่องทางที่ประชาชนจะขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาหนี้ที่นอกระบบจากหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงสร้างและพัฒนาระบบข้อมูลเกี่ยวกับหนี้ที่นอกระบบเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายต่อไป

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2559 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างแผนพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน พ.ศ. 2560-2564 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชนที่ชัดเจน สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชนผ่านการสร้างรายได้ ลดภาระทางการเงิน การเตรียมความพร้อมทางโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินภาคประชาชนให้เอื้อต่อการดำเนินการของผู้ให้บริการทางการเงิน และส่งเสริมให้ผู้ให้บริการทางการเงิน โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อย สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินและสวัสดิการของรัฐได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการออม ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนมีวินัยทางการเงินมากขึ้น ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้ให้บริการทางการเงินสามารถทำหน้าที่เป็นตัวกลางทางการเงินให้กับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมเพิ่มขึ้น และยังคงเฝ้าระวังสุขภาพจิตคนไทย

ไตรมาสสามปี 2559 มีผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังรวม 187,024 ราย เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2558 ร้อยละ 21.1 เป็นการเพิ่มขึ้นของโรคที่แพร่ระบาดในช่วงปลายฝนต้นหนาว ได้แก่ โรคไข้หวัดใหญ่ พบผู้ป่วยเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาร้อยละ 201.3 เพิ่มขึ้นมากกว่า 3 เท่า และโรคปอดอักเสบ พบผู้ป่วยเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.3 โดยส่วนใหญ่เป็นเด็กเล็กและผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคเรื้อรัง เนื่องจากมีภูมิคุ้มกันโรคต่ำ เกิดการติดเชื้อได้ง่าย รวมทั้งสถานการณ์โรคมือ เท้า ปาก มีผู้ป่วยเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา 2 เท่า โดยพบมากในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ขณะที่จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกลดลงถึงร้อยละ 58.4 เนื่องจากหน่วยงานทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่มีการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคที่มากับยุงลาย และร่วมกันกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายอย่างต่อเนื่อง ด้วยมาตรการ 3 เก็บ 3 โรค คือ (1) เก็บบ้าน (2) เก็บขยะ และ (3) เก็บน้ำ สามารถป้องกันโรคที่มาจากยุงลายได้ 3 โรค คือ โรคไข้เลือดออก โรคติดเชื้อไวรัสซิกา และโรคไข้ปวดข้อยุงลาย (โรคชิคุนกุนยา)

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง ดังนี้

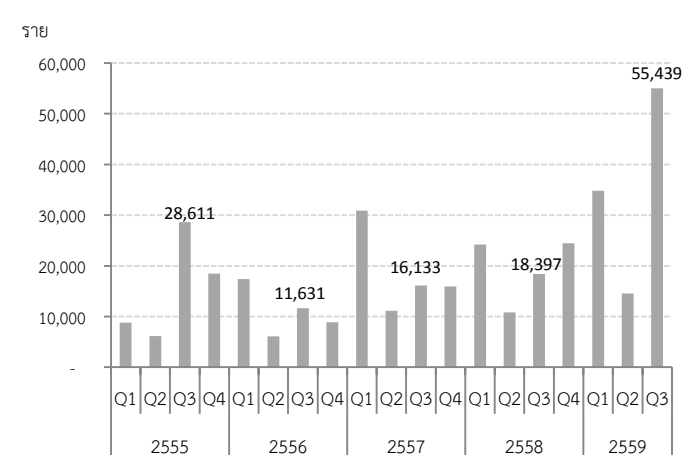
1. สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสซิกา จากข้อมูลองค์การอนามัยโลก ปัจจุบันพบผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสซิกาทั้งหมด 72 ประเทศทั่วโลก รวมทั้งภูมิภาคอาเซียน มีรายงานการพบผู้ป่วยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม ซึ่งมีการระบาดไม่รุนแรง ยังอยู่ในระดับสามารถควบคุมโรคได้ในระยะเวลาที่กำหนด ประเทศไทยได้มีการดำเนินมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสซิกาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเฝ้าระวังและติดตามในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ที่อยู่ในพื้นที่ที่มีรายงานผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสซิกา ซึ่งมีหญิงตั้งครรภ์ จำนวน 68 ราย คลอดแล้ว 21 ราย ทุกรายมีอาการปกติ และเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2559 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศยกเลิกภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศที่เชื่อมโยงกับไวรัสซิกา และแนะนำให้ปรับมาตรการเป็นแบบรับมือระยะยาวในการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาด ประเทศไทยจะยังคงมาตรการขั้นสูงสุดในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสซิกา ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ทุกภาคส่วนทั้งการป้องกัน ตรวจจับ

ตาราง 7 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวัง

โรคเฝ้าระวัง	2558				2559			%YOY Q3/59
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	
ปอดอักเสบ	56,556	42,176	57,754	60,473	56,376	45,658	70,102	21.3
ไข้เลือดออก	7,538	24,409	60,768	52,537	14,885	5,537	25,241	-58.4
มือ เท้า ปาก	9,217	7,771	14,594	9,810	8,906	17,872	33,011	126.1
ไข้หวัดใหญ่	24,206	10,840	18,397	24,483	34,817	14,545	55,439	201.3
บิด	1,804	1,956	1,774	1,508	1,694	1,590	1,884	6.2
หัด	224	236	276	279	316	215	515	86.5
อีหุ	283	393	723	752	391	364	591	-18.2
ไข้สมองอักเสบ	164	144	178	146	182	119	230	29.2
อหิวาตกโรค	2	2	4	100	41	2	6	-
ไข้กาฬหลังแอ่น	4	6	9	6	5	4	3	-
พิษสุนัขบ้า	1	1	2	1	3	1	2	-
รวม	99,999	87,934	154,479	149,795	117,616	85,907	187,024	21.1
อัตราต่อประชากรแสนคน	153.5	135.1	237.2	230.1	180.6	131.3	285.8	

หมายเหตุ: ข้อมูลปี 2559 ณ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2559
ที่มา: สำนักระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข

แผนภาพ 6 จำนวนผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ รายไตรมาสปี 2555-2559

ที่มา: สำนักระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข

และวินิจฉัยเร็ว การเฝ้าระวังในกลุ่มเสี่ยง การรักษา แยกผู้ป่วย รวมถึงจัดระบบปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน เพื่อค้นหาผู้สัมผัสโรค ให้ได้ทุกรายโดยเร็ว

2. ปัญหาสุขภาพจิตของคนไทย จากข้อมูลของกรมสุขภาพจิต พบว่า ในช่วงมกราคม-มิถุนายน 2559 มีผู้ป่วยทางสุขภาพจิตเข้ารับการรักษากว่า 2.4 แสนคน ส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยโรคจิตกังวล และโรคซึมเศร้า โดยผู้ป่วยโรคซึมเศร้ามีจำนวน 64,369 คน ขณะที่ผู้ป่วยโรคจิตกังวล มีจำนวน 101,713 คน ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2558 และในช่วงถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ระหว่างวันที่ 14-31 ตุลาคม 2559 พบว่ามีประชาชนมาขอรับคำปรึกษาจากหน่วยบริการปฐมพยาบาลทางใจ 3,800 คน ในจำนวนนี้มีปัญหาทางจิตใจกว่า 900 คน ส่วนใหญ่เกิดจากความเครียด และวิตกกังวล เป็นผู้ที่มีความเครียดอยู่ก่อนแล้ว

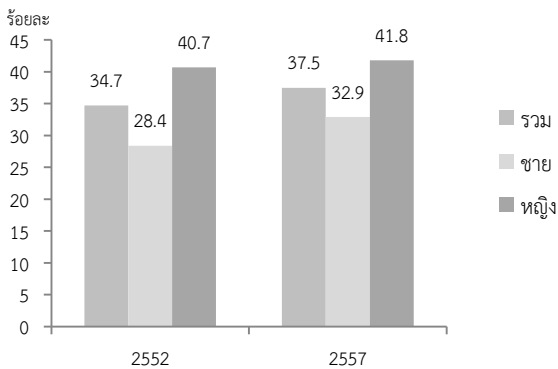
ทั้งนี้ ศูนย์สุขภาพจิตทั้ง 13 แห่ง และโรงพยาบาลจิตเวชทั่วประเทศได้จัดทีมเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษา และจัดกิจกรรมเพื่อดูแลฟื้นฟูสุขภาพใจของประชาชนที่อยู่ในช่วงถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช การจัดหน่วยปฐมพยาบาลทางใจ และให้บริการเชิงรุกเข้าหาประชาชน เสริมพลังใจ ให้ชวนกันแปรความรู้สึกลึกเศร้ามาเป็นพลังในการสืบสานพระราชปณิธานของพระองค์ในการทำประโยชน์และพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญยิ่งขึ้น พร้อมทั้งดูแลช่วยเหลือส่งต่อกลุ่มเสี่ยงให้เข้าสู่กระบวนการบำบัด รักษาได้อย่างทันทั่วทั้งที่พร้อมกันทั่วประเทศ โดยจะมีการให้ความรู้แก่ อสม. ในการใช้หลัก 3 ส. หรือ 3L ได้แก่ (1) สอดส่องมองหา (Look) โดยค้นหาผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน เช่น ผู้ที่แสดงอาการเศร้าโศกเสียใจรุนแรง กินไม่ได้นอนไม่หลับ โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ กลุ่มเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้เจ็บป่วยเรื้อรัง (2) ใส่ใจรับฟัง (Listen) อย่างตั้งใจ รวมทั้งใช้ภาษากาย เช่น จับมือ โอบกอด เพื่อช่วยให้ผู้สูญเสียคลายความโศกเศร้า และ (3) ส่งต่อเชื่อมโยง (Link) โดยให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็นพื้นฐาน เช่น น้ำ อาหาร และยา หากไม่ดีขึ้นให้พยายามติดต่อครอบครัวหรือชุมชนให้ช่วยป้องกันการเกิดปัญหาสุขภาพจิตในอนาคตก่อนที่จะส่งต่อเข้าสู่กระบวนการรักษาที่เหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ บุคคลในครอบครัวเป็นกำลังสำคัญที่สามารถช่วยให้บุคคลก้าวข้ามช่วงเวลาที่ยากลำบากนี้ไปได้

ตาราง 8 จำนวนผู้ป่วยทางสุขภาพจิตจำแนกตามปีงบประมาณ 2554-2559

	2554	2555	2556	2557	2558	2559 (ม.ค.-มิ.ย)
โรคจิต	413,901	388,779	354,695	257,341	124,558	64,205
โรคจิตกังวล	321,931	348,770	319,395	237,554	114,827	101,713
โรคซึมเศร้า	186,651	222,168	223,564	85,447	63,112	64,369

หมายเหตุ: ข้อมูลปี 2559 ผลการดำเนินงานในรอบ 6 เดือน กรมสุขภาพจิต
ที่มา: ศูนย์สุขภาพจิตที่ 1-19 และกลุ่มพัฒนาข้อมูลสารสนเทศ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

แผนภาพ 7 ความชุกของภาวะอ้วน (BMI≥25) ในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป

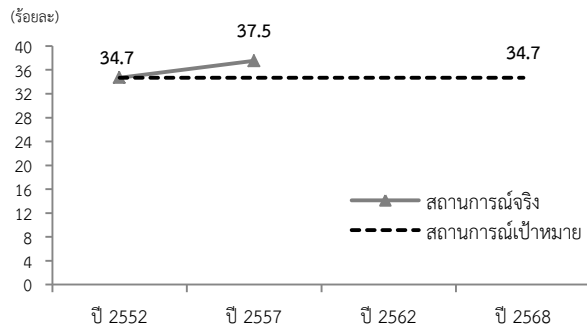

ที่มา: สำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย การสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย

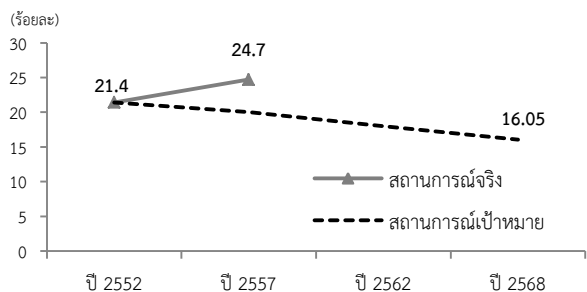
การส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายเพื่อลดภาวะอ้วนและ การเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

แผนภาพ 8 ความชุกของภาวะอ้วนในประชากรไทย เปรียบเทียบกับเป้าหมาย
ในปี 2568

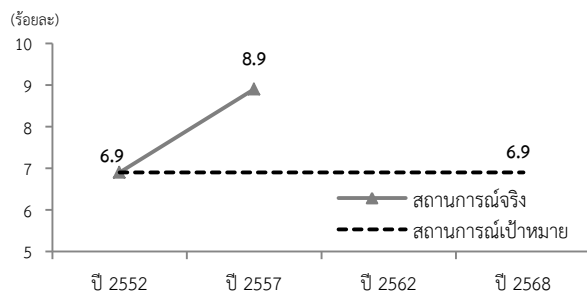
ที่มา: สำนักงานพัฒนาโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ รายงานสถานการณ์โรค NCDs ฉบับที่ 2 “KICK OFF TO THE GOALS”

แผนภาพ 9 ความชุกของโรคความดันโลหิตสูงในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป
เปรียบเทียบกับเป้าหมายในปี 2568

ที่มา: สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ รายงานสถานการณ์โรค NCDs ฉบับที่ 2 “KICK OFF TO THE GOALS”

แผนภาพ 10 ความชุกของโรคเบาหวานในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป เปรียบเทียบกับ
เป้าหมายในปี 2568

ที่มา: สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ รายงานสถานการณ์โรค NCDs ฉบับที่ 2 “KICK OFF TO THE GOALS”

จากรายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย พบว่าคนไทยมีภาวะอ้วน³ เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดในทุกกลุ่มอายุจาก 17.6 ล้านคนในปี 2552 เป็น 19 ล้านคนในปี 2557 หรือมีความชุกเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 34.7 ในปี 2552 เป็นร้อยละ 37.5 ในปี 2557 โดยเพศชายเพิ่มจากร้อยละ 28.4 เป็นร้อยละ 32.9 เพศหญิงเพิ่มจากร้อยละ 40.7 เป็นร้อยละ 41.8 ซึ่งยังไม่บรรลุเป้าหมายตามที่องค์การอนามัยโลกได้กำหนดไว้เป็นกรอบในการติดตามความก้าวหน้าในการแก้ปัญหากลุ่มโรค NCDs ที่จะต้องบรรลุร่วมกันในปี 2568⁴ ซึ่งตั้งเป้าไว้ว่าความชุกของภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนในประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไปต้องไม่เพิ่มขึ้นจากปี 2552 ที่ระดับร้อยละ 34.7 สอดคล้องกับผลการสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงโรคไม่ติดต่อและการบาดเจ็บ⁵ ที่พบว่าคนไทยมีภาวะน้ำหนักเกินและอ้วน (ดัชนีมวลกาย ≥ 25) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 16.1 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 19.1 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 21.3 ในปี 2553 และเพิ่มเป็นร้อยละ 30.5 ในปี 2558

นอกจากนี้ ผลการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ยังพบว่าในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปมีผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้นจากประมาณ 11 ล้านคนในปี 2552 เป็นประมาณ 13 ล้านคนในปี 2557 หรือมีค่าความชุกของภาวะความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 21.4 เป็นร้อยละ 24.7 และมีผู้ป่วยโรคเบาหวานเพิ่มขึ้นจากประมาณ 3 ล้านคนในปี 2552 เป็นประมาณ 4 ล้านคนในปี 2557 หรือมีค่าความชุกของโรคเบาหวานเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.9 เป็นร้อยละ 8.9 ทั้งนี้ พบว่ายังไม่บรรลุเป้าหมายขององค์การอนามัยโลกที่ตั้งเป้าไว้ว่าค่าความชุกของโรคความดันโลหิตสูงควรจะลดลงร้อยละ 25 จากปี 2552 หรือไม่ควรเกินร้อยละ 16.05 และค่าความชุกของโรคเบาหวานต้องไม่เพิ่มขึ้นจากปี 2552 หรือคงที่ที่ร้อยละ 6.9 ภายในปี 2568 ขณะที่ข้อมูลจากระบบ Health Data Center ของกระทรวงสาธารณสุข พบว่าจำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงและ

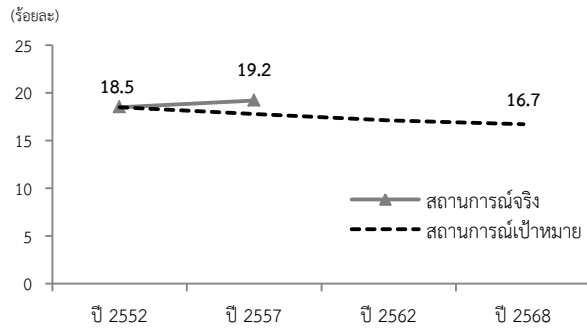
³ ค่าดัชนีมวลกาย (kg/m^2) ≥ 25

⁴ อ้างอิงจากรายงานสถานการณ์โรค NCDs ฉบับที่ 2 “KICK OFF TO THE GOALS” จัดทำโดยสำนักงานพัฒนาสุขภาพระหว่างประเทศ

⁵ สำรวจโดยสำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ข้อมูลปี 2558 เป็นการสำรวจระดับเขตสุขภาพ (1-12) ของกระทรวงสาธารณสุข โดยสำรวจในประชากรทั่วไปอายุ 15-79 ปี จำนวน 22,502 ตัวอย่าง ส่วนข้อมูลปี 2548, 2550 และ 2553 กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรทั่วไปอายุ 15-74 ปี

แผนภาพ 11 ความชุกของการมีกิจกรรมทางกายที่ไม่เพียงพอ ในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป เปรียบเทียบกับเป้าหมายในปี 2568

ที่มา: สำนักงานพัฒนาโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ รายงานสถานการณ์โรค NCDs ฉบับที่ 2 “KICK OFF TO THE GOALS”

ตาราง 9 อัตราของผู้มีกิจกรรมทางกายในแต่ละกลุ่ม จำแนกตามกลุ่มอายุ พ.ศ. 2558

	15-24 ปี	25-44 ปี	45-59 ปี	60 ปีขึ้นไป	รวม
อัตราการเคลื่อนไหวน้อย	95.4	94.5	94.1	99.5	95.5
อัตราการทำงานออกแรงระดับหนักหรือปานกลาง	29.7	40.5	44.1	27.8	37.2
อัตราการเดินทางโดยการเดินหรือขี่จักรยาน	40.5	41.4	42.2	35.1	40.3
อัตราการเล่นกีฬา/ออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมนันทนาการระดับหนักหรือปานกลาง	40.6	26.5	17.4	9.9	23.4

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจกิจกรรมทางกายของประชากร พ.ศ. 2558

3 อ. พืชอันลงพุง

3 อ. เป็นหลักการดูแลสุขภาพตนเองให้สมดุลเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความอ้วนประกอบด้วย

อารมณ์: ควบคุมอารมณ์และความรู้สึกไม่ให้เครียด เพราะเมื่อเกิดอาการเครียด การหายใจจะถี่และตื้นกว่าเดิม ทำให้ออกซิเจนไปเลี้ยงร่างกายน้อยกว่าที่ควร ดังนั้นเราควรหายใจอย่างช้าๆ ลึกๆ เพื่อให้หัวใจเต้นช้าลงทำให้การเผาผลาญอาหารสมบูรณ์ขึ้น ความดันโลหิตลดลง สมอแจ่มใส ความเครียดก็จะลดลง

อาหาร: ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการกินอาหารไปสู่วิถีสุขภาพดี การกินอาหารให้ถูกต้อง ถูกปริมาณ และหลากหลายชนิดเป็นสิ่งสำคัญต่อสุขภาพ หากเราน้ำหนักเกินแล้วต้องการลดหรือควบคุมน้ำหนักก็สามารถทำได้ง่ายๆ โดยการควบคุมชนิดและปริมาณของอาหารการกิน โดยใช้แนวคิดการกำหนดปริมาณจากแบบจำลองจานอาหาร (Food plate model) 2:1:1 โดยการทานผักผลไม้ชนิดต่างๆ ในปริมาณ 2 ส่วนของจาน (ครึ่งจาน) ทานข้าว-แป้ง ในปริมาณ 1 ส่วนของจาน (หนึ่งในสี่จาน) และทานเนื้อสัตว์ ไข่ ปลา เต้าหู้ในปริมาณ 1 ส่วนของจาน (หนึ่งในสี่จาน)

ออกกำลังกาย: ออกกำลังกายและมีกิจกรรมทางกาย กิจกรรมทางกายหมายถึง การเคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งถ้าได้กระทำอย่างสม่ำเสมอจะเป็นพฤติกรรมที่สร้างเสริมสุขภาพและมีผลต่อการป้องกันโรคไม่ติดต่อทั้งหลาย ได้แก่ โรคหลอดเลือดหัวใจตีบ กล้ามเนื้อหัวใจตาย โรคอัมพฤกษ์ อัมพาต โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคกระดูกพรุน

ที่มา: คู่มือลดพุงลดโรค โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้นจาก 3.98 ล้านคนในปีงบประมาณ 2556 เป็น 5.39 ล้านคนในปีงบประมาณ 2559 และผู้ป่วยโรคเบาหวานเพิ่มขึ้นจาก 1.95 ล้านคน เป็น 2.57 ล้านคน⁶

การมีกิจกรรมทางกายที่ไม่เพียงพอ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะอ้วน และก่อให้เกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จากข้อมูลการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย โดยใช้เกณฑ์การมีกิจกรรมทางกายในระดับปานกลางถึงน้อยกว่า 60 นาทีต่อวัน พบว่า ประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มความชุกของการมีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 18.5 ในปี 2552 เป็นร้อยละ 19.2 ในปี 2557 สอดคล้องกับข้อมูลสถานการณ์การมีกิจกรรมทางกายของคนไทย ซึ่งรวบรวมโดยกองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ กรมอนามัย ที่พบว่าการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอ⁷ ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 85.4 ในปี 2550⁸ เป็นร้อยละ 80.8 ในปี 2558⁹ และจากผลการสำรวจกิจกรรมทางกายของประชากร ปี 2558 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีอัตราการเคลื่อนไหวน้อยมีถึงร้อยละ 95.5 โดยใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมทางกายเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว น้อย เช่น การนั่งหรือการเอนกาย การเล่นคอมพิวเตอร์ การดูโทรทัศน์เฉลี่ย 115.33 นาทีต่อวัน ขณะที่อัตราการทำงานออกแรงระดับหนักหรือปานกลางอยู่ที่ร้อยละ 37.2 อัตราการเดินทางโดยการเดินหรือขี่จักรยานอยู่ที่ร้อยละ 40.3 อัตราการเล่นกีฬา/ออกกำลังกาย หรือทำกิจกรรมนันทนาการระดับหนักหรือปานกลางอยู่ที่ร้อยละ 23.4 นอกจากนี้จากผลการสำรวจสถานการณ์การมีกิจกรรมทางกายในเด็กและเยาวชนไทยปี 2559¹⁰ ของศูนย์วิจัยกิจกรรมทางกายเพื่อสุขภาพ พบว่าเด็กและเยาวชนอายุ 6-17 ปี มีกิจกรรมทางกายอยู่ระดับปานกลาง แต่มีพฤติกรรมเนือยนิ่งค่อนข้างสูง

⁶ ประมวลผล ณ วันที่ 16 พฤศจิกายน 2559 (ข้อมูลไม่รวมกรุงเทพมหานคร)

⁷ คือการมีกิจกรรมทางกายระดับหนักอย่างน้อย 75 นาที/สัปดาห์ หรือ/และมีกิจกรรมทางกายระดับปานกลางอย่างน้อย 150 นาที/สัปดาห์ โดยองค์การอนามัยโลกได้แบ่งระดับความหนักของกิจกรรมทางกายไว้เป็น 3 ระดับ คือ (1) ใช้กำลังน้อย (inactive) คือ กิจกรรมเบาๆ ที่สามารถทำไปด้วยร้องเพลงไปด้วยได้อย่างสบายๆ เช่น การนั่ง นอน ยืน หรือเดินช้าๆ ใช้ระยะเวลามากกว่า 10 นาที (2) ใช้กำลังปานกลาง (moderate physical activity) คือ กิจกรรมที่เริ่มทำให้หัวใจเต้นแรง หายใจเร็วขึ้น ทำให้ไม่สามารถร้องเพลงได้อย่างต่อเนื่อง แต่ยังสามารถพูดคุยประโยคยาวๆ ได้ เช่น เดิน เดินขึ้นบันได เดินเร็ว ทำสวน หรือขี่จักรยานต่อเนื่อง 10 นาทีขึ้นไป และ (3) ใช้กำลังอย่างหนัก (vigorous physical activity) คือ กิจกรรมที่ทำให้หัวใจเต้นแรง หายใจหอบ ไม่สามารถพูดประโยคยาวๆ ได้ เพราะหายใจไม่ทัน เช่น การชกมวย ว่ายน้ำ ยกของหนัก วิ่ง เล่นกีฬา

⁸ สำรวจโดยกองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ กรมอนามัย และ ABAC Poll จำนวน 23,510 ตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

⁹ สำรวจโดยสำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย จำนวน 19,331 ตัวอย่าง เป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

¹⁰ สำรวจในกลุ่มเด็กนักเรียนอายุ 6-17 ปี จำนวน 16,788 คน จาก 336 โรงเรียน ใน 27 จังหวัด 9 ภูมิภาคทั่วประเทศ และกรุงเทพมหานคร

โครงการ “ลดพุง ลดโรค ชีวิตใหม่ใน 60 วัน (60 Day Best of Me)”

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับบริษัทผู้จัดเวที จำกัด และบริษัทซีพี-เมจิ ได้เปิดตัวแอปพลิเคชัน 60 Day Best of Me เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2559 เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งในการดูแลสุขภาพ ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้วิชาการที่มีอยู่มาทำให้เข้าถึงคนแบบรายบุคคลได้ง่ายขึ้น และตอบโจทย์การใช้ชีวิตของคนยุคนี้ที่ใช้เวลาอยู่กับสมาร์ทโฟนเป็นส่วนใหญ่ โดยมีทีมนักวิชาการ นักโภชนาการ โค้ชเพาะกายทีมชาติ และเทรนเนอร์ชื่อดัง 5 ท่าน ร่วมกันพัฒนาสูตรภารกิจ (Mission) ในแต่ละวันให้ทุกคนสามารถทำได้ง่ายๆ ทุกวัน เพื่อการดูแลสุขภาพที่ดี เหมาะสมกับทุกเพศ ทุกวัย ให้ทุกคนมีชีวิตใหม่ ใน 60 วัน

โดยจะมี 3 ภารกิจหลักให้ผู้ใช้ได้ติดตามและปฏิบัติตามในแต่ละวัน ซึ่งจะประกอบไปด้วย Mission Bite ที่จะนำเสนอเมนูอาหารประจำวันทั้ง 3 มื้อ โดยแต่ละมื้อประกอบไปด้วย Smart Food คือเมนูที่หาทานได้ทั่วไปเพียงเพิ่มเคล็ดลับเล็กน้อยให้กลายเป็นอาหาร Healthy และ Super Food คือ อาหารที่พิถีพิถันทำเองเพื่อผลลัพธ์ที่ดีที่สุด Mission Burn ที่มีให้เลือกวิธีการเผาผลาญทั้งในรูปแบบเดิน พั่นราบ เดินลู่วิ่ง และ Mission Build ที่มีเทรนเนอร์ทั้ง 5 ท่านคอยนำเสนอท่าออกกำลังกายประจำวัน

สาเหตุที่กำหนดระยะเวลา 60 วัน เพราะเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการสร้างพฤติกรรมที่เมื่อกระทำต่อเนื่อง สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชัดเจน เมื่อปฏิบัติตามสูตรสำเร็จทั้ง 3 ภารกิจในทุกๆ วัน และจะเป็นการใช้ชีวิตที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องมากกว่า 60 วัน ซึ่ง Application 60 Day Best of Me จะยังคงใช้ได้ต่อเนื่องหลังจาก 60 วัน

ที่มา: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)

ตัวอย่างองค์กรลดพุงลดโรคที่ประสบผลสำเร็จ

บริษัทปูนซิเมนต์ไทย

การดำเนินการส่งเสริมสุขภาพพนักงาน

- มีสนามกีฬาและสิ่งอำนวยความสะดวกในการออกกำลังกาย มีชมรมกีฬา รวมทั้งมีเทรนเนอร์ที่คอยดูแลพนักงานที่ไปออกกำลังกายในฟิตเนส ส่วนสำนักงานสาขาและโรงงานในจังหวัดต่างๆ มีการจัดสถานที่สำหรับออกกำลังกาย
- ปี 2557 เข้าร่วมรายการ The Firm องค์กรช้อนอ้วน โดยมี 2 ส่วนงานหลักเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ “ลดพุงลดโรค” กับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยยึดหลัก 3 อ. ได้แก่ อาหารมี อาหาร และออกกำลังกาย โดยเริ่มต้นจากการให้ความรู้ โดยเชิญวิทยากรมาบรรยายและให้คำแนะนำ รวมทั้งการสร้างแรงบันดาลใจด้วยการจัดตรวจสุขภาพและวัดรอบพุง ทำให้เห็นถึงความจำเป็นของการเปลี่ยนพฤติกรรม จากนั้นมีการตั้งเป้าหมายร่วมกันโดยกำหนดรอบพุงตามเกณฑ์มาตรฐานของแต่ละคน ในช่วงเวลา 8 เดือนในการถ่ายทำรายการ พนักงานที่มีน้ำหนักสูงสุด 125 กิโลกรัม สามารถลดน้ำหนักได้ 12 กิโลกรัม ขณะที่พนักงานคนอื่นก็สามารถลดพุงได้มากขึ้นแตกต่างกันไป
- ภายหลังจากสิ้นสุดการถ่ายทำรายการ The Firm บริษัทยังสนับสนุนให้พนักงานมีสุขภาพดีอย่างต่อเนื่อง โดยมีการขยายผลโครงการลดพุงลดโรคไปตามสำนักงานสาขาทั้งสี่โซน คลิวิดิโอความรู้เรื่องโภชนาการและการออกกำลังกายจาก สสส. รวมทั้งการจัดส่งข้อมูลความรู้ให้พนักงานทางอีเมลเป็นประจำทุกสัปดาห์
- มีกิจกรรมทางกายที่ทำได้ง่ายๆ เช่น การจัดให้มีการลุกขึ้นเดินในที่ทำงานวันละ 2 ครั้งๆ ละ 10 นาที และการทำให้การออกกำลังกายไม่ใช่เรื่องน่าเบื่อ เช่น ชวนกันไปออกกำลังกาย เมื่อไปแล้วก็โพสต์เฟซบุ๊กเพื่อชักชวนให้เพื่อนพนักงานมาออกกำลังกาย
- มีการดูแลสุขภาพของพนักงานระดับบริหารที่ค่อนข้างมีอายุแต่ต้องทำงานหนัก ทำให้ละเลยการดูแลสุขภาพของตัวเอง โดยการตรวจสุขภาพเป็นพิเศษให้กับผู้บริหาร และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดเทรนเนอร์มาดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

ผู้บริหารระดับสูงให้ความสนใจและทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง และมีการกำหนดนโยบายที่เอื้อให้พนักงานได้ดูแลสุขภาพอย่างยั่งยืน ทำให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการมีสุขภาพที่ดี

แม้ที่ผ่านมาภาครัฐได้มีการดำเนินงานเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรู้และตระหนักถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในเรื่องการกิน การออกกำลังกาย โดยเฉพาะเรื่อง การลดการบริโภคอาหารหวาน มัน เค็ม เพิ่มการบริโภคผักและผลไม้ในปริมาณที่เพียงพออย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ลดหวาน มัน เค็ม ที่มีเป้าหมายเพื่อลดอัตราการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของประชากรในหมู่บ้าน ลดการใช้เครื่องปรุงรสในการประกอบอาหาร ส่งเสริมให้โรงเรียนปลอดน้ำอัดลม และให้เด็กกินผักและผลไม้เพิ่มขึ้น โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ลดหวาน มัน เค็ม ลดอ้วน ลดโรค โดยการจัดอบรม/ชี้แจงผู้ประกอบการร้านอาหาร/ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์อาหาร/ผู้ที่เกี่ยวข้อง (ภาครัฐและเอกชน) ให้ผลิตอาหารลดหวาน มัน เค็ม และให้ตระหนักถึงโรคไม่ติดต่อเรื้อรังซึ่งเกิดจากการบริโภคอาหารหวาน มัน เค็ม การรณรงค์ สร้างกระแส “ลดหวาน มัน เค็ม ลดอ้วน ลดโรค” ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ บทความ นิตยสาร และการจัดนิทรรศการในงานมหกรรมต่างๆ

แต่ยังพบผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และผู้ที่มีภาวะอ้วนเพิ่มขึ้นมาก และยังพบผู้ที่มีภาวะแทรกซ้อนในโรคกลุ่ม NCDs อื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่น โรคหัวใจขาดเลือด และโรคอัมพฤกษ์ อัมพาต ดังนั้น ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพอย่างจริงจัง ทั้งการลดพฤติกรรมเสี่ยงที่สำคัญ ได้แก่ การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา การรับประทานอาหารที่มีผลเสียต่อสุขภาพ และการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้มีกิจกรรมทางกายที่สะสมในแต่ละช่วงเวลาของวัน โดยเฉพาะในเวลาทำงาน หรือการเดินทาง เช่น การลุกยืน และเดินไปตักน้ำหรือเข้าห้องน้ำ การยืนยืดเส้นยืดสายหลังจากนั่งทำงานทุก 1 ชั่วโมง การเดินขึ้นลงบันไดแทนการใช้ลิฟต์ การเดินหรือปั่นจักรยานมาทำงาน เป็นต้น พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อให้คนได้มีกิจกรรมทางกายอย่างยั่งยืน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้คนไทยมีสุขภาพที่ดีขึ้น

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2559 รัฐบาล สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) มีมติเห็นชอบในหลักการการจัดเก็บภาษีเครื่องดื่มที่มีปริมาณน้ำตาลเกินเกณฑ์มาตรฐานสุขภาพ และเห็นควรให้มีการดำเนินการในเรื่องอื่นๆ ควบคู่ไปด้วยเพื่อให้การดูแลสุขภาพประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขอยู่ระหว่างการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กิจกรรมทางกายแห่งชาติ เพื่อส่งเสริมการมี

การดำเนินการส่งเสริมสุขภาพพนักงาน

- จากการตรวจสอบภาพของเจ้าหน้าที่ พบว่ามีเจ้าหน้าที่หลายคนมีระดับคอเลสเตอรอลในเลือดสูง และมีจำนวนไม่น้อยที่มีน้ำหนักเพิ่มขึ้นจนเกินพอดี โรงพยาบาลจึงได้จัดตั้ง “ทีมสุขภาพ” มาทำภารกิจสร้างเสริมกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพให้กับเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล โดยเริ่มจากโครงการ “ไม่อ้วนเอาเท่าไหน” โดยจัดตรวจวัดค่าดัชนีมวลกาย ซึ่งน้ำหนักและวัดรอบพุง เพื่อสร้างความตื่นตัวให้กับเจ้าหน้าที่ พร้อมกับให้ความรู้เรื่องโภชนาการและการออกกำลังกาย จากนั้นแบ่งกลุ่มเจ้าหน้าที่เพื่อให้แต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนกำหนดเป้าหมายและวิธีการลดน้ำหนักของสมาชิกแต่ละกลุ่มให้ได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ โดยมีการตั้งรางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจ เมื่อผ่านไป 365 วัน ทุกกลุ่มกลับมาวัดรวมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน ปรากฏว่าผู้เข้าร่วมกว่าร้อยละ 80 มีดัชนีมวลกาย น้ำหนัก และขนาดรอบพุงลดลงอย่างน่าพอใจ และตลอดหลายปีถัดจากนั้นโรงพยาบาลได้สร้างเสริมกิจกรรมกระตุ้นให้บุคลากรดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นโครงการ “ไร้พุงหุ่นสวย สุขภาพดี” โครงการ “ลดอ้วนสร้างบุญเข้าพรรษา” และโครงการ “ลดดี ลดเด่น ลดเป็นคู่”
- ปัจจุบันโรงพยาบาลมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้องค์กรต้นแบบไร้พุงในคลินิก DPAC (Diet & Physical Activity Clinic) โดยมีจุดบริการให้คำแนะนำปรึกษาด้านสุขภาพ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยมีเจ้าหน้าที่บริการตรวจสุขภาพเป็นประจำ และได้ขยายการบริการให้แก่ประชาชนที่สนใจ
- มีการจัดกิจกรรมสุขภาพเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง อาทิ การจัดลานส่งเสริมสุขภาพ Super Slender Health Enjoy ไว้เป็นสถานที่ออกกำลังกาย รวมทั้งการสาธิตการทำอาหารสุขภาพใกล้บริเวณจุดบริการผู้ป่วยนอกของแผนกสูติรีเวช เพื่อให้ผู้ที่มาใช้บริการตรวจรักษาได้เห็นและเป็นแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพ

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

องค์กรต้องมีความจริงจังในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการดูแลสุขภาพ

ที่มา: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

กิจกรรมทางกายของประชาชนในทุกกลุ่มวัย ผ่านมิติต่างๆ ทั้งระบบการศึกษา ระบบสาธารณสุข ระบบคมนาคม ระบบผังเมือง และสนับสนุนการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในสถานที่ต่างๆ เช่น ชุมชน โรงเรียน และสถานประกอบการ นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2559 นายกรัฐมนตรีได้เชิญชวนข้าราชการออกกำลังกายในวันและเวลาที่เหมาะสม โดยไม่เสียงานราชการ เพื่อสุขภาพที่ดี ลดความเครียดและเพิ่มพลังในการทำงาน

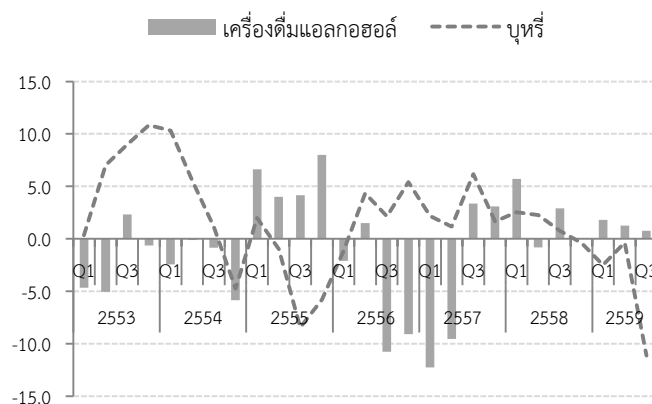
ค่าใช้จ่ายในการบริโภคหรือลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ยัง
ต้องเฝ้าระวังเด็กและเยาวชนที่สูบบุหรี่เป็นประจำทุกวัน

ค่าใช้จ่ายในการบริโภคบุหรืลดลงจาก 14,511 ล้านบาท ในไตรมาสสามปี 2558 เป็น 12,894 ล้านบาทในไตรมาสนี้ หรือลดลงร้อยละ 11.1 ซึ่งเป็นการลดลงอย่างต่อเนื่อง 4 ไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสสี่ปี 2558 ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพิ่มขึ้นจาก 30,599 ล้านบาท ในไตรมาสสามปี 2558 เป็น 30,830 ล้านบาทในไตรมาสนี้ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายในการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรืคิดเป็นร้อยละ 3.5 ของ ค่าใช้จ่ายครัวเรือน

จากข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าแม้ว่าอัตราการสูบบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปโดยรวมลดลงจากร้อยละ 20.7 ในปี 2557 เป็นร้อยละ 19.9 ในปี 2558 แต่ผู้ที่สูบบุหรี่เป็นครั้งคราวมีอัตราการสูบเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.5 ในปี 2557 เป็นร้อยละ 2.8 ในปี 2558 เด็กและเยาวชนอายุ 15-24 ปีที่สูบบุหรี่เป็นประจำทุกวันมีอัตราการสูบเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.5 ในปี 2557 เป็นร้อยละ 12.2 ในปี 2558 ส่วนหนึ่งเป็นผลจากอุตสาหกรรมยาสูบมีกลยุทธ์การตลาดรูปแบบใหม่ๆ ที่กระตุ้นให้เกิดนักสูบหน้าใหม่และทำให้ผู้ที่สูบบุหรี่อยู่แล้วสูบมากขึ้นกว่าเดิม

จากการเฝ้าระวังกลยุทธ์อุตสาหกรรมยาสูบ โดย
สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค พบว่า
อุตสาหกรรมยาสูบมีการสนับสนุนกิจกรรมทางสังคม
อย่างต่อเนื่อง เช่น การให้ทุนการศึกษา การจัดทำโครงการ
เพื่อสังคม และการเป็นผู้อุปถัมภ์รายการแข่งขันกีฬา และพบ
การโฆษณาอื้อหือและราคาบุหรี่ที่ใหญ่เกินสมควร มีการเขียน
อื้อหือบุหรี่ไว้ร่วมกับป้ายแขวน “ที่นี้จำหน่ายบุหรี่” มีการแบ่ง
ขายบุหรี่เป็นมวนพร้อมบรรจุไว้ในถุงพลาสติกทั้งที่มีและไม่มี

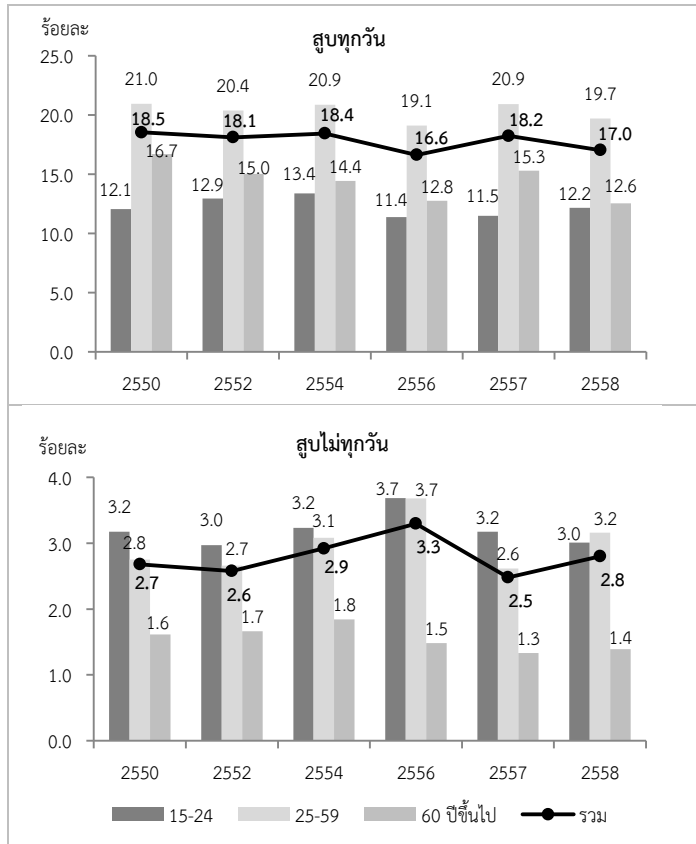
แผนภาพ 12 การเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือน
หมวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ (ณ ราคาปี 2002)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนภาพ 13 อัตราการสูบบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2550, 2554, 2557 และการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2552, 2556 และ 2558

ร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.

เป็นการนำสาระสำคัญของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 มารวมเป็นกฎหมายฉบับเดียวกัน และแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการให้สอดคล้องกับกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก ซึ่งมีประเด็นที่แก้ไขเพิ่มเติม เช่น

- (1) ปรับปรุงนิยาม “ผลิตภัณฑ์ยาสูบ” ให้ครอบคลุมไปถึงผลิตภัณฑ์ที่มีสารนิโคตินเป็นส่วนประกอบ และผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ เช่น มอระกู่ มอระกู่ไฟฟ้า บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์
- (2) เพิ่มเติมนิยาม “สื่อสารการตลาด” ให้ครอบคลุมไปถึงการส่งเสริมการขายการแสดง ณ จุดขาย (Point of Sale) การขายโดยใช้บุคคล (พรีดักต์) การสร้างภาพลักษณ์ เป็นต้น
- (3) เพิ่มเติมนิยาม “ฉลาก” ให้ครอบคลุมการแสดงผลของผลิตภัณฑ์ยาสูบทุกรูปแบบและเพื่อให้มีความสอดคล้องกับข้อกำหนดตามกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก
- (4) กำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบแห่งชาติ คณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบจังหวัด และคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบกรุงเทพมหานคร

ยี่ห้อบุหรี่ และมีการโฆษณาบุหรี่ผ่านสื่อต่างๆ เช่น จาน ชาม และกล่องใส่ทิชชู เป็นต้น นอกจากนี้ พบผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ที่เริ่มระบาดในร้านเหล้าและสถานบันเทิง คือ Cloud Stones ซึ่งมีลักษณะและวิธีการใช้เหมือนบารากุ แต่มีการโฆษณาว่าปราศจากยาสูบ นิโคติน และทาร์ ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ สามารถสูดในที่สาธารณะได้ ไม่ผิดกฎหมาย ปัจจุบันยังไม่มีผลการศึกษาว่ามีผลเสียต่อร่างกายอย่างไรบ้าง ด้านการโฆษณาส่งเสริมการขายทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงสื่อสังคมออนไลน์ พบว่าส่วนใหญ่เป็นการโฆษณาขาย บุหรี่ไฟฟ้า น้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า และบุหรือนอก

ขณะที่เด็กและเยาวชนยังสามารถเข้าถึงบุหรี่ได้ง่าย แม้จะมีกฎหมายห้ามขายบุหรี่แก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี จากผลการสำรวจการบริโภคยาสูบในเยาวชนไทย พ.ศ. 2558¹¹ โดยสำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค พบว่าในประเทศไทยเด็กและเยาวชนอายุ 13-15 ปี ยังสามารถเข้าถึงบุหรี่ได้ง่าย โดยร้อยละ 67.4 สามารถหาซื้อบุหรี่ได้จาก ร้านค้าทั่วไป ได้แก่ ร้านค้า ร้านขายของชำ แผงลอย ตลาดนัด หรือห้างสรรพสินค้าทั่วไป ร้อยละ 44 สามารถซื้อบุหรี่ได้โดยไม่ต้องมีการห้ามปรามจากผู้ขาย และร้อยละ 19.6 ซื้อบุหรี่แบบเป็นมวน สอดคล้องกับผลการสำรวจการบริโภคยาสูบในกลุ่มนักเรียนอายุ 15-18 ปี พ.ศ. 2558¹² ที่พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 47.7 สามารถหาซื้อบุหรี่ได้จากร้านขายของชำ ร้อยละ 29.1 ซื้อจากร้านสะดวกซื้อ และนักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 52 ซื้อบุหรี่แบบเป็นมวน สำหรับสาเหตุของการสูบบุหรี่นั้นมีหลายปัจจัยทั้งตนเอง ครอบครัว เพื่อน และสภาพแวดล้อม ดังนั้น ในการแก้ปัญหาจากจะต้องบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างเข้มงวดแล้ว ยังต้องดำเนินการมาตรการอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อลดจำนวนนักสูบ ควบคุมการเติบโตของอุตสาหกรรมยาสูบ คุ้มครองสุขภาพผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ และการช่วยเหลือผู้ติดยาสูบ ขณะเดียวกันครอบครัวและชุมชนก็ต้องช่วยกันเฝ้าระวัง และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2559 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณาแล้วตามที่กระทรวงสาธารณสุขเสนอ ซึ่งเป็นการนำสาระสำคัญ

¹¹ ดำเนินการภายใต้โครงการสำรวจการบริโภคยาสูบในเยาวชนระดับโลก (Global Youth Tobacco Survey: GYTS) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบเฝ้าระวังยาสูบระดับโลก (Global Tobacco Surveillance System : GTSS) เพื่อติดตาม กำกับ การใช้ยาสูบในกลุ่มเยาวชน (ทั้งชนิดมีควันและไม่มีควัน) และเป็นตัวชี้วัดในการติดตามงานควบคุมยาสูบที่สำคัญ โดยสำรวจในกลุ่มนักเรียนในโรงเรียน อายุ 13-15 ปี จำนวนทั้งสิ้น 1,721 คน ซึ่งถือเป็นตัวแทนของประเทศ โดยใช้รูปแบบการสำรวจภาคตัดขวางเพื่อประมาณการการบริโภคยาสูบของเยาวชนในแต่ละประเทศ

¹² สำรวจโดยสำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนไทยอายุ 15-18 ปี ในทุกเขตบริการสุขภาพ โดยคัดเลือกนักเรียนจากจังหวัดที่มีความเสี่ยงในการบริโภคยาสูบสูงและต่ำของแต่ละเขตบริการสุขภาพทั้ง 12 เขต รวม 24 จังหวัด จังหวัดละ 600 คน รวมทั้งสิ้น 14,440 คน

- (5) กำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบ จากเดิมอายุ 18 ปี เป็นอายุ 20 ปี
- (6) เพิ่มข้อกำหนดการห้ามขายผลิตภัณฑ์ยาสูบด้วยวิธีการต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นการจูงใจให้บริโภค หรือเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบได้ง่ายขึ้น เช่น การขายผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การแสดงราคาผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ จุดขายในลักษณะจูงใจให้บริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ เป็นต้น
- (7) กำหนดการห้ามขายผลิตภัณฑ์ยาสูบในสถานที่ต่างๆ เช่น วัด สถานบริการสาธารณสุข สถานศึกษา สวนสาธารณะ เป็นต้น
- (8) กำหนดห้ามการโฆษณาและสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ยาสูบ เช่น ห้ามการแสดงชื่อเครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ยาสูบในสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ การประกวดหรือการแข่งขัน เป็นต้น
- (9) กำหนดห้ามผลิต นำเข้า หรือขายสิ่งเลียนแบบผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- (10) กำหนดห้ามผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก ผู้แทนจำหน่าย หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ ดำเนินกิจกรรมในลักษณะให้การอุปถัมภ์ หรือการสร้างควมรับผิดชอบของธุรกิจต่อสังคม
- (11) กำหนดห้ามการเผยแพร่กิจกรรมหรือข่าวสารที่เป็นการสร้างความรับผิดชอบ ต่อสังคมของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก ผู้แทนจำหน่าย หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- (12) กำหนดห้ามแสดงผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ สถานที่ขายปลีก
- (13) กำหนดการห้ามแบ่งขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- (14) กำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้แทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบต้องจัดส่งรายงานประจำปีให้คณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบแห่งชาติ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายและมาตรการสำคัญ
- (15) กำหนดสภาพและลักษณะของ “เขตปลอดบุหรี่” และ “เขตสูบบุหรี่” ให้มีความชัดเจน
- (16) กำหนดให้เจ้าของ ผู้จัดการ หรือผู้รับผิดชอบสถานที่สาธารณะ มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ แจ้งเตือน ควบคุมดูแล หรือห้ามปรามไม่ให้มีการสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่
- (17) เพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- (18) เพิ่มอัตราโทษให้สูงขึ้น

ที่มา: หนังสือที่ สธ 0442.4/4132 ลงวันที่ 22 กันยายน 2559
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.

ตาราง 10 ร้อยละของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ต ตามกลุ่มอายุ

ปี	กลุ่มอายุ (ปี)				
	6-14	15-24	25-34	35-49	50 ปีขึ้นไป
2555	46.5	54.8	29.7	17.1	6.2
2556	54.1	58.4	33.5	18.7	6.6
2557	58.2	69.7	48.5	25.9	8.4
2558	58.0	76.8	60.1	31.8	9.6
2559	61.4	85.9	73.6	44.9	13.8

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจการมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2559

ของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 มารวมเป็นกฎหมายฉบับเดียวกัน และแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการให้สอดคล้องกับกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก (WHO Framework Convention on Tobacco Control) โดยมีประเด็นที่แก้ไขเพิ่มเติม เช่น ปรับปรุงนิยาม “ผลิตภัณฑ์ยาสูบ” ให้ครอบคลุมไปถึงผลิตภัณฑ์ที่มีสารนิโคตินเป็นส่วนประกอบ และผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ เช่น มอระกู่ มอระกู่ไฟฟ้า บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ การกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบจากอายุ 18 ปี เป็นอายุ 20 ปี การห้ามแสดงผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ สถานที่ขายปลีก และการห้ามแบ่งขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ เป็นต้น

การเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเหมาะสม

อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของเรามากขึ้น ทั้งในการติดต่อสื่อสารทั่วไป การทำงาน การดำเนินธุรกิจ เป็นแหล่งรวบรวมและแลกเปลี่ยนข้อมูลทั้งในด้านวิชาการ ความรู้ทั่วไป และด้านความบันเทิงที่ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากหากรู้จักใช้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง ในทางกลับกันก็มีอันตรายมากมายหากหมกมุ่นอยู่กับสังคมออนไลน์มากเกินไปและนำไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน

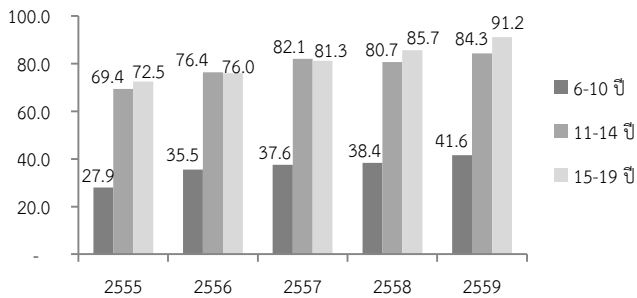
สื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันมีทั้งสื่อที่ดีที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และสื่อที่ไม่ดีที่ด้อยคุณภาพ อาทิ สื่อลามกและสื่อที่กระตุ้นให้เกิดความรุนแรงต่างๆ ปัจจุบันมีเว็บไซต์ลามกประเภท “Porn” ไม่ต่ำกว่า 106 ล้านเว็บ มีเว็บไซต์เกมออนไลน์กว่า 10 ล้านเว็บที่สืบค้นได้จาก Google¹³ โดยมากเป็นเกมต่อสู้และเกมลามกที่มีภาพความรุนแรงหรือยั่วให้ใช้ความรุนแรงกับตัวละครในเกม และมีเกมบางประเภทที่ผู้เล่นต้องดำเนินชีวิตอยู่ภายในเกมเหมือนโลกจริง มีอาชีพการงาน บ้านและครอบครัว และมีบางส่วนของเนื้อหาค่อนข้างล่อแหลม เช่น ฉากการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างตัวละครในเกมอย่างโจ่งแจ้ง ซึ่งอาจทำให้เด็กแยกความแตกต่างระหว่างโลกเสมือนและโลกจริงไม่ได้จนนำมาซึ่งพฤติกรรมการลอกเลียนแบบทั้งในด้านการใช้ความรุนแรงและการมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม

ขณะที่เด็กมีโอกาสเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ได้มากขึ้น จากการสำรวจการมีเทคโนโลยี

¹³ ข้อมูลจากรายงานสถานการณ์ทางสังคม 10 เดือน 10 เรื่องที่รุนแรง ประจำปี 2558 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

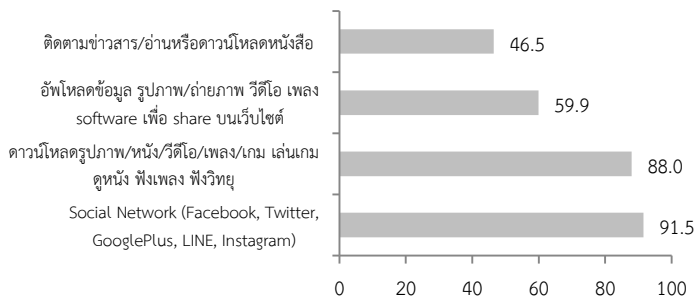

แผนภาพ 14 ร้อยละของเด็กอายุ 6-19 ปีที่ใช้อินเทอร์เน็ต ตามกลุ่มอายุ

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจการมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2559

แผนภาพ 15 ร้อยละของกิจกรรมที่ใช้อินเทอร์เน็ต

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจการมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2559

แผนภาพ 16 พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็ก Gen Z

ที่มา: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) การสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2559

สารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน¹⁴ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชากรไทยอายุ 6 ปีขึ้นไป มีการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นมากจาก 16.6 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 26.5 ในปี 2555 เป็น 29.8 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 47.5 ในปี 2559 โดยกลุ่มเด็กและเยาวชนมีการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด จำแนกเป็นกลุ่มอายุ 15-19 ปี มีการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 72.5 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 91.2 ในปี 2559 กลุ่มอายุ 11-14 ปี มีการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 69.4 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 84.3 ในปี 2559 และกลุ่มเด็กอายุ 6-10 ปี มีการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 27.9 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 41.6 ในปี 2559 สำหรับกิจกรรมที่ใช้ส่วนใหญ่ใช้ Social Network (Facebook, Twitter, GooglePlus, LINE, Instagram) มากที่สุด รองลงมาใช้ในการดาวน์โหลดรูปภาพ/หนัง/เพลง/เกมส์ ดูหนัง ฟังเพลง ใช้ในการอัปโหลดข้อมูล รูปภาพ วีดีโอ เพลง software เพื่อแบ่งปันบนเว็บไซต์ และใช้เพื่อติดตามข่าวสาร/อ่านหรือดาวน์โหลดหนังสือ ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือแบบ Smart Phone

สอดคล้องกับผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2559¹⁵ ของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ที่พบว่าประชากรโดยรวมมีการใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยอยู่ที่ 45.0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือคิดเป็น 6.4 ชั่วโมงต่อวัน โดยโทรศัพท์มือถือแบบ Smart Phone เป็นอุปกรณ์หลักที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตนิยมใช้ในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตและมีการใช้งานเฉลี่ยอยู่ที่ 6.2 ชั่วโมงต่อวัน ขณะที่เด็ก Gen Z¹⁶ (อายุต่ำกว่า 16 ปี) ใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 40.2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือคิดเป็น 5.7 ชั่วโมงต่อวัน โดยส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิง ได้แก่ การใช้เพื่อพูดคุยผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ การชมคลิปวิดีโอผ่าน YouTube การใช้เพื่อดูโทรทัศน์/ชมภาพยนตร์/ฟังวิทยุออนไลน์ การใช้เพื่อดาวน์โหลดซอฟต์แวร์/เพลง/ละคร/เกม และใช้เพื่อการค้นหาข้อมูลความรู้ ตามลำดับ

ทั้งนี้ ที่ผ่านมารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อให้เกิดกลไกในการเฝ้าระวัง ดูแล รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มาจากสื่อออนไลน์อย่างต่อเนื่อง อาทิ

¹⁴ สำรวจโดยใช้วิธีสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน และสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไป

¹⁵ สำรวจทางอินเทอร์เน็ตตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคมถึงสิ้นเดือนพฤษภาคม 2559 มีผู้ตอบแบบสำรวจทั้งสิ้น 16,661 คน

¹⁶ เด็กที่เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นไป

ช่องทางการรับแจ้งเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม

- ❖ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม : สายด่วน 1212 หรือ อีเมล 1212@mict.go.th
- ❖ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) : เว็บไซต์ www.tcsd.in.th หรือที่ หมายเลขโทรศัพท์ 02-142 2555-60
- ❖ กระทรวงวัฒนธรรม : สายด่วน 1765 หรือที่เว็บไซต์ www.c-me.go.th
- ❖ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตเพื่อประเทศไทย (ไทยฮอตไลน์) : www.thaihotline.org

แผนภาพ 17 กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

ที่มา: สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

1. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ โดยติดตามและตรวจสอบผู้กระทำความผิดที่เผยแพร่ข้อมูล รูปภาพ หรือการโฆษณาที่ไม่เหมาะสมในเว็บไซต์ และสื่อออนไลน์ต่างๆ เปิดสายด่วน 1212 เพื่อรับแจ้งเว็บไซต์ที่ขัดต่อความมั่นคง วัฒนธรรม ศีลธรรม ตลอด 24 ชั่วโมง หรือสามารถแจ้งข้อมูลได้ที่อีเมล 1212@mict.go.th และมีโครงการสร้างลูกเสือบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Cyber Scout) เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการตระหนักรู้เกี่ยวกับการกระทำที่ไม่เหมาะสม ผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และกฎหมายอาญา เพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่เครือข่ายทางสังคม ในการส่งเสริมการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม และเพื่อให้เกิดช่องทางสำหรับติดต่อประสานงานให้สมาชิก ลูกเสือไซเบอร์ช่วยกันเฝ้าระวังและรายงานเกี่ยวกับเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม โครงการ ASEAN Cyber Kids Camp เพื่อสนับสนุนให้เยาวชนในภูมิภาคอาเซียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเหมาะสม เป็นต้น

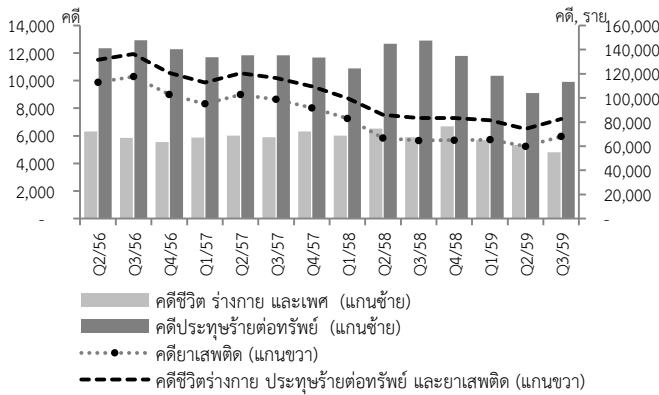
2. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมด้านการปราบปรามและการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการอบรมเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนรุ่นใหม่รู้เท่าทันภัยไซเบอร์ (Mentor The Master Program) โครงการฝึกอบรมเพิ่มประสิทธิภาพให้กับข้าราชการตำรวจด้านการสืบสวน สอบสวน และปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เป็นต้น และมีการรับแจ้งเบาะแสและเฝ้าติดตามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยี

3. กระทรวงวัฒนธรรม ได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์แห่งชาติ เพื่อเป็นช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสาร รับเรื่องร้องเรียนด้านสื่อไม่เหมาะสมต่างๆ ผ่านสายด่วน 1765 และ www.c-me.go.th โดยจะแจ้งประเด็นไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ดำเนินการต่อไป

4. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน ร่วมกับหน่วยงานเครือข่าย ดำเนินการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2559

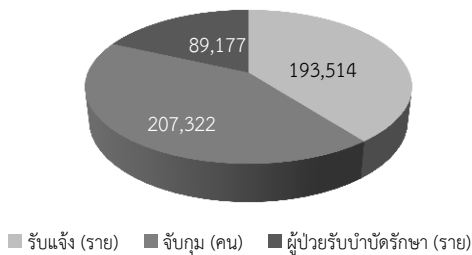

แผนภาพ 18 จำนวนคดีอาญาประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์ ชีวิตร่างกาย และเพศ และคดียาเสพติด รายไตรมาสปี 2556-2559

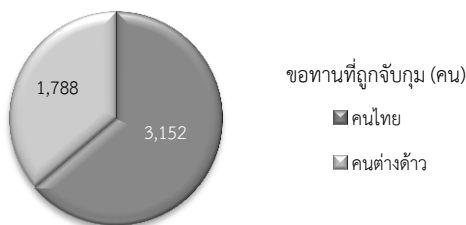
ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2559)

แผนภาพ 19 จำนวนรับแจ้งและการจับกุมคดียาเสพติด เดือนมกราคม-กันยายน 2559

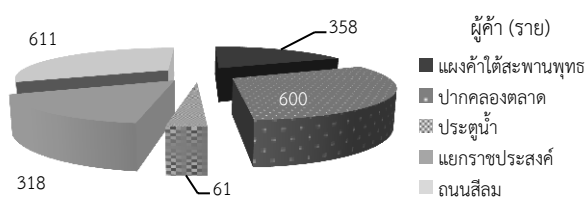
ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2559)

แผนภาพ 20 สถิติการจับกุมขอทานคนไทยและคนต่างด้าว ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2557 เป็นต้นมา

ที่มา: แดงผลงานครบรอบ 2 ปีของรัฐบาล กันยายน 2559

แผนภาพ 21 ผลการดำเนินการยกเลิกแผงค้าบนทางเท้าในกรุงเทพมหานคร ในช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม 2559

ที่มา: สรุปผลจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย และทางเท้า กรุงเทพมหานคร (สิงหาคม 2559)

5. การจัดตั้งกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพฤติกรรมที่ดีของเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ โดยจะมีการเปิดตัวกองทุนอย่างเป็นทางการก่อนสิ้นปี 2559

6. การบริการสายด่วนอินเทอร์เน็ตไทยฮอตไลน์¹⁷ (www.thaihotline.org) เป็นมาตรการที่ผู้ให้บริการและผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจะช่วยเหลือกันสอดส่องดูแลเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาผิดกฎหมาย/เนื้อหาที่เป็นอันตราย เพื่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีการป้องกันและแก้ไขก่อนที่ปัญหาจะลุกลาม สร้างความเสียหายรุนแรงหรือส่งผลกระทบต่อคนหมู่มาก และเพื่อสร้างความร่วมมือกับองค์กรภาคีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ ในการส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการสร้างการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว จะเป็นปัจจัยสำคัญในการปกป้องเด็กจากภัยของสื่อออนไลน์อย่างยั่งยืน

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนดีขึ้น ขณะที่การแก้ไขปัญหาเสพติดต้องใช้การสาธารณสุขนำ การป้องกันและปราบปราม

ไตรมาสสามปี 2559 คดีอาญารวมมีการรับแจ้ง 82,657 คดี ลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปี 2558 ร้อยละ 0.9 และเพิ่มขึ้นจากไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 11.2 คดียาเสพติดมีการรับแจ้ง 67,944 คดี เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2558 และจากไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 5.1 และ 13.4 ตามลำดับ คดียาเสพติดยังคงสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 82.2 ของคดีอาญารวม ขณะที่คดีชีวิตร่างกายและเพศรับแจ้ง 4,800 คดี ลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปี 2558 และจากไตรมาสก่อนหน้า ร้อยละ 18.7 และ 10.2 ตามลำดับ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์รับแจ้ง 9,913 คดี ลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปี 2558 ร้อยละ 23.2 และเพิ่มขึ้นในไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 8.9

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนดีขึ้น จากการที่ภาครัฐมุ่งเน้นสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีด้วยการจัดระเบียบสังคม และการควบคุมการกระทำผิดกฎหมาย สร้างความเป็นธรรมในสังคม อาทิ

¹⁷ ไทยฮอตไลน์ เป็นสมาชิกของมูลนิธิอินโฮป (INHOPE Foundation) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสมาคมสายด่วนอินเทอร์เน็ตสากล ที่มีสมาชิกสายด่วนอินเทอร์เน็ต 44 แห่ง ใน 38 ประเทศ ทำงานร่วมกันโดยเน้นต่อต้านภาพลามกเด็กและการละเมิดเด็กบนอินเทอร์เน็ต

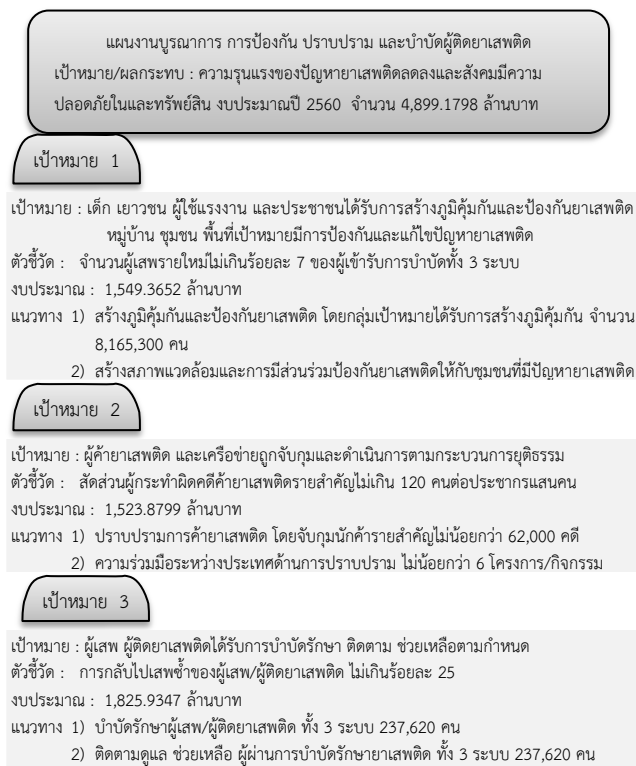

การประชุมสมัยพิเศษของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติว่าด้วยปัญหายาเสพติดโลก (United Nations General Assembly Special Session on the World Drug Problem- UNGASS 2016) ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ในเดือนเมษายน 2559 มีผู้เข้าร่วมประชุม 193 ประเทศ ที่ประชุมเห็นว่าทั่วโลกเริ่มหันมาใช้นโยบายจัดการปัญหายาเสพติดใหม่ คำนึงถึงมิติสาธารณสุข อาชญากรรม สิทธิมนุษยชน ความยากจน และการพัฒนามากขึ้น มีสาระสำคัญดังนี้

1. **ยาเสพติดและสุขภาพ** เปลี่ยนแปลงกรอบความคิดจากสงครามยาเสพติดเป็น การใช้สาธารณสุขนำการแก้ไขปัญหายาเสพติด เน้นสุขภาพผู้ป่วยในลักษณะบูรณาการ ครอบคลุมและสมดุล
2. **ยาเสพติดและอาชญากรรม** เป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ จึงต้องร่วมมือกันปรับปรุง กฎหมาย กฎระเบียบ และประสานงานตรง
3. **ยาเสพติดและมนุษยชน** สิทธิการเข้าถึงยาและการใช้ยา การคุ้มครองกลุ่มเปราะบาง เด็กในกระบวนการยุติธรรม การลดทอนความเป็นอาชญากรรม
4. **ยาเสพติดและความท้าทายใหม่ๆ** วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทชนิดใหม่ ไทยมีการควบคุม 16 ชนิด แต่ยังมากกว่า 1,000 ชนิดในตลาดที่ยังต้องมีการติดตามและเฝ้าระวังต่อไป
5. **การพัฒนาทางเลือก** โดยให้มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมและปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เพื่อให้เป็นการแก้ไขปัญหายาอย่างครบวงจร

ที่มา: รายงานการประชุมคณะกรรมการอำนวยการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

แผนภาพ 22 แผนงานบูรณาการ การป้องกัน ปราบปราม และบำบัดผู้ติดยาเสพติด ประจำปีงบประมาณ 2560

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

1. **การปราบปรามผู้มีอิทธิพล** มีเป้าหมายปราบผู้มีอิทธิพลให้หมดสิ้นไปจากสังคมไทย โดยยึดขั้นตอนการปฏิบัติและหลักกฎหมายอย่างเด็ดขาดจริงจังเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2558 เป็นต้นมา มีผลการจับกุมปราบปรามกลุ่มผู้มีอิทธิพลทุกจังหวัดทั่วประเทศ 615,882 คดี ผู้ต้องหา รวม 503,772 คน

2. **การจัดระเบียบขอทาน** ได้มีการบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ. ควบคุมการขอทาน พ.ศ.2559 ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2557 เป็นต้นมา สามารถจับกุมขอทานคนไทยและคนต่างด้าวประมาณ 4,940 คน โดยขอทานต่างด้าวจะถูกดำเนินการผลักดันส่งกลับประเทศต้นทาง ขอทานคนไทยจะส่งเข้ารับการพัฒนาและฟื้นฟูศักยภาพยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

3. **การจัดระเบียบการค้าหาแร่ แผลลอย การบุกรุกที่สาธารณะ** แก้ปัญหาผู้ค้าบนทางเท้าที่ประชาชนร้องเรียน ดำเนินการจัดระเบียบทางเท้าไปแล้วในพื้นที่ 61 จุด ในพื้นที่ 27 เขต รวมผู้ค้า 16,645 ราย ทั้งนี้ มีการตั้งเป้าหมายในการจัดระเบียบผู้ค้าหาแร่แผลลอยใน 48 เขตจากทั้งหมด 50 เขต ใน กทม. บนถนน 73 สาย ระยะทาง 309 กิโลเมตร ที่มีผู้ค้าในจุดผ่อนผัน 17,812 ราย กำหนดเสร็จสิ้นภายในเดือนสิงหาคม 2560

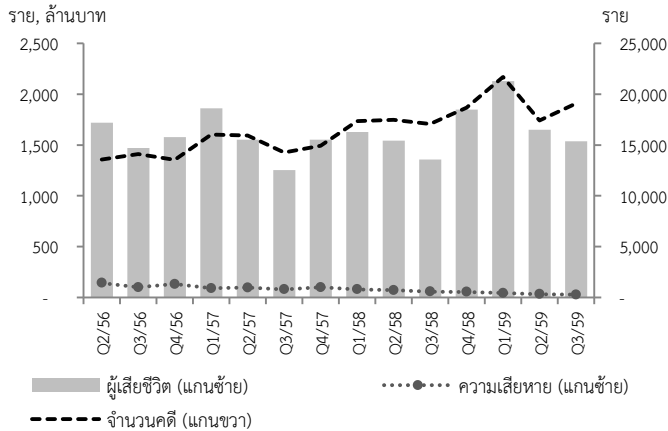
4. **การจัดระเบียบรถตู้โดยสารสาธารณะ¹⁸** กรุงเทพฯ เป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหของบริการรถร่วมในการควบคุมค่าโดยสาร ความปลอดภัยของผู้โดยสาร แก้ปัญหาผู้มีอิทธิพล และปัญหาการจราจรแออัด มีผู้มาลงทะเบียน 4,638 คัน เพื่อขอรับสิทธิ์การเป็นรถบริการสาธารณะอย่างถูกกฎหมาย มีการจัดเตรียมพื้นที่เพื่อรองรับรถตู้เข้าใช้ในพื้นที่ในสถานีขนส่งจตุจักร สถานีขนส่งสายใต้ และสถานีขนส่งเอกมัย พร้อมทั้งเตรียมใช้มาตรการนี้กับรถโดยสารสาธารณะในต่างจังหวัดต่อไป

สำหรับสถานการณ์ปัญหายาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ภาครัฐจึงได้นำทิศทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดของที่ประชุมแห่งสหประชาชาติมาปรับใช้ โดยให้การสาธารณสุขนำการป้องกันและปราบปราม โดยถือว่าผู้เสพยาเป็นผู้ป่วยที่ต้องได้รับการดูแลสุขภาพแบบบูรณาการ ทั้งในด้านการบำบัดฟื้นฟูอย่างมีคุณภาพมาตรฐาน การฝึกทักษะอาชีพ การเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อประกอบอาชีพ เพื่อให้สามารถกลับคืนเข้าสู่สังคมได้ ทั้งนี้ ในช่วงมกราคม-ตุลาคม 2559 ศูนย์คัดกรองทำการตรวจประวัติและคัดแยกเพื่อส่งบำบัดในสถานที่

¹⁸ มติคณะกรรมการการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหารถตู้โดยสารสาธารณะ ครั้งที่ 3/2559 เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2559

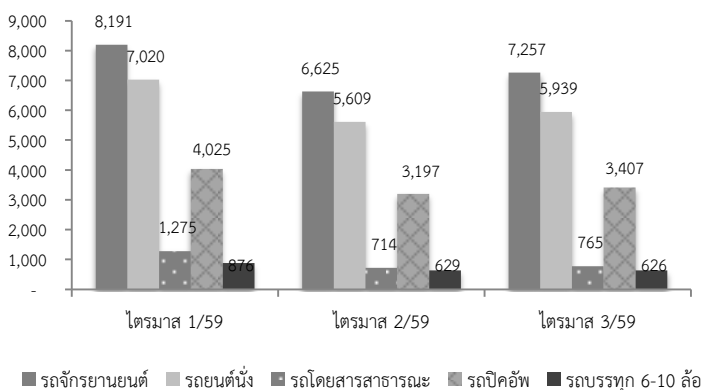

แผนภาพ 23 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก ตาย และมูลค่าความเสียหาย รายไตรมาส ปี 2556-2559

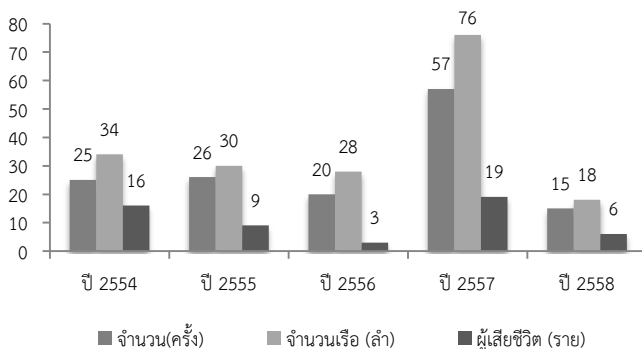
ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2559)

แผนภาพ 24 จำนวนอุบัติเหตุจราจรทางบกจำแนกตามประเภทรถ รายไตรมาส ปี 2559

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2559)

แผนภาพ 25 อุบัติเหตุทางน้ำในรอบ 5 ปี ปังประมาณ พ.ศ. 2554-2558

ที่มา: กรมเจ้าท่า

ที่เหมาะสม มีผู้ป่วยยาเสพติดมาเข้ารับการรักษาและฟื้นฟู 89,177 ราย หรือร้อยละ 40.5 ของเป้าหมายในปี 2559 โดยรัฐบาลให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ผ่านการบำบัดรักษาทั้งให้การศึกษาต่อ ฝึกทักษะอาชีพ จัดหางาน และเงินทุนประกอบอาชีพ และในปีงบประมาณ 2560 ได้จัดสรรงบประมาณตามแผนบูรณาการ การป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด 4,899.18 ล้านบาท โดยมีเป้าหมายเพื่อลดความรุนแรงของปัญหาเสพติดและสังคมมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ที่มุ่งเน้นกลุ่มผู้เสพติด ยาเสพติด ให้ได้รับการบำบัดรักษา ติดตาม ช่วยเหลือ

นอกจากนี้ ยังได้มีการดำเนินการปรับปรุงนโยบายเกี่ยวกับพืชเสพติดและตัวยาสเสพติดรวม 4 ชนิด คือ กัญชา กัญชง กระท่อม และเมทแอมเฟตามีนหรือยาบ้า เพื่อให้มีการนำมาใช้ในทางการแพทย์อย่างเหมาะสม โดยอยู่ในความควบคุมของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ จะมีการดำเนินการกับกัญชงและกระท่อมเป็นลำดับแรก

การป้องกันเพื่อลดความเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

สถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกในไตรมาสสามของปี 2559 มีการรับแจ้ง 19,088 ราย เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2558 และจากไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 11.8 และ 9.5 ตามลำดับ มีผู้เสียชีวิต 1,538 ราย เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2558 และจากไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 13.4 และ 6.7 ตามลำดับ ขณะที่มูลค่าความเสียหายลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปี 2558 และไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 50.9 และ 12.5 ตามลำดับ โดยประเภทของรถที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุดยังคงเป็นรถจักรยานยนต์ เพิ่มขึ้นจากไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 9.5 รองลงมาเป็นรถโดยสารสาธารณะ รถยนต์นั่ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.1 5.9 ตามลำดับ และสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุมาจากการขับรถเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด มาแล้วขับ

สถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุจราจรทางน้ำ จากสถิติอุบัติเหตุทางเรือของกรมเจ้าท่าในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา พบเฉลี่ยแต่ละปีเกิดอุบัติเหตุไม่ต่ำกว่า 20 ครั้ง ในปี 2557 เกิดอุบัติเหตุสูงสุด 57 ครั้ง มีผู้เสียชีวิต 19 ศพ และในปี 2559 จากการเกิดอุบัติเหตุล่าสุดในเดือนกันยายนเพียงครั้งเดียว มีผู้เสียชีวิต 28 ราย ทั้งนี้ อุบัติเหตุเรือโดยสารล่มในแม่น้ำหรือทะเล ส่วนมากเป็นเรือทัศนอาจรที่บรรทุกผู้โดยสารเกินอัตราที่กำหนด ผู้ขับขี่ขับเรือด้วยความเร็วสูง ไม่มีเสื้อชูชีพ ครอบตามจำนวนผู้โดยสาร หรือประสบสภาพอากาศแปรปรวน

แผนภาพ 26 แนวทางการดำเนินการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนตลอดทั้งปี

ที่มา: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

การดูแลความปลอดภัยทางน้ำ

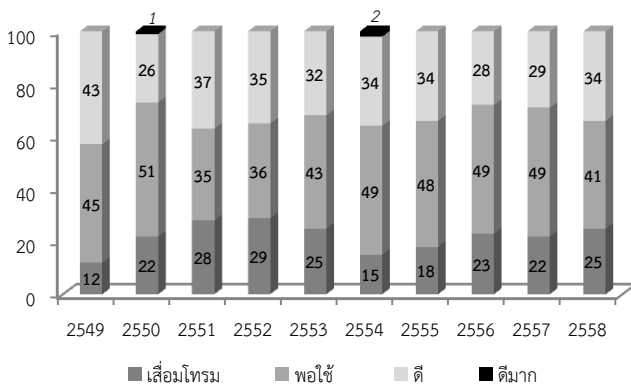

ทั้งนี้ รัฐบาลยังคงให้ความสำคัญกับการป้องกันเพื่อลดความเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืน ตั้งแต่การรณรงค์ควบคุมปัจจัยเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุทางบกทั้งด้านพฤติกรรมของผู้ขับขี่ ถนน ยานพาหนะ และสภาพแวดล้อม โดยใช้แนวทางขับเคลื่อนการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนตลอดทั้งปี โดย (1) การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย (2) การสร้างจิตสำนึกและวัฒนธรรมความปลอดภัย (3) การเฝ้าระวังความปลอดภัยและลดปัจจัยเสี่ยงจากอุบัติเหตุทางถนน และ (4) การพัฒนาประสิทธิภาพองค์กรและกลไกการบริหารงานความปลอดภัยทางถนนทุกระดับ รวมทั้งส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย เช่น กล้องตรวจจับความเร็ว กล้อง CCTV การพัฒนาระบบฐานความผิดคดีจราจร โดยเชื่อมโยงกับเลขประจำตัวประชาชน มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การกำหนดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดที่เหมาะสมสำหรับผู้ขับขี่ที่ไม่บรรลุนิติภาวะและผู้มีใบอนุญาตขับขี่ชั่วคราว ให้ถือว่าเมาสุรา การเพิ่มความเข้มงวดในการออกใบอนุญาตขับรถ การเพิ่มโทษทางอาญา การกำหนดความเร็วในเขตเมืองให้เหมาะสม

ในส่วนของการยกระดับความปลอดภัยการสัญจรทางน้ำ รัฐมีนโยบายเพิ่มขีดความสามารถในการกำกับ ดูแลความปลอดภัยในการขนส่งทางน้ำ โดยได้ดำเนินโครงการปรับปรุง จัดหาและติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) แม่น้ำเจ้าพระยา ดำเนินยุทธศาสตร์เพื่อการยกระดับความปลอดภัย “พิชิตโมเดล” บริเวณอ่าวพญา-เกาะล้าน โดยจัดระเบียบพื้นที่ทางน้ำ (Zoning) กำกับดูแลและควบคุมการจราจรทางน้ำ (Monitoring) บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและเอกชน (Integration) สร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัย (Awareness) และปฏิรูปกฎหมายให้สอดคล้องกับการพัฒนา (legal reform) ในส่วนของมาตรการควบคุมและป้องกันอุบัติเหตุเส้นทางคลองแสนแสบ ได้มีการสั่งห้ามใช้เรือที่มีการติดตั้งระบบแก๊สโดยต้องเป็นเรือที่ใช้ระบบน้ำมันเชื้อเพลิงดีเซลเท่านั้น จัดเจ้าหน้าที่งานตรวจสอบมาตรฐานการตรวจเรือทั้งนี้ มาตรการแก้ไขในระยะยาวนั้นกรมเจ้าท่าเตรียมพิจารณาติดตั้งกล้องวงจรปิดเพิ่มเติม และยกระดับมาตรการรักษาความปลอดภัยให้เข้มงวดมากขึ้น เช่น การจัดทำราวเหล็กกันบริเวณท่าเรือหรือโป๊ะเรือ การจัดหน่วยกู้ชีพหรืออุปกรณ์กู้ชีพที่สามารถให้การช่วยเหลือได้ทันที รวมทั้งการปรับเปลี่ยนเรือให้ทันสมัยที่มีระบบเดินเรือที่เียบและปลอดภัยมากขึ้น ขณะที่สถานศึกษาได้มีการดำเนินโครงการ

แผนภาพ 27 สถานการณ์คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน ปี 2549-2558

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตาราง 11 คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินที่ได้รับการตรวจวัดในแต่ละภูมิภาค ปี 2558

เกณฑ์คุณภาพน้ำ	แหล่งน้ำผิวดินในภาคต่างๆ ของประเทศ ค่าคะแนน WQI)					ร้อยละ
	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	
ดีมาก (91-100)	-	-	-	-	-	0
ดี (71-90)	ลี้, ยม, วัง, น่าน, อิง, แม่จาง	แควน้อย, แควใหญ่, เพชรบูรณ์ตอนบน	มูล, ลำชี, สงคราม, อุน, หนองหาน, ลำตะคองตอนบน	ตราด, เวฬุ, จันทบุรี	พุมดวง, ตรัง, ตาปีตอนบน, หล่มสักตอนบน	34
พอใช้ (61-70)	กก, ปิง, กว๊านพะเยา	เจ้าพระยาตอนบน, กุยบุรี, น้อย, ปราณบุรี, แม่กลอง, เพชรบุรีตอนล่าง	เลย, ชี, เสียว, ลำปาว	บางปะกง, ประแสร์, ปราจีนบุรี, นครนายก, พังราดตอนล่าง	ชุมพร, ทะเลหลวง, ตาปีตอนล่าง, หล่ม, สายบุรี, ทะเลสาบสงขลาปัตตานีตอนบนปัตตานีตอนล่าง	41
เสื่อมโทรม (31-60)	กว, บึงบอระเพ็ด	เจ้าพระยาตอนกลาง, เจ้าพระยาตอนล่าง, ทำนบกอนกลาง, ทำนบกอนล่าง, ป่าสัก, สะแกกรังลพบุรี	ทอง, ลำตะคองตอนล่าง	ระยองตอนบน, ระยองตอนล่าง, พังราดตอนบน	ทะเลน้อย	25
เสื่อมโทรมมาก (0-30)	-	-	-	-	-	0

หมายเหตุ: ดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (Water Quality Index : WQI) แสดงถึงสถานการณ์ของคุณภาพน้ำในภาพรวม โดยพิจารณาจากค่าคุณภาพน้ำ 5 พารามิเตอร์ ได้แก่ ออกซิเจนละลาย (Dissolved Oxygen : DO) ความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (Biochemical Oxygen Demand : BOD) แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (Total Coliform Bacteria : TCB) แบคทีเรียกลุ่มฟิโคไลฟอร์ม (Fecal Coliform Bacteria : FCB) และแอมโมเนียไนโตรเจน (NH3-N) มีคะแนนอยู่ระหว่าง 0-100 โดยจัดเกณฑ์คุณภาพน้ำเป็นดีมาก (คะแนน 91-100) ดี (คะแนน 71-90) พอใช้ (คะแนน 61-70) เสื่อมโทรม (คะแนน 31-60) และเสื่อมโทรมมาก (คะแนน 0-30)

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สร้างความปลอดภัยทางน้ำให้แก่เด็กนักเรียน โดยส่งเสริมให้เด็กมีทักษะในการว่ายน้ำ และสามารถช่วยชีวิตผู้ประสบเหตุทางน้ำได้อย่างถูกต้องตามวิธีมาตรฐานสากล

ชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาน้ำเสียเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นตามการขยายตัวของชุมชนทั้งเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมปล่อยน้ำเสียสู่แหล่งน้ำ หรือน้ำเสียที่ปล่อยมาจากบ้านเรือนจากการประกอบอาชีพต่างๆ ของประชาชน โดยจะถูกระบายลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะทำให้เกิดสภาพน้ำเน่าเสีย ไม่สามารถนำมาใช้อุปโภคและบริโภคได้ ทั้งก่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นอันตรายและความเสียหายต่อการประมง การเกษตร การสาธารณสุข ประการสำคัญคือ ทำให้ระบบนิเวศธรรมชาติถูกทำลาย หรือเสื่อมคุณภาพจนไม่เหมาะสมที่สิ่งมีชีวิตจะอาศัยอยู่ได้ ทำให้เกิดการตายของสัตว์และพืชน้ำเป็นจำนวนมาก ทำให้แหล่งน้ำเกิดการเน่าและขาดออกซิเจนที่ละลายน้ำ แหล่งน้ำที่มีสารพิษพวยพามาแฉก และยาปราบศัตรูพืชสะสมอยู่มาก รวมทั้งแหล่งน้ำที่มีคราบน้ำมันปกคลุม และโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ที่ปล่อยสารพิษ และความร้อนลงสู่แหล่งน้ำ หากน้ำดื่มน้ำใช้มีสารพิษ และเชื้อจุลินทรีย์ที่เป็นเชื้อโรคปะปนมาจะก่อให้เกิดโรคนานาชนิดกับมนุษย์และสัตว์

จากข้อมูลสถานการณ์คุณภาพน้ำของกรมควบคุมมลพิษในปี 2558 ในแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศ 65 แหล่ง พบว่าคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 22 และคุณภาพน้ำในเกณฑ์พอใช้ลดลงร้อยละ 41 เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา และเมื่อดูข้อมูลคุณภาพน้ำย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ. 2554-2558) ถือว่ามีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง เพราะคุณภาพน้ำที่ลดลง ขณะที่คุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาสถานการณ์คุณภาพน้ำในแต่ละภาคในปี 2558 แหล่งน้ำในภาคเหนือมีคุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีมากกว่าภาคอื่น รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออก ส่วนภาคกลางมีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมากกว่าภาคอื่นๆ และเมื่อเปรียบเทียบผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำในแต่ละภาคกับเป้าหมายที่กำหนดตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่กำหนดให้คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำสำคัญต้องอยู่ในเกณฑ์ตั้งแต่พอใช้ขึ้นไป ดังนั้นการแก้ปัญหาต้องเริ่มจากการให้ความรู้ การสร้างจิตสำนึก และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการป้องกันและกำจัดมลพิษทางน้ำ

การจัดการน้ำเสียตามแนวพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงสนพระราชหฤทัยเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ทรงคิดค้นวิธีการที่จะสามารถบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพและประหยัดค่าใช้จ่าย ทั้งโดยวิธีการทางธรรมชาติและ การใช้เทคโนโลยีง่าย ๆ เพื่อให้เป็นต้นแบบสำหรับการนำไปใช้ในการบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ ซึ่งหลักการสำคัญของโครงการตามแนวพระราชดำริอาศัยวิธีการ 2 อย่าง คือ วิธีการทางชีวภาพ และวิธีการทางกลศาสตร์

1. วิธีการทางชีวภาพ โดยทรงใช้กลไกของธรรมชาติในการบำบัดน้ำเสีย
 - ทฤษฎี "น้ำดีไล่น้ำเสีย" ได้ทรงนำหลักการบำบัดน้ำเสียโดยการทำให้เจือจาง โดยใช้หลักการตามธรรมชาติแห่งแรงโน้มถ่วงของโลก เป็นการใช้ น้ำคุณภาพดีมาช่วยบรรเทาน้ำเน่าเสีย
 - การบำบัดน้ำเสียด้วยผักตบชวา โดยการปรับปรุงคุณภาพของแหล่งน้ำที่มีอยู่แล้ว เช่น บึงและหนองต่างๆ เพื่อทำเป็นแหล่งบำบัดน้ำเสีย ได้แก่ โครงการบึงมกษะสันอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีหลักการบำบัดน้ำเสียตามแนวทฤษฎีการพัฒนาโดยการกรองน้ำเสียด้วยผักตบชวา
 - การบำบัดน้ำเสียด้วยระบบบ่อบำบัดและวัชพืชบำบัด ได้แก่ โครงการวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงปัญหาภาวะมลพิษที่มีผลต่อการดำรงชีพของประชาชน อันเนื่องมาจากชุมชนเมืองต่างๆ ยังขาดระบบบำบัดน้ำเสีย และการกำจัดขยะมูลฝอยที่ดีและมีประสิทธิภาพ จึงทรงให้มีการดำเนินการตามโครงการดังกล่าวขึ้นในพื้นที่ 1,135 ไร่ โดยเป็นโครงการศึกษาวิจัยวิธีการบำบัดน้ำเสีย กำจัดขยะมูลฝอยและการรักษาสภาพป่าชายเลนด้วยวิธีธรรมชาติ
2. วิธีการทางกลศาสตร์ ทรงคิดค้นเครื่องกลเติมอากาศหลายรูปแบบ ที่สำคัญคือ เครื่องกลเติมอากาศที่ผิวน้ำหมุนช้าแบบทุ่นลอย ซึ่งต่อมาได้พระราชทานชื่อว่า "กังหันน้ำชัยพัฒนา"
 - กังหันน้ำชัยพัฒนา เนื่องจากสภาพมลภาวะทางน้ำมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องใช้เครื่องกลเติมอากาศเพิ่มออกซิเจนเพื่อการบำบัดน้ำเสีย โดยใช้วิธีทำให้อากาศสามารถละลายลงไปในน้ำเพื่อเร่งการเจริญเติบโตและการเพาะตัวอย่างรวดเร็วของแบคทีเรียจนมีจำนวนมากพอที่จะทำลายสิ่งสกปรกในน้ำให้หมดสิ้นไป เป็นรูปแบบสิ่งประดิษฐ์ที่เรียบง่าย ประหยัด เพื่อใช้ในการบำบัดน้ำเสียที่เกิดจากแหล่งชุมชนและแหล่งอุตสาหกรรม และได้มีการนำไปใช้งานทั่วประเทศ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)

ตัวอย่างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรักษาแหล่งน้ำ อาทิ ชมรม “คนรักแม่กลอง” จังหวัดสมุทรสงคราม สืบเนื่องจากกรณีปลากระเบนตายเป็นจำนวนมากเมื่อช่วงต้นเดือนตุลาคมที่ผ่านมา โดยการจับมือภาคี 16 เครือข่ายในการรณรงค์เพื่อลงชื่อร้องเรียน รวมถึงการเรียกร้องให้มีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะดูแลแหล่งน้ำ 5 จังหวัด (กาญจนบุรี ราชบุรี สมุทรสาคร เพชรบุรี และสมุทรสงคราม) อย่างจริงจัง ก่อนที่ “กระเบนราหู” สัตว์ใหญ่ใกล้สูญพันธุ์ รวมถึงสัตว์น้ำชนิดอื่นๆ ด้วย พร้อมทั้งจัดกิจกรรมค่ายเพื่อสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้เยาวชนในพื้นที่ โดยกลุ่มเยาวชนรักแม่กลอง ตักกล้าผู้ปกป้องลำน้ำแม่กลอง เช่น การออกดูแลและเฝ้าระวังตรวจสอบ เพื่อเปรียบเทียบค่าปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (DO) บริเวณแม่น้ำแม่กลองทุกเดือน การจัดเวทีประชุมติดตามผลการดำเนินงานของเครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำแม่กลองทุกเดือน รวมถึงการรณรงค์ประชาสัมพันธ์การดูแลรักษาแม่น้ำแม่กลอง โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพเป็นผู้นำเยาวชน และการกำจัดขยะในชุมชนต่างๆ ภายใต้ชื่อโครงการเด็กรักษ์แม่น้ำ

ตัวอย่างชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการนำแนวพระราชดำริมาแก้ปัญหาหน้าเสีย

1. **ชุมชนตลาดน้ำคลองลัดมะยม กรุงเทพฯ**
จากสภาพปัญหาความเสื่อมโทรมของคลองลัดมะยม เกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้านในบริเวณนั้นทำการฟื้นฟูจัดการน้ำเน่าเสีย เริ่มต้นจากการช่วยกันเก็บขยะในคลอง เน้นการป้องกันการทิ้งขยะของเสียลงน้ำและเริ่มแยกขยะอย่างจริงจัง นำเทคโนโลยีกังหันน้ำจากพลังงานแสงอาทิตย์มาช่วยเติมออกซิเจนในน้ำ มีถังจุลินทรีย์หยดน้ำต่อเนื่องเพื่อบำบัดน้ำเสีย ซึ่งแต่ละบ้านที่อยู่ริมคลองจะมีถังดักไขมันทุกบ้าน การนำผักตบชวาชั้นมาจากน้ำแล้วนำไปเป็นปุ๋ยให้ต้นไม้ จนกลับมาเป็นสภาพน้ำที่ตื้นเขินและเป็นเส้นทางคมนาคมของชาวบ้านและเป็นตลาดน้ำที่ขึ้นชื่อย่านตลิ่งชัน มีนักท่องเที่ยวมากมาย สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ที่สำคัญทำให้ชาวบ้านมีแรงบันดาลใจที่อยากจะรักษาคุณค่าของชุมชนให้คงไว้แบบนี้ไปตลอด

2. **ชุมชนบ้านศาลาดิน จ.นครปฐม** เกิดปัญหาน้ำเน่าเสียจากสารเคมี การทิ้งขยะและน้ำเสียจากครัวเรือนสู่ลำคลอง ชาวบ้านได้ร่วมอนุรักษ์และฟื้นฟูคลองมหาสวัสดิ์ เช่น ตรวจวัดคุณภาพน้ำ ติดถังดักไขมัน ใช้จุลินทรีย์ปรับสภาพน้ำ พัฒนากังหันน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ จนปัจจุบันเรือสามารถสัญจรได้สะดวกและจำนวนสัตว์เพิ่มขึ้น

ตัวอย่างชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการนำแนวพระราชดำริมาแก้ปัญหาน้ำเสีย
ชุมชนตลาดน้ำคลองลัดมะยม กรุงเทพฯ

รัฐบาลได้สนองพระราชดำริในการจัดการน้ำทั้งระบบ
รวมน้ำเสีย โดยขยายผลระบบเครือข่ายเพื่อจัดการทรัพยากรน้ำ
แห่งประเทศไทย ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องกว่า 30 หน่วยงาน จัดทำเป็นคลังข้อมูลน้ำและ
ภูมิอากาศแห่งชาติ ซึ่งชาวบ้านและชุมชนต่างๆ ได้น้อมนำ
พระราชดำริและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น จีพีเอส ภาพถ่าย
ดาวเทียม โทรมมาตรวัดฝนและระดับน้ำอัตโนมัติ เป็นต้น
มาใช้ในการสำรวจเก็บข้อมูล เพื่อนำมาวางแผนพัฒนาและ
บริหารจัดการน้ำในชุมชนของตนเอง ปัจจุบันมีเครือข่าย
มากกว่า 900 ชุมชน

ชุมชนบ้านศาลาดิน จ.นครปฐม

ส่วนที่สอง: บทความเรื่อง “การลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย”

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาความยากจนและการส่งเสริมการกระจายรายได้ โดยมุ่งเน้นการกระจายความเจริญไปสู่ชนบท สร้างโอกาสการพัฒนาด้านอาชีพและการมีงานทำ รวมทั้งพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้มีการติดตามสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และได้เผยแพร่สู่สาธารณชน โดยพบว่าผลการพัฒนาดังกล่าวทำให้สังคมไทยก้าวหน้าไปในหลายด้าน ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น จำนวนคนยากจนลดลง การเข้าถึงบริการทางการศึกษาและสาธารณสุขอย่างทั่วถึงมากขึ้น ขณะที่การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมนับว่ามีความก้าวหน้าช้า ประกอบกับยังมีเงื่อนไข/ปัจจัยเสี่ยงหลายประการที่อาจจะส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยรุนแรงขึ้นได้ อาทิ การเป็นสังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้กลุ่มที่สามารถเข้าถึงมีโอกาสพัฒนาทักษะและได้ผลตอบแทนแตกต่างเพิ่มขึ้นจากผู้ที่ไม่ได้เข้าถึงโอกาสฯ ประเด็นการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม จึงยังเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญและถูกกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เพื่อเร่งพัฒนาและแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง

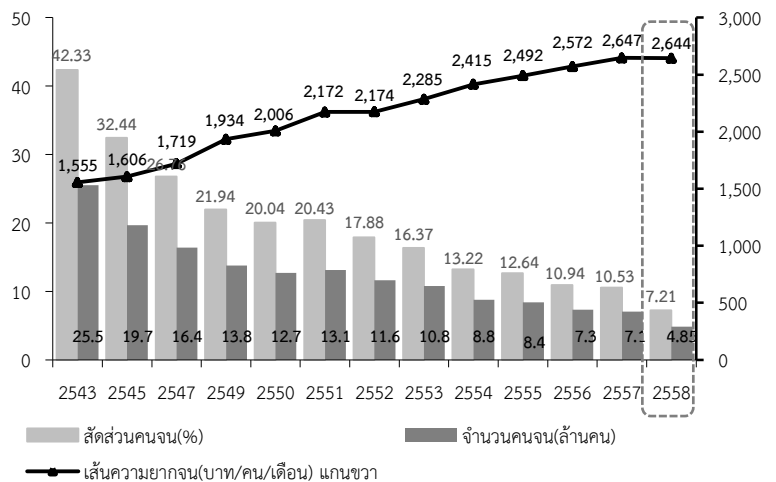
สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของไทย

1. ความยากจนมีแนวโน้มดีขึ้น ปี 2558 สัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 7.2 จากร้อยละ 10.5 ในปี 2557 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร และลดรายจ่าย/ต้นทุนการผลิต โดยการจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตร การลดและควบคุมค่าเช่านา การจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ และบรรเทาปัญหาหนี้สิน การจัดหาตลาดและที่ดินทำกิน ตลอดจนการกระตุ้นการลงทุนขนาดเล็กทั่วประเทศ

2. ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ลดลงแต่ยังอยู่ระดับค่อนข้างสูง ด้านการกระจายรายได้ พบว่า สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ด้านรายได้ลดลงเหลือ 0.445 ในปี 2558 จาก 0.465 ในปี 2556 เมื่อพิจารณาสัดส่วนรายได้ของประชากรจำแนกตามระดับรายได้ พบว่ากลุ่มประชากร 10% ที่มีรายได้สูงสุดมีสัดส่วนถือครองรายได้สูงถึงร้อยละ 35 สูงกว่าประชากร 10% ที่มีรายได้ต่ำสุดประมาณ 22 เท่า ซึ่งยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง

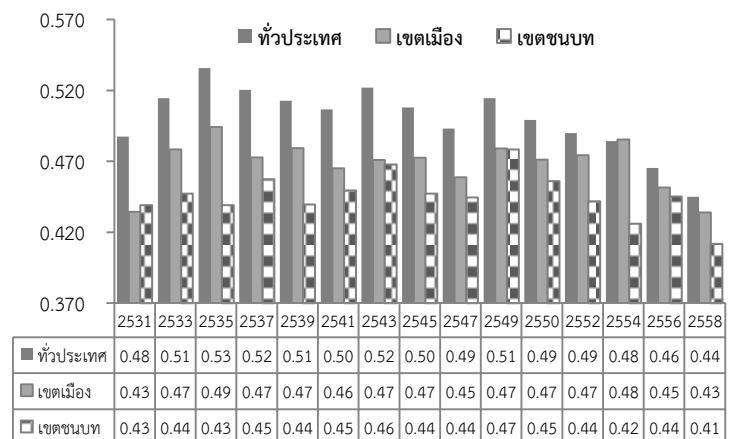
3. ความเหลื่อมล้ำด้านสินทรัพย์ พบว่า สินทรัพย์ทางการเงินกระจุกอยู่ในคนจำนวนน้อย โดยบัญชีเงินฝากประมาณร้อยละ 0.1 ของบัญชีทั้งหมดมีเงินฝากสูงถึงร้อยละ 49.2 ของเงินฝากทั้งหมด ขณะที่การถือครองที่ดินของกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้สูงสุดมีสัดส่วนถือครองที่ดินถึงร้อยละ 61.5 ซึ่งสูงกว่าประชากรที่เหลืออีกร้อยละ 90 ที่มีสัดส่วนถือครองที่ดินเพียงร้อยละ 38.5

เส้นความยากจน สัดส่วนคนจน และจำนวนคนจน ตั้งแต่ปี 2543-2558

ที่มา: ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ด้านรายได้ : ทั่วประเทศ เขตเมือง-เขตชนบท

ที่มา: ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

4. ความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงบริการทางสังคม

ในส่วนของการบริการภาครัฐ แม้จะมีการขยายการให้บริการอย่างทั่วถึงแล้ว แต่ยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในการจัดบริการภาครัฐที่มีคุณภาพทั้งในด้านการศึกษาและสาธารณสุข รวมทั้งการคุ้มครองแรงงานที่มีประกันทางสังคมครอบคลุมเพียงร้อยละ 36.3 แม้จะขยายการคุ้มครองสู่แรงงานนอกระบบ

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา สัดส่วนคนจนลดลงอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นผลจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การดำเนินมาตรการแก้ปัญหาความยากจนและมาตรการทางสังคมด้านการศึกษา สาธารณสุข และการจัดให้มีสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุมการเข้าถึงของประชาชนมากขึ้น ส่วนความเหลื่อมล้ำซึ่งสะท้อนจากสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านรายได้แม้จะมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2549 แต่ค่าสัมประสิทธิ์ยังอยู่ในช่วง 0.45-0.54 ซึ่งยังอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และแม้สัดส่วนรายได้ของประชากรกลุ่มผู้มีรายได้สูง 10% จะมีสัดส่วนถือครองรายได้มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 40 ในปี 2539 เหลือร้อยละ 35 ในปี 2558 และกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและรายได้ปานกลาง (กลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่ 2-7) จะมีสัดส่วนถือครองรายได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 36 อย่างไรก็ตาม กลุ่ม 10% ที่มีรายได้น้อยที่สุดมีสัดส่วนถือครองรายได้ไม่เปลี่ยนแปลงมากนักเนื่องจากเป็นกลุ่มยากจนเรื้อรังยากต่อการเข้าถึงและพัฒนาศักยภาพทำให้ช่องว่างระหว่างรายได้คนจนกับคนรวยที่สุดยังมากกว่า 20 เท่า ซึ่งค่อนข้างสูงจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

สัดส่วนรายได้ของประชากร จำแนกตามกลุ่มประชากร ตามระดับรายได้ ปี 2531-2558

กลุ่มประชากรตามระดับรายได้	สัดส่วนรายได้ของประชากร (ร้อยละ)							
	2531	2535	2539	2543	2547	2550	2554	2558
กลุ่ม 10% ที่ 1 (จนที่สุด)	1.78	1.53	1.62	1.5	1.75	1.55	1.56	1.58
กลุ่ม 10% ที่ 2	2.8	2.42	2.56	2.45	2.73	2.66	3.05	3.34
กลุ่ม 10% ที่ 3	3.6	3.13	3.34	3.22	3.56	3.51	3.88	4.22
กลุ่ม 10% ที่ 4	4.45	3.93	4.21	4.06	4.46	4.45	4.76	5.18
กลุ่ม 10% ที่ 5	5.5	4.9	5.26	5.09	5.55	5.56	5.77	6.29
กลุ่ม 10% ที่ 6	6.89	6.2	6.57	6.42	6.9	6.97	7.02	7.63
กลุ่ม 10% ที่ 7	8.84	7.96	8.48	8.37	8.73	8.86	8.66	9.33
กลุ่ม 10% ที่ 8	11.78	10.96	11.42	11.48	11.61	11.49	10.92	11.66
กลุ่ม 10% ที่ 9	17.14	16.54	16.58	17.06	16.41	16.08	15.11	15.78
กลุ่ม 10% ที่ 10 (รวยที่สุด)	37.23	42.44	39.95	40.36	38.3	38.87	39.27	34.98
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100
สัดส่วนกลุ่มที่ 10/กลุ่มที่ 1 (เท่า)	20.91	27.65	24.62	26.82	21.93	25.1	25.23	22.08

ที่มา: ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

นโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาล

มาตรการการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้มีนโยบายและแนวทางในเรื่องการเร่งสร้างโอกาส อาชีพและการมีรายได้ที่มั่นคง การอุดหนุนช่วยเหลือเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของคนจน การออกกฎหมาย และการสนับสนุนการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งร่วมมือกับมูลนิธิ องค์กรเอกชน ขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ ชุมชน โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

1. การเร่งสร้างโอกาส อาชีพ และการมีรายได้ที่มั่นคง ได้แก่

การเพิ่มโอกาสการทำงานและคุ้มครองแรงงาน โดยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ อาทิ การจัดหาตำแหน่ง พัฒนาศูนย์ข้อมูลและบูรณาการข้อมูลเพื่อสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ ดำเนินงานโครงการ “ศูนย์บริการจัดหางานเพื่อคนไทย” (Smart Job Center) เพื่อส่งเสริมให้มีงานทำของคนทุกกลุ่มโดยบริการแบบครบวงจรโดยใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่ จัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานและสนับสนุนเครือข่ายแรงงานนอกระบบ” โดยสำรวจข้อมูลด้านอาชีพเพื่อช่วยให้ได้รับการคุ้มครองและเข้าถึงบริการของรัฐในการยกระดับคุณภาพชีวิต การคุ้มครองแรงงานให้ได้รับความเป็นธรรมทั้งในเรื่องค่าจ้าง โดยจัดทำกำหนดอัตราค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือแรงงาน การตรวจแรงงานและให้ความรู้ ส่งเสริมสถานประกอบการดำเนินตามข้อกำหนดมาตรฐานแรงงาน สนับสนุนให้มีการประกันตนของแรงงานนอกระบบ ตลอดจนคุ้มครองคนหางานไม่ให้ถูกหลอกลวง

การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเพื่อการประกอบอาชีพ โดยอบรมศักยภาพให้ได้มาตรฐานและมีผลิตภาพสูง ส่งเสริมการเข้าทดสอบมาตรฐานแรงงาน ตลอดจนสร้างโอกาสและการเข้าถึงทางการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่ผู้ยากจนหรือผู้ด้อยโอกาส โดยขยายผลโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางไกลในโรงเรียนขนาดเล็ก 15,369 แห่ง โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ 15,553 แห่ง โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) การจัดการศึกษา 15 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่า และจัดให้มี

กองทุนการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบ/การศึกษาตามอัธยาศัย โดยจัดตั้งศูนย์ดิจิทัลชุมชนโดยใช้ กศน. ตำบลเป็นฐานบริการอินเทอร์เน็ตและ Wi-Fi ฟรี 7,424 แห่ง เพื่อขยายโอกาสการเข้าถึงความรู้ อาชีพ และพัฒนาศักยภาพ

การพัฒนาปัจจัยการผลิตและแหล่งทุน ได้แก่ การบริหารจัดการที่ดินโดยนำที่ดินราชพัสดุมาแก้ไขปัญหาที่ทำกินและที่อยู่อาศัย การแก้ไขปัญหาที่ทำกินของเกษตรกรและการรुकกล้าเขตป่าสงวนโดยเร่งสำรวจ/คัดกรองผู้ใช้ประโยชน์และออกแบบแผนผังการใช้ที่ดินเพื่อควบคุมให้มีการบุกรุกและสามารถฟื้นฟูระบบนิเวศน์ การฟื้นฟูและปรับปรุงคุณภาพดิน การแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบและจัดหาแหล่งเงินทุน อาทิ นาโนไฟแนนซ์ โครงการให้ผู้ประกอบการอาชีพอิสระ การให้สินเชื่อผ่านกองทุนหมู่บ้าน กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สินเชื่อผู้มีรายได้น้อย รวมทั้งการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ โดยสนับสนุนกองทุนหมู่บ้านเพื่อลงทุนโครงสร้างพื้นฐานชุมชน เช่น การสร้างยุ้งฉาง โรงตากข้าว โรงสีชุมชน โรงปุ๋ยชุมชน และจัดทำแหล่งน้ำ เป็นต้น

2. **การช่วยเหลือ อดทน และลดรายจ่าย** เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงสวัสดิการและมีโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยพัฒนาระบบบริหารจัดการสาธารณสุขเพื่อวางรากฐานระบบหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมบุคคลที่มีปัญหาสถานะ 208,631 คน การลดรายจ่ายในการดำรงชีพผู้มีรายได้น้อยทั้งด้านการเดินทาง ค่าครองชีพ การอุดหนุนเลี้ยงดูบุตรครอบครัวยากจน ผู้ป่วยเอดส์ ผู้พิการ บริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุในภาวะยากลำบาก ช่วยเหลือเกษตรกรรายจนทั้งเรื่องหนี้สิน ลดดอกเบี้ย ขาดเซยรายได้ และสินเชื่อเพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายฉุกเฉินเกษตรกรที่ประสบภัยแล้ง การช่วยเหลือเรื่องที่อยู่อาศัยโดยสนับสนุนศูนย์คนไร้บ้าน ให้เช่าอาคารสำหรับผู้มีรายได้น้อย จัดทำโครงการบ้านเคหะประชารัฐ บ้านมั่นคง รวมถึงโครงการบ้านพอเพียง (ซ่อมแซม/สร้างทดแทน) เป็นต้น

3. **การออกกฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ** ด้านภาษี ได้แก่ พระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 40) พ.ศ. 2558 โดยประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อ 5 สิงหาคม 2558 รวมทั้งออกกฎหมายรองอีก 6 ฉบับ อาทิ หลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติ เพื่อกระตุ้นให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินและสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีแต่ละรายการคุ้มครองผู้ด้อยโอกาส ได้แก่ พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558

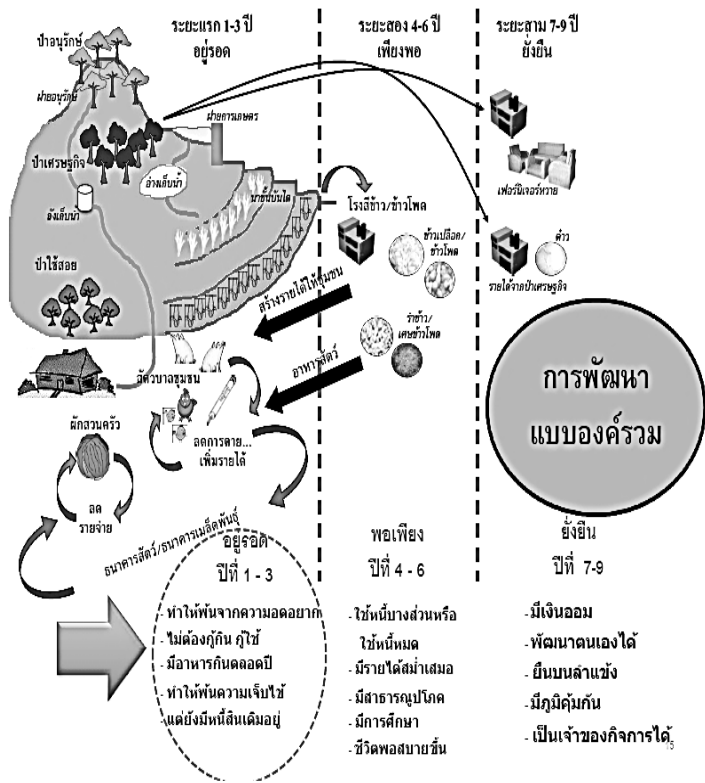
4. **การสนับสนุนการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** ยึดหลักให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเอง โดยการส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนอาชีพ วิเคราะห์รายรับรายจ่ายหรือต้นทุนการผลิต 201,245 ราย เพื่อให้เกิดการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น รู้จักลดต้นทุน เป็นจุดเริ่มต้นของการวางแผนและพึ่งตนเองได้ รวมทั้งการส่งเสริมการทำบัญชีต้นกล้าในกลุ่มเด็กและเยาวชน การอบรมเกษตรกรตามแนวทฤษฎีใหม่โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง 15,732 ราย การเผยแพร่และสร้างความเข้าใจโดยเปิดให้ กศน. เป็นศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ประจำตำบลกว่า 7 พันแห่ง รวมทั้งการส่งเสริมด้านงานวิชาการความรู้ อาทิ การพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร ศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์ แปลงเรียนรู้/สาธิต/ศึกษา ตลอดจนการพัฒนาและวางแผนการใช้ที่ดิน การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และบำรุงดินกว่า 1 แสนไร่

แม้ว่าจะมีการดำเนินงานแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำอย่างต่อเนื่อง สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของไทยยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง โดยสาเหตุของความเหลื่อมล้ำที่สำคัญมาจากโครงสร้างเศรษฐกิจที่ไม่สมดุลมีการพึ่งพาการส่งออกมาก มุ่งเน้นเป้าหมายการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากกว่าการกระจายผลประโยชน์การพัฒนาอย่างเป็นธรรม การบริหารราชการแผ่นดินที่ขาดประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส มีการเอื้อประโยชน์ต่อบางกลุ่มผลประโยชน์ในสังคม การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นล่าช้า ทำให้ชุมชนและผู้มีรายได้น้อยไม่ได้รับประโยชน์จากการจัดสรรทรัพยากรอย่างเต็มที่ และการขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ทรัพยากรที่ดิน น้ำ แหล่งเงินทุนและอื่นๆ ทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ การมีอาชีพและมีรายได้ ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้มข้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ในหลากหลายสาขา การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่ผันผวนรุนแรง และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว โดยเทคโนโลยีและทุนจะเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มที่สามารถเข้าถึงซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้มีทักษะสูง ขณะที่การเข้าสู่สังคมสูงอายุทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงาน แต่แรงงานส่วนใหญ่ยังมีทักษะต่ำ ไม่สามารถเคลื่อนย้ายไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการสมัยใหม่ได้ ทั้งยังมีโอกาสจะถูกทดแทนด้วยหุ่นยนต์และเทคโนโลยี ซึ่งจะทำให้ช่องว่างของค่าตอบแทนแรงงานระหว่างกลุ่มแตกต่างกันมากขึ้น นอกจากนี้ ภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ผันผวนซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลผลิตภาคการเกษตรและความมั่นคงของครัวเรือนที่เปราะบาง ดังนั้น ความเหลื่อมล้ำจึงเป็นปัญหาท้าทายต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการหลุดพ้นจากการติดกับดักรายได้ปานกลางของประเทศ

รูปธรรมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลดปัญหาความยากจนเหลือล้น : โครงการบูรณาการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่จังหวัดน่าน

โครงการบูรณาการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่จังหวัดน่าน เป็นกรณีการนำแนวทางการพัฒนาตามพระราชดำริและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งช่วยเพิ่มระดับรายได้กลุ่มผู้มีรายได้น้อยในภาคเกษตรหรือประชากรกลุ่ม 40% ที่รายได้ต่ำสุด พร้อมกับลดความเหลื่อมล้ำในภาพรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว ดำเนินการโดยมูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน

ที่มา: พันธุ์ชัย วัฒนชัย “การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาชนบทและชุมชน”

โครงการได้เริ่มดำเนินงาน ในปี 2552 เริ่มต้นในพื้นที่นำร่องขนาดเล็ก 3 หมู่บ้าน ในลุ่มน้ำยาว ตำบลยอด อำเภอสองแคว 3 หมู่บ้าน ในลุ่มน้ำสบสาย ตำบลตาลชุม ตำบลศรีภูมิ อำเภอท่าวังผา และ 14 หมู่บ้าน ในพื้นที่ต้นน้ำน่าน ตำบลขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งมีปัญหารุนแรงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม จากป่าต้นน้ำถูก บุกรุก อากาศเสียจากการเผาเตรียมพื้นที่ ดินเสื่อม และน้ำปนเปื้อนเคมี และลุ่มน้ำเกิดอุทกภัยรุนแรงซ้ำซาก รวมทั้งขาดความรู้ที่จำเป็นในการยังชีพ ปัญหาที่สั่งสมเหล่านี้ทำให้คนน่านมีรายจ่ายสูงกว่ารายรับ มีหนี้สินสูง และเป็นจังหวัดที่มีภาวะความยากจนสูง โดยได้น้อมนำหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหา มีเป้าหมายมุ่งหวังให้ประชาชนในพื้นที่อยู่รอดใน 3 ปีแรก หมายถึงครัวเรือนพึ่งตนเอง มีอาหารกินตลอดปี ไม่กู้หนี้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย บริหารจัดการที่ดินและน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดพอกินตลอดปี พอเพียงใน 6 ปี หมายถึง ใช้หนี้บางส่วนหรือใช้หนี้หมด มีชีวิตดีขึ้น มีการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต การตลาด และดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิก/ชุมชน และยั่งยืนใน 9 ปี หมายถึงเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอก ด้านอาชีพ ทุน การตลาด การผลิต ให้เกิดความยั่งยืน

กระบวนการดำเนินงาน “เข้าใจ-เข้าถึง” (ปลูกคน) โดยสร้างความเข้าใจ ส่วนราชการ ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน เก็บข้อมูลทุกมิติ (บริบทชุมชน ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ-สังคม) “พัฒนา” โดยแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นป่าอนุรักษ์ ป่าใช้สอย ป่าเศรษฐกิจ ที่ทำกินและที่อยู่อาศัย การมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยประชาชนสละแรงงาน มูลนิธิและเครือข่ายสนับสนุนองค์ความรู้ หน่วยงานรัฐสนับสนุนบุคลากร ดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการผลิต เช่น พัฒนาระบบน้ำ ให้สามารถกักเก็บน้ำได้มากขึ้น มีระบบส่งน้ำเข้าแปลงเกษตรตลอดปี สนับสนุนอาชีพให้ชาวบ้านสามารถเพิ่มผลผลิตจากการเกษตร ลดรายจ่ายค่าอาหาร และสร้างรายได้ เสริมสนับสนุนให้ชาวบ้านใช้ปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ต้นทุนไม่สูง เพื่อให้ได้ผลผลิตพอกินตลอดปี ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการที่ดี เช่น การรวมกลุ่มการผลิต การจัดตั้งกองทุนที่บริหารจัดการโดยชาวบ้านเอง

ผลการดำเนินงาน มิติน้ำ มีการพัฒนาระบบน้ำด้วยฝายการเกษตร ฝายอนุรักษ์ และบ่อพวงสันเขา ทำให้มีพื้นที่รับน้ำทั้งหมด 10,282 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 21 ของพื้นที่ทำกินทั้งหมด 47,836 ไร่ มิติดิน ปรับพื้นที่เป็นนาขั้นบันไดและปรับปรุงสภาพดิน 4,309 ไร่ ทำให้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยจาก 39 ถึงต่อไร่ เป็น 69 ถึงต่อไร่ มีข้าวพอกิน รวมทั้งสามารถลดค่าใช้จ่ายและมีรายได้เพิ่มจากการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงเป็ด เลี้ยงหมู และปลูกพืชหลังนา มีกองทุนกลุ่มอาชีพที่บริหารจัดการโดยชาวบ้าน 10 กองทุน ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากปีละ 86.4 ล้านบาท ในปี 2552 เป็น 220.2 ล้านบาท ในปี 2557 ชุมชน 20 หมู่บ้าน 3 อำเภอ พื้นที่ระยะ “อยู่รอด” “พอเพียง” จากการมีอาหารเพียงพอ สามารถสร้างรายได้เสริมและพัฒนาไปสู่การสร้างรายได้อื่นๆ ลดหนี้ได้ มีเงินออม มีผลผลิตที่สร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และกำลังก้าวเข้าสู่ “ความยั่งยืน” ปัจจุบันได้มีการขยายโครงการไปสู่พื้นที่อื่น อาทิ อุดรธานี เพชรบุรี อุทัยธานี กาฬสินธุ์ ขอนแก่น

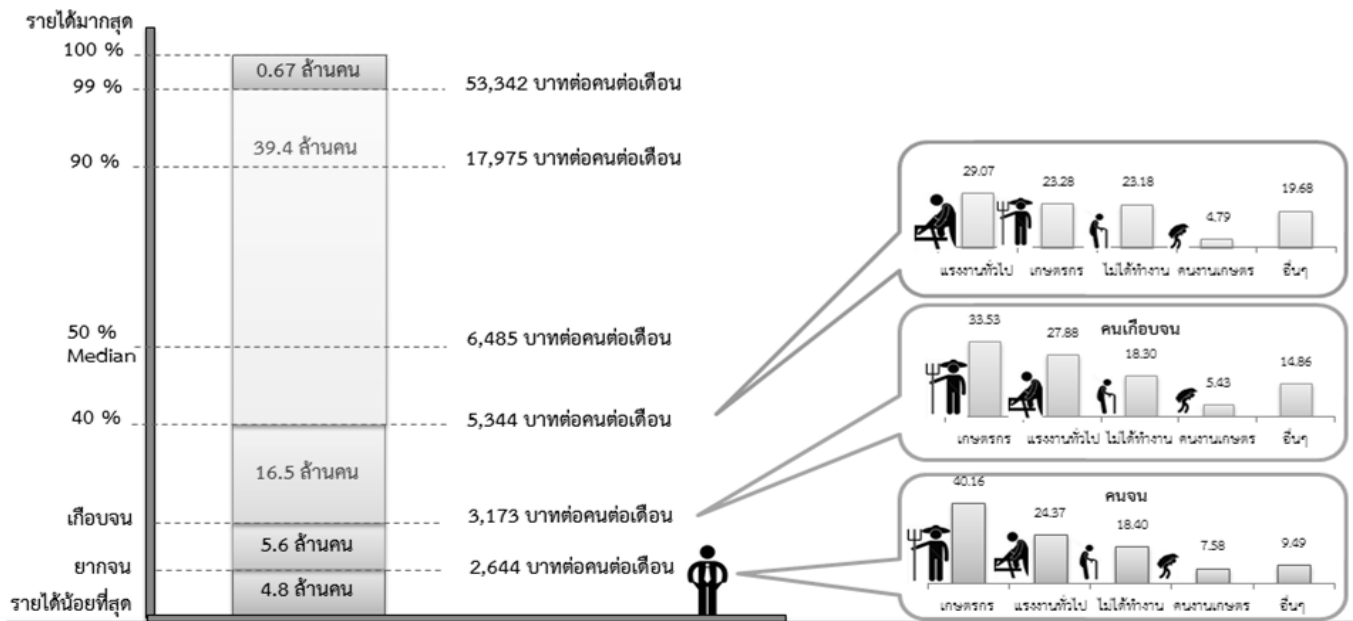
รวบรวมข้อมูลจากมูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ

แผนฯ 12 เน้นยกระดับรายได้ประชากรกลุ่ม 40% ที่มีรายได้น้อยสุด

ยุทธศาสตร์การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคมภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 มีเป้าหมายขยายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับกลุ่มประชากรกลุ่มร้อยละ 40 รายได้ต่ำสุด เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมของรัฐ และเพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งเพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองและได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น ทั้งนี้ การให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายประชากรกลุ่มร้อยละ 40 รายได้ต่ำสุด เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชากรกลุ่มนี้จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ โดยงานวิจัยของ Jose Gabriel Palma (2012) พบว่า ความเหลื่อมล้ำจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับสัดส่วนรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้สูงสุด และสัดส่วนรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด เนื่องจากกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่ 5-9 มีสัดส่วนรายได้ค่อนข้างคงที่เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ขณะเดียวกัน ยังเป็นการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเสี่ยงในการตกสู่ความยากจนไปพร้อมๆ กับการลดความเหลื่อมล้ำในภาพรวมของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว นอกจากนี้ การยกระดับรายได้ของคนกลุ่มนี้จะช่วยยกระดับรายได้เฉลี่ยของประเทศให้ขึ้นไปตามเป้าหมายการพัฒนาทางเศรษฐกิจของแผนพัฒนา ฉบับที่ 12 ที่จะให้มีรายได้เฉลี่ย 8,200 ดอลลาร์สหรัฐต่อคนต่อปี หรือประมาณ 23,917 บาทต่อคนต่อเดือน ณ สิ้นสุดแผนพัฒนา ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่ตั้งเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจไปสู่ประเทศรายได้สูง ซึ่งมีรายได้เฉลี่ย (GNI per capita) 12,735 ดอลลาร์สหรัฐต่อคนต่อปี หรือประมาณ 36,083 บาทต่อคนต่อเดือน

คุณลักษณะประชากร 40% ที่มีรายได้ต่ำสุด

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน 2558 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

สำหรับประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดเป็นกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 5,344 บาทต่อคนต่อเดือน มีจำนวนทั้งสิ้น 26.9 ล้านคน โดยร้อยละ 59.1 อยู่ในภาคเกษตรกรรม และอีกร้อยละ 15.6 อยู่ในภาคอุตสาหกรรมและก่อสร้าง ซึ่งส่วนใหญ่ยังใช้แรงงานทักษะต่ำ สอดคล้องกับระดับการศึกษาของประชากรในกลุ่มนี้ซึ่งร้อยละ 75.9 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า และอีกร้อยละ 12.9 จบการศึกษาระดับมัธยมต้น ขณะที่การกระจายตัวของประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด จะอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มากที่สุด ภาคกลางและภาคตะวันออกมีประชากรที่อยู่ในกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดในสัดส่วนที่น้อย โดยเฉพาะเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และจังหวัดในเขตพื้นที่พิเศษชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard) ซึ่งการกระจายตัวของประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดนี้สอดคล้องกับแผนที่ความยากจน โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุดก็จะเป็นจังหวัดที่มีกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด อยู่ในสัดส่วนที่สูงด้วยเช่นกัน สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการมุ่งเน้นการพัฒนาและการจัดสรรทรัพยากรไปสู่จังหวัดดังกล่าว เพื่อให้สามารถลดความเหลื่อมล้ำในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

แนวทางการดำเนินการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มุ่งเน้นยกระดับคุณภาพบริการทางสังคมให้ทั่วถึงโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาและสาธารณสุข รวมทั้งการปิดช่องว่างการคุ้มครองทางสังคมในประเทศไทย และมุ่งเน้นมากขึ้นในเรื่องการเพิ่มทักษะแรงงานและการใช้นโยบายแรงงานที่สนับสนุนการเพิ่มผลิตภาพแรงงานและเสริมสร้างรายได้สูงขึ้น และการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนในเรื่องการสร้างอาชีพ รายได้ และให้ความช่วยเหลือที่เชื่อมโยงการเพิ่มผลิตภาพสำหรับประชากรกลุ่มร้อยละ 40 รายได้ต่ำสุด ผู้ด้อยโอกาส สตรี และผู้สูงอายุ อาทิ การสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคม การพัฒนาองค์กรการเงินฐานรากและการเข้าถึงเงินทุนเพื่อสร้างอาชีพ และการสนับสนุนการเข้าถึงปัจจัย การผลิตคุณภาพดีที่ราคาเป็นธรรม และในขณะเดียวกันก็ต้องเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณเชิงพื้นที่และบูรณาการเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำ และเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมายจำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

- การพัฒนาศักยภาพและเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร โดยเร่งขยายพื้นที่ในการพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะพื้นที่ยากจน ซึ่งยึดหลักสอดคล้องกับภูมิสังคม และการพัฒนาพื้นที่ การกิจ และการมีส่วนร่วม (Area Function Participation: AFP) สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ให้กับสถานศึกษาและหน่วยงานรัฐและเอกชน ให้เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนา เกิดความรู้ความเข้าใจและเป็นแนวร่วมในการพัฒนาที่ยึด “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” รวมทั้งมีการทำงานแบบบูรณาการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถพัฒนาไปสู่การสร้างรายได้ที่ยั่งยืน
 - การสร้างโอกาสเข้าถึงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยกระจายการจัดบริการภาครัฐให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพในด้านการศึกษา สาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐาน และการจัดสวัสดิการ การสนับสนุนในเรื่องการสร้างอาชีพ รายได้ และให้ความช่วยเหลือที่เชื่อมโยงการเพิ่มผลิตภาพ อาทิ การสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคม การพัฒนาองค์กรการเงินฐานรากและการเข้าถึงเงินทุนเพื่อสร้างอาชีพ และการสนับสนุนการเข้าถึงปัจจัยการผลิตคุณภาพดีที่ราคาเป็นธรรม รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรให้มีการกระจายตัวอย่างเป็นธรรม สร้างปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจ อีกทั้งการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม อาทิ ทบทวนสิทธิประโยชน์ทางภาษีของธุรกิจขนาดเล็ก-กลางให้เหมาะสมและไม่ด้อยกว่าของธุรกิจขนาดใหญ่ กฎหมายเกี่ยวกับการผูกขาดทางการค้า การส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคให้ทันต่อรูปแบบสินค้าและบริการที่เปลี่ยนแปลงไป
 - การสร้างชุมชนเข้มแข็งให้เป็นพลังร่วมทางสังคมในการสนับสนุนการพัฒนาและพร้อมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เพื่อให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือดูแล รวมทั้งแก้ไขปัญหาความยากจนโดยเฉพาะคนจนเรื้อรังให้ได้รับสวัสดิการและหลุดจากภาวะความยากจน โดยส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการระดับชุมชน การสนับสนุนศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนเพื่อยกระดับทักษะของคนในชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนจัดสวัสดิการและบริการในชุมชน และผลักดันกลไกการกระจายที่ดินทำกินและการบริหารจัดการที่ดินของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาการไม่มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย รวมถึงการมีสิทธิในการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่
- ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคีการพัฒนาทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และสื่อมวลชนอย่างบูรณาการ รวมทั้งการเพิ่มองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิภาพ ที่ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ตลอดจนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายไตรมาส)

องค์ประกอบหลัก	2556				2557				2558				2559		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
1. คุณภาพของคน															
การมีงานทำ ^{1/}															
การมีงานทำ (พันคน)	37,965	38,267	38,318	38,316	37,812	37,815	38,421	38,262	37,612	37,752	38,330	38,370	37,684	37,393	38,263
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	0.70	0.74	0.81	0.66	0.89	1.00	0.84	0.61	0.94	0.88	0.92	0.80	0.97	1.08	0.94
อัตราการว่างงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)															
- รวม	0.72	0.74	0.77	0.65	0.89	1.00	0.84	0.61	0.94	0.88	0.92	0.80	0.97	1.08	0.94
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	0.33	0.33	0.28	0.28	0.49	0.41	0.37	0.35	0.48	0.37	0.37	0.42	0.45	0.42	0.41
- มัธยมศึกษาตอนต้น	1.08	0.81	0.83	0.90	1.15	1.29	1.33	0.93	1.29	0.84	1.20	0.96	1.35	1.41	0.98
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	0.97	0.83	0.97	0.73	1.14	1.20	0.95	0.60	1.22	1.19	1.09	0.98	1.17	1.33	0.91
- อาชีวศึกษา	0.84	0.72	1.61	1.23	1.37	1.46	0.98	0.96	1.15	1.19	1.28	1.07	1.90	1.70	1.22
- วิชาชีพชั้นสูง	1.16	2.11	1.88	1.35	1.40	1.72	1.20	0.91	1.37	1.77	1.81	1.17	1.27	2.13	1.51
- มหาวิทยาลัย	1.37	1.71	1.88	1.32	1.45	2.13	1.62	0.96	1.61	1.86	1.82	1.44	1.61	1.98	2.24
การทำงานต่ำกว่าระดับ (พันคน)	308.69	220.14	274.31	291.83	277.89	258.09	245.10	244.07	281.18	277.18	250.90	280.82	292.90	351.81	217.31
(ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สป.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)															
สัดส่วนกำลังแรงงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)															
- รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	50.13	49.82	49.77	49.69	49.28	48.87	49.11	48.57	47.90	47.92	47.78	47.46	46.80	46.62	46.83
- มัธยมศึกษาตอนต้น	15.67	16.04	16.00	15.94	15.88	16.05	16.23	16.04	15.82	15.79	15.79	15.90	16.10	16.04	16.28
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	11.06	11.12	11.29	11.34	11.45	11.58	11.67	11.94	12.16	12.24	12.25	12.44	12.62	12.56	12.42
- อาชีวศึกษา	3.59	3.45	3.42	3.46	3.50	3.55	3.44	3.52	3.57	3.62	3.67	3.39	3.55	3.69	3.71
- วิชาชีพชั้นสูง	4.86	4.84	4.69	4.71	4.81	4.75	4.63	4.67	4.77	5.00	5.05	5.01	4.90	5.04	5.01
- มหาวิทยาลัย	14.69	14.73	14.82	14.86	15.09	15.20	14.91	15.25	15.77	15.43	15.46	15.80	16.03	16.04	15.74
สุขภาพ															
จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่ต้องเฝ้าระวังเร่งด่วน (ราย) ^{2/}															
- ปอดอักเสบ	55,424	35,238	49,812	45,007	60,426	37,989	56,181	44,893	56,556	42,176	57,754	60,473	56,376	45,658	70,102
- ไข้เลือดออก	21,979	53,050	65,382	14,362	4,948	8,213	16,507	11,414	7,538	24,409	60,768	52,237	14,885	5,537	25,241
- มือ เท้า และปาก	9,585	8,853	18,087	9,606	9,665	19,692	27,638	8,611	9,217	7,771	14,594	9,810	8,906	17,872	33,011
- ไข้หวัดใหญ่	17,394	6,062	11,631	8,854	30,895	11,165	16,133	15,941	24,206	10,840	18,397	24,483	34,817	14,545	55,439
- บิด	2,733	2,710	2,465	1,678	2,347	2,248	2,038	1,472	1,804	1,956	1,774	1,508	1,694	1,590	1,884
- หัด	937	788	618	304	332	320	309	210	224	236	276	279	316	215	515
- ฉี่หนู	639	634	974	856	395	463	767	626	283	393	723	752	391	364	591
- ไข้สมองอักเสบ	183	192	175	173	137	141	149	149	164	144	178	146	182	119	230
- อหิวาตกโรค	4	1	1	2	2	2	6	2	2	2	4	100	41	2	6
- ไข้กาฬหลังแอ่น	3	2	2	7	4	2	2	5	4	6	9	6	5	4	3
- พิษสุนัขบ้า	1	2	2	-	2	1	-	2	1	1	2	1	3	1	2
2. ความมั่นคงทางสังคม															
ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน) ^{3/}															
- สัดส่วนการบาดเจ็บและตายด้วยอุบัติเหตุ-การจราจรทางบก	12.35	10.12	9.91	9.77	10.71	10.34	9.05	10.75	9.67	9.57	8.02	8.83	7.05	5.71	5.01
- สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ	9.28	9.46	8.77	8.35	8.79	8.99	8.87	9.55	8.96	9.71	8.77	9.92	8.44	7.93	7.11
- สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	18.93	18.50	19.34	18.32	17.49	17.69	17.79	17.66	16.20	18.87	19.18	17.51	15.44	13.49	14.68
- สัดส่วนคดียาเสพติด	168.63	169.16	176.05	153.87	135.30	145.30	139.96	131.88	123.55	99.15	96.05	96.37	97.41	88.83	100.65
การคุ้มครองผู้บริโภค ^{5/}															
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	2,380	1,488	1,646	1,579	682	2,161	2,115	1,680	1,522	1,911	1,787	1,898	2,033	1,983	1,744
- กรณีสัญญา	758	663	632	676	287	843	805	636	632	753	742	748	727	795	509
- กรณีฉ้อโกง	759	555	709	608	254	682	752	664	572	726	614	640	704	559	387
- กรณีโฆษณา	310	233	244	246	131	621	519	244	260	272	253	334	457	373	298
- กรณีกฎหมาย	541	6	37	40	10	15	39	5	4	1	1	-	25	12	-
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	12	31	24	9	-	-	-	131	54	159	177	176	120	244	550
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	10,321	10,314	12,348	8,790	3,410	10,804	12,703	11,784	12,293	12,300	12,865	12,250	11,666	10,555	12,438

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายปี)

องค์ประกอบหลัก	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559
1. คุณภาพของคน												
การทำงานทำ												
ผลิตภาพแรงงาน กรณีแรงงาน (บาท/คนปี) ^{6/}	194,247	201,450	209,094	208,294	202,975	216,313	215,693	228,471	234,839	241,917	249,139	
อัตราการมีงานทำ (ร้อยละ) ^{7/}	97.58	97.96	98.13	98.19	98.13	98.43	98.83	98.81	98.81	98.70	98.62	
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ) ^{7/}	1.83	1.51	1.38	1.38	1.49	1.04	0.70	0.70	0.70	0.80	0.88	
การทำงานต่ำระดับ (พันคน) ^{8/}	754.12	577.93	596.70	507.77	604.93	520.80	383.33	347.00	273.74	256.29	272.52	
(ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สป.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)												
สุขภาพ^{9/}												
อัตราการเจ็บป่วย (ต่อประชากรพันคน)	1,879	2,080	2,292	2,436	2,639	2,816	2,948	3,116	2,917	2,837	3,160	
อัตราป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ (ต่อประชากรแสนคน)												
- มะเร็ง และเนื้องอกทุกชนิด	104	113	617	629	613	784	821	862	902	829	1,026	
- หัวใจ	531	618	688	750	793	845	936	955	887	845	1,012	
- เบาหวาน	491	587	650	676	736	793	849	868	1,081	1,033	1,233	
- ความดันโลหิต	544	660	778	861	981	1,059	1,187	1,246	1,622	1,561	1,901	
ความผิดปกติทางจิต/จิตเภท/ประสาทหลอน (ต่อประชากรแสนคน)	42	46	49	47	50	57	64	63	83	79	92	
ความผิดปกติทางอารมณ์ (สะเทือนอารมณ์) (ต่อประชากรแสนคน)	15	16	18	20	26	31	34	35	43	45	55	
ความผิดปกติจากโรคประสาท/ความเครียด (ต่อประชากรแสนคน)	60	65	63	61	61	56	60	54	46	39	44	
ภาวะแปรปรวนทางจิตและพฤติกรรม (ต่อประชากรพันคน)	38	42	42	46	49	57	61	62	60	51	72	
ประชากร												
อัตราส่วนการพึ่งพิง (ร้อยละ) ^{9/}	49.69	49.26	48.84	48.43	48.11	55.22	55.47	55.83	56.29	56.85	57.50	
สัดส่วนคนยากจน (ร้อยละ) ^{10/}	-	21.94	20.04	20.43	17.88	16.37	13.22	12.64	10.94	10.53	7.21	
การศึกษา												
อัตรานักเรียนต่อประชากรวัยเรียน ^{11/}												
- ประถมศึกษา	104.17	103.47	104.51	104.83	104.00	104.30	103.50	104.00	102.72	102.24	102.40	
- มัธยมศึกษาตอนต้น	95.45	96.67	96.37	95.62	94.87	98.01	98.43	97.65	96.75	97.13	98.71	
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	63.80	65.77	67.16	68.14	69.57	71.68	72.18	73.18	75.07	77.29	78.45	
- อุดมศึกษา (ปริญญาตรีและต่ำกว่า)	55.60	62.50	61.05	60.47	56.21	46.21	47.18	51.85	46.48	46.22	48.17	
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป ^{12/}	7.8	7.8	7.9	8.0	8.1	8.2	8.2	8.0	8.0	8.1	8.5	
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15-59 ปี ^{13/}	8.6	8.7	8.7	8.8	8.9	9.0	9.1	8.8	8.9	9.0	9.3	
- ชาย	8.8	8.9	8.8	8.9	9.0	9.1	9.2	8.9	8.9	9.0	9.2	
- หญิง	8.5	8.6	8.6	8.7	8.9	9.0	9.1	8.8	8.9	9.0	9.3	
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ^{13/}	4.1	4.2	4.3	4.4	4.4	4.6	4.7	4.5	4.7	4.8	4.8	
- ชาย	4.9	4.9	5.0	5.1	5.1	5.3	5.4	5.1	5.3	5.4	5.6	
- หญิง	3.5	3.6	3.8	4.0	3.9	4.1	4.2	4.1	4.2	4.3	4.5	
2. ความมั่นคงทางสังคม												
สถาบันครอบครัว												
สัดส่วนครัวเรือนที่ไม่มีที่อยู่อาศัยถาวร (ร้อยละ) ^{14/}	98.65	98.50	99.30	98.86	99.70	99.78	99.84	99.53	99.71	99.64	99.59	
ดัชนีครอบครัวอบอุ่น (ร้อยละ) ^{15/}	-	62.24	61.65	63.97	63.18	63.08	65.17	68.31	65.58	65.53	65.34	
หลักประกันทางสังคม												
ร้อยละของการมีหลักประกันสุขภาพ ^{16/}	96.25	97.82	98.75	99.16	99.47	99.36	99.95	99.90	99.87	99.84	99.92	
- ประกันสังคม	13.92	14.75	15.35	15.73	15.34	15.60	15.91	15.99	16.56	16.83	17.18	
-สวัสดิการข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	6.61	6.51	8.22	8.00	7.90	7.75	7.77	7.69	7.66	7.62	7.37	
- ประกันสุขภาพถ้วนหน้า	75.37	76.20	74.79	75.06	75.86	75.20	75.28	75.27	74.74	73.48	73.71	
- สิทธิสวัสดิการพนักงานส่วนท้องถิ่น	-	-	-	-	-	-	-	-	0.16	0.87	0.93	
- สิทธิอื่นๆ	0.35	0.36	0.39	0.37	0.37	0.81	1.00	0.95	0.75	1.03	0.73	
- ยังไม่มีสิทธิ	3.75	2.18	1.25	0.84	0.53	0.64	0.05	0.10	0.13	0.16	0.08	
สัดส่วนผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงาน ^{17/}	23.43	24.32	24.86	24.65	24.53	25.11	27.07	29.70	31.56	35.32	35.77	
ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน)												
อัตราการตายด้วยอุบัติเหตุการจราจรทางบก ^{18/}	20.60	20.20	19.80	18.20	16.90	11.90	14.15	11.84	11.29	9.99	9.77	
สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ ^{18/}	73.46	69.30	62.60	52.80	51.40	45.80	39.76	40.03	36.97	37.26	38.24	
สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ^{18/}	122.00	122.40	115.80	106.00	93.70	88.90	78.88	79.72	77.40	72.70	73.44	
สัดส่วนคดียาเสพติด ^{18/}	160.42	176.20	225.00	320.00	371.60	416.40	539.91	565.44	688.30	568.67	424.77	
ร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำต่อคดีทั้งหมด												
ที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ ^{4/}	12.08	11.85	12.92	14.06	13.57	12.62	11.77	19.98	20.37	17.52	19.03	

องค์ประกอบหลัก	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559
การคุ้มครองผู้บริโภค^{5/}												
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	7,284	5,693	5,898	4,504	6,818	6,574	7,427	9,489	7,093	6,638	7,118	
- กรณีสัญญา	3,425	2,875	2,681	1,758	2,794	2,362	2,927	3,547	2,729	2,571	2,875	
- กรณีฉลาก	3,089	2,059	1,937	1,540	2,827	2,835	3,121	3,876	2,631	2,352	2,552	
- กรณีโฆษณา	708	673	1,187	892	1,072	1,354	1,257	2,013	1,033	1,515	1,119	
- กรณีกฎหมาย	-	-	-	-	-	-	5	38	624	69	6	
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	62	86	93	314	125	23	117	15	76	131	566	
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	11,026	12,984	14,599	16,808	34,804	53,341	61,242	60,982	41,773	38,701	49,708	
3. ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคน												
พฤติกรรมในการบริโภค												
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม) ^{19/}	-	88.75	87.80	88.40	87.90	88.32	88.07	88.30	88.10	87.90	87.10	
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม) ^{19/}	-	11.25	12.20	11.60	12.10	11.68	11.93	11.70	11.90	12.10	12.90	
อัตราการบริโภคสุราของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ) ^{20/}	-	31.54	30.02	-	32.04	-	31.53	-	32.22	32.29	34.00	
อัตราการบริโภคบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ) ^{20/}	-	21.91	21.22	-	20.70	-	21.36	-	19.94	20.72	19.90	
การใช้เวลาในชีวิตประจำวัน												
การใช้บริการจากสื่อต่างๆ (ชม./วัน) ^{21/}	-	-	-	-	2.90	-	-	-	-	-	3.19	
- การอ่านหนังสือ (รวมถึงพิมพ์วารสารทางอินเทอร์เน็ต)	-	-	-	-	1.00	-	-	-	-	-	1.11	
- การดูโทรทัศน์	-	-	-	-	2.70	-	-	-	-	-	3.00	
- การดูวิดีโอ	-	-	-	-	2.50	-	-	-	-	-	2.07	
- การฟังรายการวิทยุ	-	-	-	-	1.60	-	-	-	-	-	1.64	
- การท่องอินเทอร์เน็ต	-	-	-	-	1.90	-	-	-	-	-	2.03	
- การฟังสื่ออื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.26	
จำนวนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้ Internet (ล้านคน) ^{22/}	7.08	8.50	9.30	10.96	12.33	13.80	14.80	16.60	18.30	21.70	24.59	29.80
4. สิ่งแวดล้อม												
สารอันตราย												
ปริมาณการใช้สารเคมี (ล้านตัน) ^{23/}	32.03	29.34	30.20	29.40	39.64	79.96	65.36	68.13	62.38	21.42	20.36	
ขยะ												
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ (ล้านตัน) ^{23/}	14.32	14.60	14.72	23.93	24.11	24.22	25.35	24.73	26.77	26.19	26.85	
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นในกทม. (ล้านตัน) ^{23/}	3.03	3.07	3.11	3.20	3.22	3.20	3.37	4.01	4.13	3.94	4.19	
ความสามารถในการกำจัดขยะแบบถูกสุขลักษณะ ในกทม. (ล้านตัน) ^{23/}	3.03	3.07	3.11	3.20	3.22	3.20	3.37	4.01	4.13	3.94	3.70	
ปริมาณของเสียอันตรายทั่วประเทศ (ล้านตัน) ^{23/}	1.81	1.83	1.85	3.13	3.07	3.16	3.41	3.57	3.30	2.69	3.45	
มลพิษทางอากาศ												
ค่าเฉลี่ยฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน มกค./ลบ.ม. (บริเวณพื้นที่ทั่วไปใน กทม.) ^{23/}	40.60	43.35	46.27	47.90	42.50	37.80	38.10	38.20	41.00	43.00	42.00	

ที่มา: 1/ 7/ รายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

2/ สำนักงบประมาณฯ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

3/ ข้อมูลสถิติศึาญาและอาชญากรรมจากศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และข้อมูลประชากรจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2543-2573 และ พ.ศ. 2553-2583

ประมาณโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4/ กลุ่มงานข้อมูลและข้อสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

5/ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 สดบ. ให้บริษัทเอกชนดำเนินการตั้งแต่ไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2552)

6/ ข้อมูล GDP chain volume measures [reference year = 2002] (original) จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และข้อมูลการมีงานทำจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

8/ สถิติสาธารณสุข สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

ตั้งแต่ปี 2556 ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการเก็บข้อมูลจาก 75 กลุ่มโรค เป็น 298 กลุ่มโรค

9/ การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2543-2573 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตั้งแต่ปี 2553 การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

10/ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ประมาณผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สทศ.

11/ สถิติการศึกษาฉบับย่อ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

12/13/ ข้อมูลปี 2545-2546 จากรายงานผลการประเมินโอกาสและคุณภาพการศึกษาของคนไทย สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อมูลตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นไป จากการศึกษาเฉลี่ยของประเทศไทย กลุ่มพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศ สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

14/ รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

15/ สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

16/ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข

17/ สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน และสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

18/ ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และข้อมูลประชากรจากสำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย

19/ รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

20/ การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2547, 2550, 2554 และ 2557 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2549, 2552, 2556 และ 2558 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ปี 2544-2548 เป็นการสำรวจของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไป) ทำการสำรวจทุก 2 ปี

21/ รายงานการสำรวจการใช้เวลาของประชากร พ.ศ. 2547, 2552 และ 2558 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ทำการสำรวจทุก 5 ปี

22/ ข้อมูลปี 2545-2551 ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ และการสำรวจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ครัวเรือน) พ.ศ. 2552-2559 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

23/ รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน. 2559. จำนวนผู้สมัครงาน ตำแหน่งงานว่าง และการบรรจุงาน.

_____. 2559. ผู้ประกันตนที่ขึ้นทะเบียนขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน.

_____. 2559. สถิติผู้ขอใช้มาตรา 75 ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน.

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2559. รายงานการดำเนินงาน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ 2558.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2559. จำนวนผู้ป่วยทางสุขภาพจิตของประเทศไทย.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2559. รายงานสถานการณ์ทางสังคม 10 เรื่องเด่น 10 เรื่องที่รุนแรง ประจำปี 2558.

กระทรวงยุติธรรม. 2559. รายงานการประชุมคณะอำนวยการ คอ.ปส. ครั้งที่ 2/2559 วันที่ 22 มิถุนายน 2559.

คมชัดลึกออนไลน์. 2559. “จิตแพทย์เผยกิจกรรมที่ช่วยคนไทยคลายความเศร้าโศก”. วันที่ 1 พฤศจิกายน 2559.

ผู้จัดการออนไลน์. 2559. “พระบิดาแห่งการจัดการทรัพยากรน้ำ”. วันที่ 14 ตุลาคม 2559.

_____. 2559. WHO ประกาศ “ไวรัสซิกา” พันชิตเป็นภัยฉุกเฉินสาธารณสุขโลก. วันที่ 19 พฤศจิกายน 2559.

_____. 2559. ชับน้ำตาแม่กลอง... ประชาชนลูลู่!! อุทิศ “สุสานปลากระเบน”. วันที่ 10 ตุลาคม 2559.

รัฐบาลไทย ข่าวทำเนียบรัฐบาล. 2558. การวางมาตรการระบบบำบัดน้ำเสีย. วันที่ 6 สิงหาคม 2558.

ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2559. สถิติคดีอาญา กรกฎาคม-กันยายน 2559.

_____. 2559. สถิติคดีจราจรทางบก กรกฎาคม-กันยายน 2559.

ศูนย์อำนวยความสะดวกทางถนน. 2559. แนวทางการขับเคลื่อนการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนตลอดทั้งปี มีนาคม 2559.

สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2559. การสำรวจการบริโภคยาสูบในเยาวชนไทย พ.ศ. 2558.

_____. 2559. การสำรวจการบริโภคยาสูบในกลุ่มนักเรียนอายุ 15-18 ปี พ.ศ. 2558.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559. (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564.

_____. 2559. รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2558.

_____. 2559. ค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือนหมวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (กปร.) 2559. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). 2559. การสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2559.

สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาวะระหว่างประเทศ. 2559. รายงานสถานการณ์โรค NCDs ฉบับที่ 2 “KICK OFF TO THE GOALS”.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2558. การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2550, 2554, 2557.

_____. 2559. การสำรวจการมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2559.

_____. 2559. การสำรวจกิจกรรมทางกายของประชากร ปี 2558.

_____. 2559. การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร.

_____. 2559. การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2552, 2556, 2558.

สำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย. 2559. การสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552.

สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข. 2559. ระบบรายงาน ระบบติดตาม และเฝ้าระวังปัญหาเสพติด (บสท.1-5) รายงานผลการดำเนินงานจำแนกตามแบบจำหน่ายสรุปผลการบำบัดทั่วประเทศ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2558-30 กันยายน 2559.

สำนักโรคติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2559. สถานการณ์โรคที่เฝ้าระวังทางระบาดวิทยา.

สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2559. การสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงโรคไม่ติดต่อและการบาดเจ็บ.

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. 2559. 2 ปี การขับเคลื่อนและปฏิรูปประเทศของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี (12 กันยายน 2557-12 กันยายน 2559).

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. 2559. เอกสารประกอบการแถลงผลงานรัฐบาล 2 ปี กลุ่มงานด้านความมั่นคง กันยายน 2559.

สำนักสารนิเทศ กระทรวงสาธารณสุข. 2559. สถานการณ์และการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อไวรัสซิกาของประเทศไทย ประจำปีวันที่ 7 พฤศจิกายน 2559.

<http://www.morenews.com/5218.html>. ทวงคืนทางเท้า “สยามสแควร์” ดีเดย์ 1 สิงหาคม.